ԱԶԱՏ ԵՐԵՎԱՆ

26 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1995. ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ # 248 (1002)

Հռոմի պապը հիվանդ է

ՎԱՏԻԿԱՆ, 25 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, BBC: Արեւմտյան Սուրբ Ծնունդի առթիվ ավանդական իր պատգամը Վատիկանի պատշգամբից տալու պահին, Հովհաննես Պողոս 2-րդ պապի ձայնը հեշգհեշ նվազեց, եւ աշխարհի բոլոր կողմերից այնտեղ հավաքված հազարավոր հավատացյալներ շուտով տեսան, որ խոսքը կիսաս՝ նրան հեռացնում են: Սոդոմյան երկար պահից հետո Պապը կրկին երեւաց հավատացյալների առաջ, սակայն ոչ մի խոսք չկարողացավ արտասանել: Ավելի ուշ Վատիկանի բանբերը հայտարարեց, որ քահանայապետը գրիպ է, սակայն դիտորդները ավելի լուրջ անհանգստություն են զուգակում:

Յասեր Արաֆաթը Բեթղեհեմում մասնակցեց Ս. Ծննդյան պատարագին

ԲԵԹՂԵՀԵՄ, 25 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, RFI: Պաղեստինի ազատագրման կազմակերպության ղեկավար Յասեր Արաֆաթը երեկ գիշեր ներկա գտնվեց Քրիստոսի Ս. Ծննդյան առթիվ Բեթղեհեմի տաճարում մատուցված պատարագին: 28 տարի բռնագրավված պահելուց հետո, Քրիստոսի ծննդավայրն անցյալ շաբաթ վերադարձվել էր պաղեստինցիներին:

ԷՆԵՐԳԵՏԻԿԱ

Գազատարն ավելի աղահով կլինի

Թուրքմենստանը առայժմ չի դադարեցնի գազամատակարարումը

Անդրկովկաս մտնող հիմնական գազատարի Օսիայի սահմանագլխին պայթեցված հատվածը վերականգնված է. Հայաստան ներկրվող երկնագույն հեղուկը սկսել է գալ հենց այդ մայրուղով: Բայց, ինչպես Արմենպրեսի թղթակցին ասաց «Հայգազարդ» ԲԲԸ-ի գլխավոր տնօրեն Ռոլանդ Ադոնցը, դա հարցի վերջնական լուծումը չէ: Հիմնական գծի պայթեցված հատվածը համեմատաբար փոքր տրամաչափի խողովակների 200 մետրանոց բռիչով անցնում է Կամդելեկա գետի կիրճով: Որպեսզի մայրուղին անխափան ու «անխոցելի» լինի, 1400 միլիմետր տրամաչափի խողովակները կանցկացվեն գետնի տակով: Ըստ պարոն Ադոնցի, այդ նպատակով «Կավկազտրանսգազը» 2 միլիարդ ռուբլու՝ շինարարական աշխատանք կիրականացնի: Նախատեսվում է գետի հունը փոխել, անցկացնել-ծածկել խողովակաբարը, որից հետո ջուրը կուղղվի իր նախկին հունը: Ազգաբաղ եւ Մոսկվա կատարած աշխատանային ուղեւորությունից հետո Ռոլանդ Ադոնցը տեղեկացրեց, որ բանակցությունների վերջնական արդյունքները դեռ ամրագրված չեն: Դրանք ընթանում են 1996 թվականի գազի գնումների շուրջ, որի մասին վերջնական եզրակացություն կկայացվի դեկտեմբերի 26-ին «Հայգազարդի» գլխավոր տնօրենի Մոսկվա կատարելիք այցից հետո: Ըստ Ռ. Ադոնցի, Ազգաբաղի նախորդ բանակցությունների արդյունքն այն է, որ, թեեւ Հայաստանի ունեցած պարտքերի, առայժմ Թուրքմենստանը չի դադարեցնի գազի առաքումը:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ

Ատոմակայանը հասեց 90 տոկոսի սահմանը

Մեծամորի էներգետիկները կատարեցին իրենց խոսքը՝ նոր տարվա նախօրեին հասնել էներգաբլոկի նախագծային հզորության 90 տոկոսին: Այսպիսով, դեռեւս անցած է նաեւ 90 տոկոսի ցուցանիշը: Դեկտեմբերի 25-ի առավոտյան ժամը 11-ից սկսեցին էներգաբլոկի ծանրաբեռնվածության ավելացումը եւ ժամը 14-ի դրությամբ հասան 387 մեգավատ ցուցանիշին. Արմենպրեսի թղթակցին հայտնեց ՀԱԷԿ-ի տնօրեն Սուրեն Ազատյանը: Տուրբինները նոր ռեժիմում աշխատում են նորմալ: Նշված ծանրաբեռնվածությամբ բլոկը կաշխատի այսպես կոչված 40 աղյուսավոր օր, որի ընթացքում կշարունակվեն դիտարկումները ու չափումները: Այդ ստուգողական ժամկետից հետո արդեն հնարավոր կլինի էներգաբլոկը դնել նախագծային ծանրաբեռնվածության տակ: Պարոն Ազատյանն ընդգծեց, որ ամենայն հավանականությամբ, կգերազանցվեն նաեւ նախագծային հզորությունները, եւ Մեծամորի երկրորդ բլոկը հանրապետության էներգահամակարգը կհամալրի 410 մեգավատով:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ

Վայք. Գործարկվեց Հեր-Հերի ջրամբարը

Դեկտեմբերի 25-ին Վայքում շահագործման հանձնվեց Հեր Հեր գետի 26 միլիոն խմ տարողությամբ ջրամբարը, որի նախագիծը 1979 թ. մեկնել էր «Հայհիդրոէներգանախագիծ» ինստիտուտը: Այս մասին հայտնի դարձավ ՀՀ կառավարության մամուլի ծառայությունում: Ջրամբարի հայելու մակերեսը 115 հեկտար է, ոռոգման տարածքը՝ 1000 հեկտար: Դրա շինարարությունը 1980 թվականից սկսել էր իրականացնել գլխավոր կապալառու՝ ՀՀ էներգետիկայի նախարարության «Հայհիդրոէներգոշին» միավորման Սպանդարյանի ՀԷԿ-ի դուստր ձեռնարկությունը: 1984 թվականի գներով օբյեկտի նախահաշվային ընդհանուր արժեքը կազմել է 16,8, շինմոնտաժային աշխատանքներինը՝ 14,1 միլիոն ռուբլի: Այսօրվա դրությամբ ջրամբարի շինարարական եւ մոնտաժային աշխատանքներն իրականացվել են ամբողջովին, իրացվել են վերոհիշյալ գումարները, ներկայիս գներով կատարվել է 95,7 միլիոն դրամի աշխատանք: Ոռոգման ելքն աղահովելու համար կառուցված է շինարարական բունել, որտեղից ջուրը արագահոսով հեռացվում է դեպի ոռոգակայաններ: Վերջիններս իրենց հերթին իրականացնում են շրջանի 1000 հեկտար հողերի ոռոգումը: Նախատեսված է ոռոգման ջրբողի վրա կառուցել 1200 կվտ հզորությամբ միկրոհիդրոէլեկտրակայան:

Գ. Մ.

ՍԱՅՐԱՔԱՂԱՔ

Երեւանի վերջին նախագահը կամ ո՞վ կլինի առաջին մարզպետ-քաղաքապետը

Վահագն Խաչատրյանը ամփոփում է երեւանյան աշխատանքը

ՏԱԳՈՒՀԻ ԱԴԱՄՅԱՆ,

Դժվար է ասել, թե Հայաստանի մայրաքաղաքի այսօրվա տերը Վահագն Խաչատրյանը ո՞րերորդ քաղխորհրդի նախագահն է, բայց որ Երեւանին մարզի կարգավիճակ տալուց հետո կդառնա վերջինը, միանշանակ է: Պարզ չէ միայն, թե ո՞վ կլինի առաջին մարզպետը: Ենթադրությունները շատ են, մարզպետ նշանակվել ցանկացողները՝ նույնպես: Ներկա քաղխորհրդի նախագահը նոր մարզպետի հավանական թեկնածուներից մեկն է: Ուստի այսօր մեզ հետաքրքրում է ոչ միայն Երեւանի ապագան, այլեւ անցյալը, հատկապես վերջին երեք տարիները, երբ քաղաքային խորհրդի նախագահ ընտրվեց ՅՅ-ամյա Վահագն Խաչատրյանը: Այս ընթացքում շատ բան փոխվեց քաղաքում եւ դրական, եւ բացասական իմաստով: Բնական է, քաղաքային խորհուրդը եւ նրա ղեկավարը մնացին մամուլի մշտական հսկողության ներքո. ձգտեցին փոփոխություններ մտցնել երեւանցիների կյանքում, բայց նորից մնացին հին ու նոր հոգսերի հետ: Այստեղից էլ սկսվեց մեր զրույցը:

– Դեռ 1992 թ. դեկտեմբերին քաղխորհրդի նախագահ ընտրվելիս տված խոստումներից որո՞նք եք իրականացրել եւ որոնք ոչ:

– Խոստումներ տալը պատասխանատու գործ է: Ուստի ընտրվելու ժամանակ ես որեւիցե կոնկրետ խոստում չտվեցի, ոչ թե փախեցողով, այլ պարզապես հարգելով իմ խոսքը: Մի նպատակ ունեինք. կանգնեցնել բոլոր բնագավառներում նկատվող ներքաշը: Իմ գործունեության առաջին իսկ օրերից զբաղվեցինք այդ հարցով: Զարգացման խնդիր չէր դրվում մեր առաջ, որովհետեւ անիմաստ էր 1993-ի ծնունդը մտածել զարգացման մասին: Այդ ժամանակ էներգետիկ ճգնաժամ էր նաեւ, մոտ 45 օր էջափակման մեջ էինք: Ոչ գազ էր մտնում հանրապետություն, ոչ մազութ: Օգտագործելով Մեռոնի ջուրը, արտադրում էինք 9 մլն կվտ/ժ էլեկտրաէներգիա, եւ այդ պայմաններում մենք ստիպված էինք կառուցանային հոսք թխել, ջուր մատակարարել, առաջնահերթ սոցիալական հիմնարկներ աշխատեցնել: Բայց հաջորդ երկու տարիներին իրավիճակը փոխվեց, եւ մենք մեր խնդիրներն էլ փոխեցինք: Արդեն մտածում ենք զարգացման եւ առաջընթացի մասին: Դա է պատճառը նաեւ, որ 1994-ին եւ 1995-ին ջեռուցման խնդիր դրեցինք: Մտածում ենք մեր համակարգի կառուցվածքային փոփոխությունների մասին: Ըստ էության, այն չի համապատասխանում այսօրվա էներգետիկան տնտեսությունը, ինչ է մնում տնտեսությունը, մեր նկատվող փոփոխություններից: Մեր տեսությունը պետք է դարձնենք այնպիսին, որ բավարար մատակարարվի ոլորտ:

Տես էջ 3

Թուրքիայի խորհրդարանական ընտրություններում հաղթեց իսլամիստ Ռեֆահի կուսակցությունը

Թանսու Չիլլերը հրաժարական տվեց

ԱՆԿԱՐԱ, 25 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, RFI, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Եվրոպական մասային միության անդամ դառնալը չփրկեց վարչապետ Թանսու Չիլլերին ու նրա պահպանողական «Ճշմարիտ ուղի» կուսակցությունը: Այն բանից հետո, երբ գրեթե լրիվ պարզ դարձան կիրակի օրը տեղի ունեցած խորհրդարանական ընտրությունների արդյունքները, վարչապետ Չիլլերը պաշտոնապես հրաժարական տվեց, սակայն մեծ հարցականի տակ դնելով առաջադա կառավարության կազմության հարցը: Հարցն այն է, որ իսլամամետ «Բարգավաճում» (Ռեֆահ) կուսակցությունը թեեւ ձայների 21,29 տոկոսով եւ 550 տեղանոց խորհրդարանում 160 պատգամավորներով առաջ է անցել մյուս կուսակցություններից, սակայն դա բավարար չէ առանձին կայուն կառավարություն կազմելու համար: Այս կուսակցության ղեկավար Նեջմեթին Էրբաքանը գնալու է փոխզիջումային կամ էլ կոալիցիոն կառավարություն ստեղծելու ճանապարհով: Սակայն կոալիցիայի համար նա չի կարող հույսը դնել այժմ առաջին հայտնի հաջորդ երկու կուսակցությունների վրա, որոնցից Յոլմազի ազգային լիբերալ «Մայր հայրենիք» կուսակցությունը հավաքել է ձայների 19,6, իսկ Չիլլերի պահպանողական «Ճշմարիտ ուղին» 19,2 տկոս: Սակայն երկուսն էլ կտրուկ բացասել են Ռեֆահի հետ համագործակցությունը: 10 տոկոսի պատնեշը հաղթահարած մյուս կուսակցություններն են Բյուլենթ Էջեւիթի «Ժողովրդավարական ձախը» (14,66 տոկոս) եւ Դենիզ Բայքալի «Ժողովուրդների հանրապետական կուսակցությունը» (10,72 տոկոս):

Համենայն դեպս, Ռեֆահի ղեկավար Էրբաքանը հեռմիջոցներին տված մամլո ասուլիսում հայտնեց, որ իրեն կհաջողվի կայուն կառավարություն կազմել: Որպես ծրագրային գործունեություն, նա նախանշեց, որ Թուրքիայի ապագա կառավարությունը պահպանելու է եվրոպական մասային միությանը Թուրքիայի մասնակցության վերաբանակցումը եւ, երկրորդ, առաջիկա տարում Թուրքիան դուրս է գալու ՆԱՏՕ-ի կազմից:

Շ-ՐԴ ՀԱՍԱԳՈՒՄԱՐ

Շարժումը մեռավ, կեցցե կուսակցությունը

ՀՀՇ-ն առաջադրում է Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի թեկնածությունն առաջիկա նախագահական ընտրություններում

ՆԱՐԻՆԵ ՄԱՐՏՈՅԱՆ

«Մենք այսօր պետք է մոռանանք ընտրությունների հաջողության մասին եւ մտածենք զարգացման մասին», դեկտեմբերի 24-ին ՀՀՇ 7-րդ համագումարի աշխատանքային երկրորդ օրվա կեսին նկատեց Էդ. Եգոյանը: Ի զարմանս ներկայացրեցի հրատարակված այսօրվանակ ստանալ ընտրությունը ՀՀՇ-ի մերօրյա գործունեությանը մեկնաբանեց այսպես. «Քաղաքականության մեջ չկա ամենաբարձր սարը, որի գագաթին հասնելուց հետո կարելի է հանգստանալ»: Նոր սարեր նվաճելու իշխող քաղաքական կուսակցության այսօրվանակ ձգտումը միանգամայն արդարացված է, զարմանալին միայն որն Եգոյանի ելույթում հնչած «նոր» ժողովրդավարական մոտիվներն էին, երբ նա առաջարկում էր ԱԺ-ում ներկայացված կուսակցությունների ոլորտական ֆինանսավարման պահանջը, ինչպես նաեւ ֆինանսավորել անկախ մամուլը: Սակայն հաջորդ պահին իսկ որն Եգոյանը դարձյալ հավատարիմ մնաց իրեն, նշելով, որ Հայաստանում այսօր անկախ մամուլ գոյություն չունի. «մամուլը միայն ինֆորմացիա է փնտրում», իսկ միակ կարգին բերքերը որն Եգոյանը համարեց «Հայաստանի Հանրապետությունը» եւ «Հայքը»: Պրն. Եգոյանի ելույթում խիստ ճնշաղատվեցին իրավապահ մարմինները. «Եթե այսպես շարունակվի, պետք է իրավապահ համակարգը կամ ոչնչացնելու է ձեռներեցությունը, կամ էլ «կիսվելու է» նրա հետ», ասաց նա:

Տես էջ 2

ՀԱՄԱՌՈՏ

Հնդկաստան. Գորոցը հրդեհ

ԴԵԼԻ, 24 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՈՒՍՍՆԱՐ: Շաբաթ օրը Հնդկաստանի Դաբվալի քաղաքում աշակերտական տոնի ժամանակ բռնկած սաստիկ հրդեհից զոհվել է մոտ 600 մարդ (մեծ մասամբ երեխաներ, ավելի քան 300 հոգի վիրավորվել է): Ողբերգության պատճառը եղել է կարճ միացումը, որի հետեւանքով հազարից ավելի աշակերտների եւ նրանց ծնողների տոնակատարության վայրը մի քանի ռոպեում հրդեհ է դարձել: Բժիշկների գնահատումների համաձայն, զոհերի թիվը կարող է աճել, քանի որ ուժեղ այրվածքներ ստացած մոտ 80 մարդ օր հատակաս վիճակում է:

Գուդերմեսում զոհվել է 155 եւ վիրավորվել 1000-ից ավելի բնակիչ

Գուդերմեսում շարունակվում են փողոցային մարտերը համաթեական զորքերի եւ դուդաեւական գրոհայինների միջեւ: Մարտեր են գնում երկաթուղային կայարանի շրջանում: Հայտնաբերված են համաթեական զորքերի անհայտ կորած 37 գինծառայողներից 32-ի խոշտանգված դիակները: Մարտական գործողությունները Գուդերմեսում ծրագրել եւ ղեկավարել է Ասլան Մասխադովը՝ դուդաեւականների բանակի շտաբի պետը: Նախնական տվյալների համաձայն, Գուդերմեսում զոհվել է 155 եւ վիրավորվել՝ 1000-ից ավելի բնակիչ:

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

տեղական

Սկիզբը էջ 1

«Այս դահլիճում անհայտ փորձ է կատարվել ոտոլիբյուրոյացնել կազմակերպությունը. ինչը մերժվեց ձեր կողմից», իր խոսքում ընդգծեց Աշոտ Սահակյանը: Այդ ակնարկը վերաբերում էր ՀՀՀ 5-րդ համագումարում այլախոհ «յոթնյակի» ղեկավար ղաշտոնյաների դատավարության ճիշտ անցյալն ու հնարավոր վերադարձը այդ ճնշարկումների եւ հոդվածի ճյութ է. սակայն անհասկանալի է, թե ինչո՞ւ համագումարի ամբիոնն օգտագործվեց նման դատավարության համար: Պետք է ենթադրել, որ դրն Սահակյանը կրակն իր վրա վերցրեց կանխելու համար ՀՀ նախագահի ելույթը, մինչդեռ վերջին ելույթում հակակոմունիստական հեղինակներն անհամատեղելի Լին համարում շարժում եւ կուսակցություն հասկացությունների միավորումը: Ի դատասխան այդ առարկությունների, Աշոտ Սահակյանը նշեց, որ «ՀՀՀ-ն հատուկ ա նուն է, իսկ կուսակցությունը որոշում է այդ հատուկ անվան սեռը»:

Այնուհետեւ համագումարն ընդունեց որոշում ՀՀՀ արտահերթ

Շ-ՐԴ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐ

Շարժումը մեռավ, կեցցե կուսակցությունը

ՀՀՀ-ն առաջադրում է Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի թեկնածությունն առաջիկա նախագահական ընտրություններում

հասցեագրման դահանջին, երբ այս կամ այն նախարարի տարածած բնագավառի համար դատարանությունը կրում էր եւ վարկաբեկվում ՀՀՀ-ն: Մինչդեռ VII համագումարում բանիցս հնչեց վերոհիշյալ դահանջը: Առաջ ընկնելով համագումարի դեղերից, ասենք, որ ՀՀ նախագահ VII համագումարում հնչած այս դահանջի հեղինակներին չորակեց որդես «նեոբոլշեւիկների», ինչն արվել էր նախորդ անգամ:

Այս հարցին անդրադարձավ նաեւ դրն. Սահակյանը, նշելով. «Տեղական կադրերի առաջմոման ժամանակ վարչադետը չդետք է անտեսի մեր կազմակերդության կարծիքը»:

Ա. Սահակյանը նշեց, որ առաջիկա տարում կազմակերդության առջեւ երկու բաղաքական խնդիր կա. նախագահական ընտրություններ եւ տեղական ինքնակառավարման մարմինների ձեւավորում:

Աշոտ Սահակյանի ելույթի հրատապային մասն ուղղված էր հայ կոմունիստների դեմ, որի առիթը վերջիններիս հեռագիրն էր Մոսկվա Պետդումայում հայտած իրենց կուսակիցներին: Նա ներկաներին խորհուրդ տվեց կարդալ հիշյալ հեռագիրը ավելացնելով, որ ընթերցողները «սիրխատանումից բացի այլ զգացում չեն ունենա»: Պրն. Սահակյանը «երեք դաս» տվեց հայ կոմունիստներին Սահմանադրության 1-ին եւ 2-րդ հոդվածների անփոփոխելիության շուրջ: «Հայ կոմունիստներին ասում եմ խելքներդ գլուխներդ հավաքեք, ձեր հանցավոր գործունեությունը կդատվի ողջ խստությամբ», ընդգծեց Աշոտ փոխնախագահը:

Կոմունիստական հասարակարգը կան որեւէ տող չինչեց:

Չնայած Էդ. Եգորյանի առաջարկին մոռանալ ընտրությունների հաջողության մասին, վարչադետ Հրանտ Բագրատյանը հուլիսի 5-ը համարեց նշանակալից իրադարձություն: Անդրադառնալով կառավարության ոչ ՀՀՀ-ական լինելու մասին համագումարում հնչած մեղադրանքներին, դրն Բագրատյանն ասաց. «Կառավարությունն ամբողջությամբ ՀՀՀ-ական է. մենք մտանք ցուցակի մեջ (սեղմագրություն՝ միավորման նախընտրական ցուցակը-Ն. Մ.) օգնելու համար»: Նա նեղկա կառավարությունն անվանեց «ԱԺ-ի մեծամասնության կառավարություն»:

«Կընդլայնվի եւ ընդլայնվում է ՀՀՀ-ի մասնակցությունը գործադիր իշխանություններում: Բայց թեկեք չփորձեք կառավարությանը փաթաթել ձեր աշխատանքի չտեղավորված պատասխանատուներին» ի դատասխան մեղադրանքների ասաց ՀՀՀ վարչության անդամ վարչադետը: Այնուհետեւ անդրադառնալով ՀՀՀ-կառավարություն փոխհարաբերություններին, դրն Բագրատյանը նկատեց, որ «կառավարության հետ փոխհարաբերվելու որեւէ խնդիր չկա, սակայն երբեմ չի կարելի կառավարության ֆունկցիաները նույնացնել կուսակցության հետ»:

Ելույթներից հետո քվեարկության դրվեց ՀՀՀ 7-րդ համագումարի բանաձեւը, որն ընդունվեց բացարձակ մեծամասնությամբ 2 դեմով եւ 4 ձեռնդահով:

Այնուհետեւ ընդունվեցին ՀՀՀ կանոնադրական փոփոխությունները, որի արդյունքում ՀՀՀ-ն դարձավ կուսակցություն: Եղան իհարկե 1-2 երկչոտ առարկություններ, որոնց հեղինակները անհամատեղելի Լին համարում շարժում եւ կուսակցություն հասկացությունների միավորումը: Ի դատասխան այդ առարկությունների, Աշոտ Սահակյանը նշեց, որ «ՀՀՀ-ն հատուկ անուն է, իսկ կուսակցությունը որոշում է այդ հատուկ անվան սեռը»:

Ելույթներից հետո քվեարկության դրվեց ՀՀՀ 7-րդ համագումարի բանաձեւը, որն ընդունվեց բացարձակ մեծամասնությամբ 2 դեմով եւ 4 ձեռնդահով:

Այնուհետեւ ընդունվեցին ՀՀՀ կանոնադրական փոփոխությունները, որի արդյունքում ՀՀՀ-ն դարձավ կուսակցություն: Եղան հիարկե 1-2 երկչոտ առարկություններ, որոնց հեղինակները անհամատեղելի Լին համարում շարժում եւ կուսակցություն հասկացությունների միավորումը: Ի դատասխան այդ առարկությունների, Աշոտ Սահակյանը նշեց, որ «ՀՀՀ-ն հատուկ անուն է, իսկ կուսակցությունը որոշում է այդ հատուկ անվան սեռը»:

Այնուհետեւ համագումարն ընդունեց որոշում ՀՀՀ արտահերթ

ՔԱՐԻՇ

Վիգեն Չիտեչյանը հավատարմագիրն է հանձնել Ժակ Շիրակին

«Ամերիկայի ձայն» ռադիոկայանի հաղորդման համաձայն, Ֆրանսիայում Հայաստանի դեսդան Վիգեն Չիտեչյանը դեկտեմբերի 18-ին իր հավատարմագրերն է հանձնել Ֆրանսիայի նախագահ Ժակ Շիրակին, որը հետաքրքրվել է Հայաստանի իրավիճակով, դարաբաղյան հարցով եւ տարածաշրջանային այլ խնդիրներով: Դեսդանը դատգաբանել է դարաբաղյան հարցի խաղաղ կարգավորման Հայաստանի դատասխանատու տեսակետները, նշելով, որ այժմ ամենակարեւոր հարցը բաղաքական համաձայնագրի ստորագրումն է: Չիտեչյանը հայտնել է Հայաստանի դատրաստակամությունը՝ բարիդրացիական կարգեր հաստատել բոլոր հարեւանների հետ: Ադրբեջանի եւ Թուրքիայի առնչությամբ դեսդանն ասել է. «Մենք հույս ունենք, որ այդ հարաբերությունները կկարգավորվեն, մանավանդ Թուրքիայի հարցը, որի համար մենք արել ենք եւ կանենք ոտքափեղի բոլոր: Միայն թե Անկարան այդ հարաբերությունները չդետք է կապի Դարաբաղի հարցի հետ»: Վ. Չիտեչյանը ներկայացրել է Հայաստանի քաղաքական ու տնտեսական իրավիճակը՝ կարեւորելով Սահմանադրության ընդունումը եւ խորհրդարանական ընտրություններում լիբերալ դեմոկրատների հաղթանակը: Նա նշել է, որ այդ հաղթանակով ամրագրվել է երկրի քաղաքական կայունությունը: Ըստ նրա, տնտեսությունը եւս կայունացել է տնտեսական բարեփոխումների շնորհիվ:

ԵՈՅՅԱՆ ՏԻԳՐԱՆ

ՍԿԱՆԴԱԼ

Հարձակում ինֆարքտի հրամանատարի վրա

ԵՐԵՎԱՆ, 23 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, ՓԱՍՏ: Անցյալ շաբաթ կայացած ասուլիսում Շահեն Պետրոսյանը հայտարարել էր, որ 1995 թ. աղետների տարի է եւ ինքը այս թեմայով նախատես վաս երազ էր տեսել: Նույն ճակատագրին կարող էր արժանանալ «Հայկական ավիաուղիներ» ընկերության դեկտեմբերի 21-22-ի Փարիզ-Երեւան չվերթը կատարող ԻԼ-86 օդանավը: Այդ չվերթի ժամանակ տեղի ունեցավ հարձակում ինֆարքտի հրամանատար Ռաֆայել Մելքոնյանի վրա: Մի մարդու, որը 1985 թ. Տու-154 ինֆարքտը «Զվարթնոց» օդանավակայանից 15 րոպե անց, զգալով ինֆարքտի տեխնիկական անսարքություն, հետ վերադարձրեց, դրանով իսկ փրկելով 160 մարդկային կյանք: Նախկին խորհրդային Միությունն այդ սխրանքի համար նրան դարգեւատրեց Աբխազական Կարմիր Դրոշի շքանշանով: Ըստ Ռ. Մելքոնյանի, ինֆարքտում էր գտնվում ՀՀ քաղաքացիական ավիացիայի վարչության ղեսի դաշնակատար, ՀՀ կառավարության լիազոր ներկայացուցիչ Շահեն Պետրոսյանը. երեւանին մոտենալու ժամանակ «նա ինձ հրավիրեց իր մոտ: Երբ ես ներկայացա, նկատեցի, որ Շ. Պետրոսյանը խմած է»: Նայելով ժամացույցին ՀՀ կառավարության լիազոր ներկայացուցիչը կարգադրել է հրամանատարին հանել «ժիլետն ու շալվարը»: Ռ. Մելքոնյանը նկատելով, որ կարող է կոնֆլիկտ առաջանալ, փորձել է հեռանալ: Այդ ժամանակ Շահեն Պետրոսյանը ուղեւորների ներկայությամբ, հայհոյանքներով հարձակվել է հրամանատարի վրա եւ սկսել ծեծել նրան: Վերջինս մեծ ճիգերի շնորհիվ մտել է հրամանատարական խցիկ ու դուռը ներսից փակել:

Համաձայն Ռ. Մելքոնյանի, փաստացի, օդում տեղի է ունեցել հարձակում հրամանատարի վրա: Այդ միջադեպից հետո «օգտվելով հրամանատարի իմ իրավունքներից, ես կարող էի միացնել աղետի SOS ազդանշանը, ինֆարքտը շրջել եւ վայրէջք կատարել ցանկացած օդակայանում, որտեղ նրան անմիջապես կծերբակալեին: Բայց ես դա չեմ արել զուտ միջազգային սկանդալից խուսափելու համար»: Ռ. Մելքոնյանը մեր զրույցում նշեց նաեւ, որ միջադեպի ականատես է եղել Հայաստանում Ֆրանսիայի արտակարգ եւ լիազոր դեսդան Ֆրանս դը Հարթինգը, որի ներկայությունը նույնիսկ չկանգնեցրեց Շ. Պետրոսյանին:

Վայրէջքից հետո Շ. Պետրոսյանն այլեւս չի հանդիպել Ռ. Մելքոնյանի հետ: Մինչդեռ տուժողը միջադեպի կապակցությամբ դիմել է ՀՀ գլխավոր դատախազին, դատարանում է հանդես գալիս դիմումներ ուղարկել նաեւ հանրապետության նախագահին, վարչադետին, ՆԳ նախարարին, ինչդես նաեւ ICAO-ին:

Մենք փորձեցինք լսել նաեւ միջադեպի մյուս կողմին, բայց նրա հետ կապվելու բոլոր ջանքերն ադարդյուն անցան:

ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Թափառող կենդանիների թիվն աճում է Երեւանում

Թափառող կենդանիները նորույթ չեն անգամ եվրոդական զարգացած երկրներում, սակայն բնակչության համար վտանգ չեն ներկայացնում: Խորհրդային տարիներին հայաստանցիներին նույնդես զգալի չէր նրանց գոյությունը, իսկ անկախացած Հայաստանում թափառող կենդանիներից տուժողների թիվը տարեկան հասնում է մի քանի հազար: Բոլոր երկրներում էլ կանխարգելիչ միջոցառումներ են ձեռնարկվում երեւույթի դեմ: Հայաստանում կիրառվող դատադարտելի տարբերակը գիշերային կրակոցներով նրանց ոչնչացնելն է: Այդդես, 1994-ին «Շան» տարում, երեւան քաղաքում ոչնչացվել է 2241 շուն: 1995-ին հակառակ սդասվածի, նվազելու փոխարեն նրանց թիվն աճել է 1000-ով: Ընթացիկ տարում ոչնչացված 3317 շան համար ծախսվել է 5143 փամփուշտ, 4200 լիտր բենզին եւ 2480 լ դիզելային վառելիք: Մինչեւ տարեվերջ ոչնչացված շների թիվը կանցնի 3500-ից:

ՆՈՒԲԱՐԱՇԵՆԻ ԿԱԼԱՆԱՎԱՅՐ

Նախկին քաղաքագրուկ Համբարձում Գալստյանի սպանության մեղադրանքով կալանավորված Միհայել Մանուկյանն ազատ արձակվեց

Եվս երկուսը ազատ կարշակվեն այսօր

Դեկտեմբերի 23-ին, ժամը 15-ին, Նուբարաշենի կալանավայրից ազատ արձակվեց ՀՅԴ անդամ Միհայել Մանուկյանը, որը մեղադրվում էր Համբարձում Գալստյանին սպանելու մեջ: Ուղիղ մեկ տարի առաջ, դեկտեմբերի 24-ին դրուս 25-ի գիշերը «բյուրիմացությունը դարզելու նդատակով» Ազգային անվտանգության դետական վարչությանն ինֆեկտում ներկայացած Մ. Մանուկյանը մեկուսարանում դահլեց մեկ տարի. կտրված արտաքին աշխարհից, անկամ վատաբանի հետ տեսակցելու խոչընդոտից: «Ես ոչ մի մեղք չեմ գործել, չեմ խոստովանում ներկայանալուց», ԱԱԴՎ-ում ասելով հայտարարել էր նա լրագրողներին: դատախազության ինֆորմացիան հետ Սասուն Գրիգորյանը եւ Ռաֆի հայտարարեց, որ Մ. Մանուկյանը ոչ թե ազատ է արձակվել, այլ նրա նկատմամբ խափանման միջոցը փոխվել է կալանքի տակ դահելու օրենքով սահմանված մեկ տարվա ժամկետը լրանալու դատճառով: «Մ. Մանուկյանի նկատմամբ իրեական գործը չի կարճվել, չի կասեցվել, հետեւաբար նա մեր մեղադրյալն է դրում», ավելացրեց դրն Գրիգորյանը: Մեր այն հարցին, թե մեկ տարին բավարա՞ր չէր նախկին քաղաքագրուկ Հ. Գալստյանի սպանության հարցում Մ. Մանուկյանի մեղսակցությունը դարզելու համար, նա դատասխանեց, որ սպանություններ կան դարզվում են, կան, որ չեն դարզվում, երբեմն նրանց համար ամբաստանվող մարդկանց նկատմամբ ապացույցներն անբավարար են լինում, եւ Հ. Գալստյանի սպանությունն էլ դասեց մինչեւ օրս չդարզված Քենեդու եւ Ֆիցջերալդի սպանությունների շարքը:

Պարզ է մի բան մարդը մշտապես չի կարող կրել մեղադրյալի կարգավիճակը: «Գործի քննությունը հավերժ չէ, ես չեմ ուզում ժամկետ սահմանել, բայց սա երկար չի տեւի», ավելացրեց քննչական մասի դետը: Տեղեկացնենք, որ սույն իրական գործի ժամկետը հերթական անգամ երկարաձգվել է եւ քննությունը շարունակվում է: Գործով մեղադրվող 5 անձինք իրենց կալանավորելու դիմաց հաստատում կարող են դահանջել միայն գործի քննությունը կարճվելուց հետո, որը կարգավորված է օրենքով մեղադրյալը կվերականգնվի աշխատանքում, իսկ անհիմն ձեւով դատադարտողին կարող են իրական դատասխանատվության ենթարկել:

Նույն մեղադրանքով կալանավորված եւս երկու անձինք Արմեն Մոմջյանն ու Դավիթ Գաբրիելյանն ազատ կարձակվեն այսօր: Իսկ հաջորդ երկուսի հարցը, ըստ որի Գրիգորյանի, կլուծվի օրենքով սահմանված կարգով, այսինքն մեկ տարին լրանալուց հետո, որին դեռեւս մի քանի ամիս կա: Ի դեդ, Դ. Գաբրիելյանի մասին վերջերս մամուլում արված հրադարակումներին ի դատասխան քննչական մասի դետը ցույց տվեց ուղղիչ աշխատանքային հիմնարկում օրենքի կատարման վրա հսկող բաժնի դետ Արմեն Բոնեդյանի դեկտեմբերի 15-ի գրավոր հարցման դատասխանը, ըստ որի բժիշկ-հոգեբույժ Մաբեսյանը զննել է նրան եւ հոգեկան հիվանդություններ չի հայտնաբերել:

ՍՈՍՍ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ.

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության 6 տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
Հեռախ 562941, AT&T (3742) 151065,
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՎԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագրի տեղակալ
ՍԱՍՈՒԼ ԴԱՎԱՆԵԱՆ / հեռ. 529221
Sports
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / 562863
A STYLE հանձնարարային ծառայություն / 581841
Ոճը եւ տարածումը ՊԱՏԵԼ ԴԱՎԱՆԵԱՆԻ
Apple Macintosh հանձնարարային շարադրը «Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» դարտադիր է
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

digitised by A.R.A.R.@

Երևանի վերջին նախագահը կամ ո՞վ կլինի առաջին մարզպետ-խորհրդատուն

Վահագն Խաչատրյանը ամփոփում է Երևանյան աշխատանքը

Սկիզբը էջ 1

Դրա համար անհրաժեշտ են ոչ միայն ֆինանսներ, այլև ժամանակ: Շատերի մոտ դեռ մնացել է գեղեցիկ մոմոր, լուսավոր և սաստ Երևանի մասին հիշողությունը: Մենք ոչեմ է գտնեն ոչ ամբողջությամբ, բայց մասամբ վերականգնենք այդ հիշողությունը: Եթե 1993 թ. սկզբին տրանսպորտի խնդիր կար, արդեն 1993-ի վերջին, 1994-ի սկզբին տրանսպորտի նախարարի և իմ համատեղ ջանքերով ոստիկանությունը հասցրեց վերականգնել հասարակական տրանսպորտը: Ճիշտ է, էլի բարդություններ կան, բայց կարևոր է, որ աշխատում է:

Նույնը վերաբերում է բնակարանային տնտեսությանը և ջրամատակարարմանը: Այսօր գներն ավելի բարձր են, քան 1990-91-ին: Դա հետևանք էր այն հարաբերությունների, որ բնակարանային և կոմունալ տնտեսությունը դուրսգրումից ոչեմ է դարձներ տնտեսավարելի: Եթե մինչև այս տարվա հուլիսի 1-ը բյուջեից շարունակում էինք հատկացումներ անել կոմունալ համակարգերին, սրա հուլիսի 1-ից այն դադարեցվեց: Դուրսգրման բեռն ընկավ ազգաբնակչության վրա: Իսկ դրա նպատակն է, որ այդ համակարգը ավելի որակով և նորմալ աշխատի: Նախկինում շահագրգռվածություն չկար, որովհետև ոչեմությունը նրան վճարում էր: Բայց այդ վերակազմակերպումները թե նախկինում, թե մեր աշխատած տարիներին ոչեմության կողմից մասամբ է կատարվել:

Այսօր խնդիրը դնում ենք դարձ. եթե ցանկանում եք բնակարանները վերանորոգենք, հոսանք ու ջուր լինի, դրա համար ոչեմ է վճարել:

Առեցումն այն է, որ բոլոր միևնույն ավագները ոչեմ է ունենան: Պարզապես առաջացավ մի այդ մեծ խնդիր: Մեր բնակչության վճարունակությունը: Այդ մասին խոսվում է նաև կառավարության ծրագրում: Որովհետև տնտեսության զարգացման դարձաններից մեկն է, որպեսզի մենք ունենանք այնպիսի հասարակություն, որն իրոք կարողանա վճարել: Սոցիալական խոսքեր չեն եղել, չկա:

– Հիշում եմ, Դուք ասում էիք, թե ամեն ինչ կանեք, որպեսզի լուծվի աղբահանության խնդիրը: Ի՞նչը խանգարեց, որ այդ խնդիրը չլուծվի:

– Որպեսզի իդեալական աղբահանություն իրականացվի, առաջին հերթին ոչեմ է լուծել մեկ խնդիր՝ աղբավերամշակման խնդիրը: Դեռ ԽՍՀՄ-ի օրոք, 1984-ին սկսվեց աղբավերամշակման ձեռնարկության կառուցումը, որն ի սկզբանե հակասում էր բոլոր տնտեսագիտական և տեխնոլոգիական չափանիշերին: Սողային հողերի վրա կառուցումը սխալ էր: Տեղափոխման առումով դա նույնքան մեծ ծախս էր ոչեմանջում: Իսկ ձմռան ամիսներին մեքենաները դժվար թե կարողանային իջնել այդ տարածք: Երկաբարձից հետո այդ շինարարությունը դադարեցվեց, բայց սարավորումների մի մասը ոչեմանվում է:

Երևանում այդ խնդիրը լուծման փուլում է: Պետք է ինքներս որոշենք, թե աղբավերամշակման ո՞ր ձևն ընտրենք. երբ դարձյալ հարց ծագում են և գյուղացիները արտայայտվում [illegible] թե այդման միջոցով էլեկտրաէներգիա ստանալը: Երկրորդը տեղի [illegible] ոչեմ է փոխանցի [illegible] հանությունը ձևը: Երկու տարբերակ կա [illegible] բարձրանալ [illegible] ունեն աղբամաղեր, որտեղից աղբը տեղափոխվում է շաբաթը երկու կամ մեկ անգամ: Բայց աստիճանաբար հրաժարվում ենք դրանց օգտագործումից, որովհետև սանիտարական տեսակետից դա շատ վտանգավոր է, երբ նկատի ունենանք հատկապես առնետների խնդիրը: Իմ կարծիքով, ոչեմ է մտցնենք տարակների ձևը, որն աշխարհում ընդունված է: Մարդկանց բաժանելով տարակներ, մենք հնարավորություն կունենանք վերահսկել նաև բնակչության կողմից աղբահանության վճարման որոշումը: Ինչ վերաբերում է մասնավոր բնակարաններին, նրանք ոչարգելես այդ տարակները կունենան իրենց տան մոտ, և մեքենաներով կհավաքենք: Բայց առաջանում է նաև մի խնդիր՝ կապված անհրաժեշտ մեքենաների հետ:

Աղբահանման կազմակերպական ձևը միշտ էլ եղել է ոչեմության հավանավորության տակ: Հիմա աղբահանության սակագինը հավասարվել է ինքնարժեքին: Դա արդեն հնարավորություն կտա այդ ծառայությունները աշխատեցնել ինքնաֆինանսավորման նոր եղանակով և ստանալ շահույթ, ունենալ եկամուտներ: Այս դեպքերում նրանց կարող ենք ոչեմներ տալ: 1996-ից սկսած աստիճանաբար այդ ծառայությունները կսկսեն սեփականաշնորհվել: Ըստ էության, քաղաքային տնտեսությունը ոչեմ է գումարներ ունենա, իջեցնի ոչեմները և վերահսկի դրանց կատարումը:

– Կարողանո՞ւմ եք Ձեր տված հանձնարարականները վերահսկել: Նկատի ունեմ, որ Երևանը լինելով մայրաքաղաք, գտնվում է երկակի և նույնիսկ եռակի ենթակայության տակ:

– Գերատեսչությունների, նախարարությունների հետ խնդիր չունենք: Երբեմն տարվա ընթացքում համագործակցողի դերում ենք եղել: Ճիշտ է, առանձին դեպքերում որոշ ծառայություններ, ինչպես օրինակ, քաղաքային էլեկտրատանցը, մոռանում է, որ քանդելուց հետո ոչեմ է փոսը լցվի: Այժմ ոչարմանագրային եղանակով ենք մոտենում: Որտեղ փոսը փորվել է, վճարման փաստաթուղթը ներկայացնում ենք առանց իրենց կարծիքը հարցնելու: Նույնը վերաբերվում է այդ նախարարությունների կողմից կատարվող շինարարական աշխատանքներին:

Ինչ վերաբերում է մեր ներքին խնդիրներին, այդ թվում շրջանային գործադիր մարմիններին, արդեն ոչեմ է ճշտեմ, որ իսկապես նրանց կողմից մեր որոշումները կատարելու խնդիրը կա:

Դա վերաբերում է հատկապես ավտոտրանսպորտին. երբ հանձնարարականներ են տրվում, բայց տեղերում նորմալ վերահսկողություն չի իրականացվում: Ես չեմ ուզում մեղքը որևէ մեկի վրա բարդել, որովհետև մենք-ենք վերջիվերջո տեղական իշխանությունը Իմ մոտեցումն է, որ բոլոր անօրինականությունների ու անկարգությունների համար, որ տեղի են ունենում որևէեղ մի շրջանում, առաջին հերթին ղեկավարները:

– Մաֆիոզ կառույցների սերտաճումը ոչեական կառուցվածքների հետ չե՞ն խոչընդոտում, որպեսզի ձեր հանձնարարականները կատարվեն:

– Ես չեմ զգացել, որ նման խնդիր կա Երևանում: Պարզապես [illegible] որ այստեղ դրսից է ամեն մի ոչեսակ [illegible] կան ոչարտեցության դասիարակությունները: Դրանք ոչեմ է [illegible] ոչեմ է [illegible] ոչեմ է [illegible]

Երեւանի վերջին նախագահը...

Սկիզբը էջ 1, 3

Մայրաքաղաքը պետք է համայնք դիտվի եւ ինքը՝ իր քաղաքացիական ընտրի, ավելի շուտ ավագանին: Ասածս ասելով, ես նկատի ունեմ տասը տարի հետո: Այսօրվա մոտեցումները նույնպես ընդունելի են Երեւանի քաղաքացիները պետք է նշանակվի ՀՀ նախագահի կողմից: Երեւան քաղաքի ֆունկցիաների առումով մեծ բացթողումներ ունենք եւ դա փորձելու են ճշտել առաջիկա օրենքի սահմաններում: Ֆունկցիաներ կան, որ չի կարելի բաժանել եւ տեղերին տալ: Մի սխալ մոտեցում կար, երբ այլընտրանքային տարբերակներ էին դիտվում տարբեր պետություններից մայրաքաղաքների փորձը: Հաշվի չէր առնվում, որ Փարիզը, Լոնդոնը կամ մի այլ քաղաք այդ վիճակին հասել են դիալեկտիկական զարգացման արդյունքում: Օրինակ Փարիզը առաջացել է տարբեր քաղաքների միաձուլումից, բայց Երեւանը նման ձեւով չի կառուցվել:

Երեւանը պետք է ունենա մի քաղաքացեւարան, որը դասավորեն պետք է տա բոլոր տեսակի երեւույթների, եւ ոչ միայն կոմունալ-կենցաղային, տրանսպորտային, մշակութային, այլեւ քաղաքական կյանքի համար:

Մենք պետք է ունենանք դաստիարակության, ֆինանսավորողի եւ վերահսկողի ֆունկցիա: Ուրիշ ֆունկցիա պետք չէ:

– Վերադառնալով ձեր անձնականին, պետք է կրկին դիմեմ մամուլի բնորոշումներին: Դառնալով քաղաքագետ, դուք անցած տարիների ընթացքում վերածեցիք հանրապետության մասշտաբի քաղաքական գործչի, ընդդիմադիր դերից ստանձնելով իշխանամետի դեր, եւ այսպես ասած, «լեզու գտաք բոլորի հետ», այդ թվում իշխանության տարբեր ազդեցիկ ուժերի հետ: Ինչպե՞ս է դա հաջողվում Ձեզ եւ արդյո՞ք փոխզիջումային քաղաքականությունը համարում եք սկզբունքայնություն:

– Այդպիսի գնահատականներ տալուց առաջ պետք է հիշել նաեւ, թե ով եմ եղել ես:

Ես 88 թվականի ծնունդ եմ: Մինչեւ քաղաքականությամբ զբաղվելը ինձ համար ամենակարեւորն այն էր, որ մարդը պրոֆեսիոնալ լինի: Եւ այսօր ինձ ավելի շատ զարմացված տեսնողներ եմ զգում, քան երեք տարի առաջ:

Ես այն մարդկանցից եմ եղել, որ լինելով 88-ի ծնունդ, այժմ բարձր դասերն եմ զբաղեցնում: Նիշերս է, առանձին մարդկանց հետ խնդիրներ ունեցել եմ, բայց դա ընդհանրների չի վերածվել: Երբ եղել են, առաջ իրենց մեղքով: Քաղաքային խորհրդում նման իրավիճակ ստեղծվեց, բայց այնտեղ էլ ես ընդդիմություն չդարձա, որովհետեւ ինձ համար նպատակ չի եղել անիմաստ տեղը «ընդդիմություն» անելը: Երբ նախկինում կուսակցական գաղափարախոսությանը դեմ արտահայտվեիր, ինքդ քեզանմի կորակեին, իսկ այժմ դեմոկրատացման նշաններից մեկն էլ այն է, որ տրվել է ազատ արտահայտվելու իրավունք:

Ես հարցերը միշտ երկխոսության միջոցով եմ լուծել եւ դրա համար էլ նորմալ հարաբերությունների մեջ եմ բոլոր կուսակցությունների հետ:

– Դուք մնում եք անկուսակցական:

– Այո, բայց զգում եմ, որ քաղաքական գործունեության համար այսօր դա չի կարող բավարար դայման լինել:

– Այսինքն, որ գաղափարախոսությունն է ձեզ ավելի հոգեհարազատ:

– Որն ընդունվել է դեռ 88-ին, դեռ ՀՀՇ-ի առաջին համագումարում ընդունված գաղափարախոսությունը: Դեռ քաղաքական ինչ դրսեւորում կասենա, դա ինձ համար ձեռնտու դաշ է:

– Դուք լիբերալ-դեմոկրատիզմի կրո՞ղ եք:

– Այո, հաշվի առնելով նաեւ ազգային առանձնահատկությունները:

– Բայց որ լիբերալ-դեմոկրատիզմի: Նկատի ունեմ, թե այդ լիբերալ-դեմոկրատիան որքանով է կյանքում համապատասխանում իրականացվող քաղաքականությանը:

– Դա ուրիշ խնդիր է: Մենք մեր գաղափարախոսությամբ չենք տարբերվում շատ կուսակցություններից, բացառությամբ կոմունիստներից: Ինչ վերաբերում է ծրագրերի իրականացմանը, միգուցե նկատվում է, որ առանձին տեղերում այդ ծրագրից շեղվում ենք: Բայց «Հանրապետության» բլոկի ծրագիրը, որով նաեւ ես եմ ընտրվել, ճշտակում է այդ ծրագրի կատարում:

– Բայց քանի՞ տոկոսն եք առաջադրում:

– Իհարկե, շատ բարդ է: Հասկանում եմ, որ բավականին մախիմալիստական ծրագիր ենք վերցրել, սկսած էլեկտրական հոսանքի տալուց: Քննադատության տեսակետից իհարկե առայժմ չենք դիմանա:

Բոլոր դեղերում, երբ լիբերալ-դեմոկրատիզմ հասկացությունը ամրագրվի, մեր ժողովուրդը կշահի: Ծայրահեղականություններին դեմ եմ, որովհետեւ դրանք նոր հեղափոխություններ են առաջ բերում: Ես հավատում եմ, որ մեր ծրագիրը կիրականանա, մեր հասարակությունը, շնորհիվ տնտեսական քաղաքականության, կդառնա վճռաբեկ:

Հավատում եմ նաեւ, որ պետության կողմից տարվող հավասարակշռված արտաքին քաղաքականությունը հնարավորություն կտա խաղաղություն ապահովել:

Դժվարությունները ժամանակավոր են: Մախիմալիզմությունից պետք է մի քիչ հեռանանք: Տնտեսության զարգացման նախադայմանները ձեւավորելուց հետո միայն կզգանք, թե ինչպես կյանքը փոխվեց, լավացավ:

Այստեղ մի ցանկություն կա, որ բոլորիս համար աշխատելու հավասար դայմաններ ստեղծվեն, օրենքով թույլատրված սահմաններում ձեռներեցությամբ զբաղվելու հնարավորություններ ունենանք: Պետության կողմից մեր անվտանգությունը ապահովելու երաշխիքներ զգանք:

Քաղաքացին պետք է զգա, որ ինքը պետությանը պետք է, պետությունն էլ պետք է զգա, որ քաղաքացին է իրեն պետք:

– Բացախոսության մասին խոսելիս պետք է անդրադառնանք նաեւ ձեր ադրելակերտին, ի՞նչ եկամուտներ ունեք, եւ ինչպե՞ս եք ընդունում այն խոսակցությունները, թե ձեր տեղակալների հետ միասին ամառանոցներ եք կառուցում, վարում եք համեմատաբար ճոխ կյանք, հաճախ եք լինում արտասահմանում, եւ մի խոսքով, օգտվում եք քաղաքագետ լինելու կարգավիճակից:

– Ըստ էության այդ բոլորը բամբասանք է, ինքնին չկա դրա տակ: Ցավոք սրտի ազատ ժամանակ չեմ ունեցել արտասահմանյան ուղեւորությունների համար: Այս տարի 3 անգամ եմ եղել արտերկրում եւ երեքն էլ եղել են գործուղում:

Միջազգային իրավերքներ ես ավելի հաճախ եմ ունենում, սակայն բոլորին չէ, որ մասնակցում եմ, քանի որ այստեղ կարեւոր գործերն ավելի շատ են: Արտասահմանյան ուղեւորություններին պետք չէ այդքան նայել, որովհետեւ այդ շփումներն օգնում են մեզ ոչ միայն տեսնել, այլեւ մեզ ներկայացնել: Ես հաճոյված եմ, որ բոլոր դաստիարակները, որոնք այդ հնարավորությունն ունեն, պետք է օգտագործեն:

Մենք նույնիսկ դժվարություններ ունենք: Օր. Մոսկվայի հետ մեր հարաբերություններն արագ տեմպերով զարգանում են, եւ անհրաժեշտություն կա գնալ այնտեղ, որոշակի աշխատանք տանել, չենք կարողանում մեկնել, որովհետեւ ֆինանսական դժվարություններ ունենք:

Անձնական կյանքում որեւէ արտակարգ փոփոխություն չի եղել: Նույնիսկ կարող եմ ասել, որ մինչ քաղաքագետ ընտրվելն ավելի ազատ էի ադրում, ավելի շատ ժամանակ էի տրամադրում ընտանիքիս, ավելի շատ հնարավորություն ունեի հանգստանալու կամ զբաղվելու մասնագիտական-գիտական գործունեությամբ: Այժմ, հնարավորություն ունեմ միայն ամառը շաբաթ-կիրակի օրերը Աղվերանում անցկացնել:

Նախկինում դասավանդում էի ժողտնտեսության ինստիտուտում: Այժմ ափսոսում եմ, որ կտրվել եմ ուսանողությունից: Երեւի 1996-ից վերսկսեմ դասախոսական աշխատանքս:

– Ամառանոց չե՞ք կառուցել:

– Ոչ: Ցանկություն էլ չունեմ կառուցելու: Շարունակում եմ ադրել դասդաղեցարան, որը դասասխան դեմ է տա բոլոր տեսակի երեւույթների, եւ ոչ միայն կոմունալ-կենցաղային, տրանսպորտային, մշակութային, այլեւ քաղաքական կյանքի համար:

Մենք դեմ է ունենանք դաստիրատի, ֆինանսավորողի եւ վերահսկողի ֆունկցիա: Ուրիշ ֆունկցիա դեմ չէ:

– Վերադառնալով ձեր անձնականին, դեմ է կրկին դիմեմ մամուլի բնորոշումներին: Դառնալով քաղաքագետ, դուք անցած տարիների ընթացքում վերածեցիք հանրապետության մասշտաբի քաղաքական գործչի, ընդդիմադիր դերից ստանձնելով իշխանամետի դեր, եւ այսպես ասած, «լեզու գտաք բոլորի հետ», այդ թվում իշխանության տարբեր ազդեցիկ ուժերի հետ: Ինչպե՞ս է դա հաջողվում Ձեզ եւ արդյո՞ք փոխզիջումային քաղաքականությունը համարում եք սկզբունքայնություն:

– Այդպիսի գնահատականներ տալուց առաջ դեմ է հիշել նաեւ, թե ով եմ եղել ես:

Ես 88 թվականի ծնունդ եմ: Մինչեւ քաղաքականությամբ զբաղվելը ինձ համար ամենակարեւորն այն էր, որ մարդը դրոֆեսիոնալ լինի: Եւ այսօր ինձ ավելի շատ զարմացված տեսնողներ եմ զգում, քան երեք տարի առաջ:

Ես այն մարդկանցից եմ եղել, որ լինելով 88-ի ծնունդ, այժմ բարձր դասերն եմ զբաղեցնում: Նիշերս է, առանձին մարդկանց հետ խնդիրներ ունեցել եմ, բայց դա ընդհանրների չի վերածվել: Երբ եղել են, առաջ իրենց մեղքով: Քաղաքային խորհրդում նման իրավիճակ ստեղծվեց, բայց այնտեղ էլ ես ընդդիմություն չդարձա, որովհետեւ ինձ համար նպատակ չի եղել անիմաստ տեղը «ընդդիմություն» անելը: Երբ նախկինում կուսակցական գաղափարախոսությանը դեմ արտահայտվեիր, դեմ է քեզանմի կորակեին, իսկ այժմ դեմոկրատացման նշաններից մեկն էլ այն է, որ տրվել է ազատ արտահայտվելու իրավունք:

Ես հարցերը միշտ երկխոսության միջոցով եմ լուծել եւ դրա համար էլ նորմալ հարաբերությունների մեջ եմ բոլոր կուսակցությունների հետ:

– Դուք մնում եք անկուսակցական:

– Այո, բայց զգում եմ, որ քաղաքական գործունեության համար այսօր դա չի կարող բավարար դայման լինել:

– Այսինքն, որ գաղափարախոսությունն է ձեզ ավելի հոգեհարազատ:

– Որն ընդունվել է դեռ 88-ին, դեռ ՀՀՇ-ի առաջին համագումարում ընդունված գաղափարախոսությունը: Դեռ քաղաքական ինչ դրսեւորում կասենա, դա ինձ համար ձեռնտու դաշ է:

– Դուք լիբերալ-դեմոկրատիզմի կրո՞ղ եք:

– Այո, հաշվի առնելով նաեւ ազգային առանձնահատկությունները:

– Բայց որ լիբերալ-դեմոկրատիզմի: Նկատի ունեմ, թե այդ լիբերալ-դեմոկրատիան որքանով է կյանքում համապատասխանում իրականացվող քաղաքականությանը:

– Դա ուրիշ խնդիր է: Մենք մեր գաղափարախոսությամբ չենք տարբերվում շատ կուսակցություններից, բացառությամբ կոմունիստներից: Ինչ վերաբերում է ծրագրերի իրականացմանը, միգուցե նկատվում է, որ առանձին տեղերում այդ ծրագրից շեղվում ենք: Բայց «Հանրապետության» բլոկի ծրագիրը, որով նաեւ ես եմ ընտրվել, ճշտակում է այդ ծրագրի կատարում:

– Բայց քանի՞ տոկոսն եք առաջադրում:

– Իհարկե, շատ բարդ է: Հասկանում եմ, որ բավականին մախիմալիստական ծրագիր ենք վերցրել, սկսած էլեկտրական հոսանքի տալուց: Ցավոք սրտի ազատ ժամանակ չեմ ունեցել արտասահմանյան ուղեւորությունների համար: Այս տարի 3 անգամ եմ եղել արտերկրում եւ երեքն էլ եղել են գործուղում:

Միջազգային իրավերքներ ես ավելի հաճախ եմ ունենում, սակայն բոլորին չէ, որ մասնակցում եմ, քանի որ այստեղ կարեւոր գործերն ավելի շատ են: Արտասահմանյան ուղեւորություններին պետք չէ այդքան նայել, որովհետեւ այդ շփումներն օգնում են մեզ ոչ միայն տեսնել, այլեւ մեզ ներկայացնել: Ես հաճոյված եմ, որ բոլոր դաստիրատները, որոնք այդ հնարավորությունն ունեն, պետք է օգտագործեն:

Մենք նույնիսկ դժվարություններ ունենք: Օր. Մոսկվայի հետ մեր հարաբերությունները արագ տեմպերով զարգանում են, եւ անհրաժեշտություն կա գնալ այնտեղ, որոշակի աշխատանք տանել, չենք կարողանում մեկնել, որովհետեւ ֆինանսական դժվարություններ ունենք:

Անձնական կյանքում որեւէ արտակարգ փոփոխություն չի եղել: Նույնիսկ կարող եմ ասել, որ մինչ քաղաքագետ ընտրվելն ավելի ազատ էի ադրում, ավելի շատ ժամանակ էի տրամադրում ընտանիքիս, ավելի շատ հնարավորություն ունեի հանգստանալու կամ զբաղվելու մասնագիտական-գիտական գործունեությամբ: Այժմ, հնարավորություն ունեմ միայն ամառը շաբաթ-կիրակի օրերը Աղվերանում անցկացնել:

Նախկինում դասավանդում էի ժողտնտեսության ինստիտուտում: Այժմ ափսոսում եմ, որ կտրվել եմ ուսանողությունից: Երեւի 1996-ից վերսկսեմ դասախոսական աշխատանքս:

– Ամառանոց չե՞ք կառուցել:

– Ոչ: Ցանկություն էլ չունեմ կառուցելու: Շարունակում եմ ադրել դասդաղեցարան, որը դասասխան դեմ է տա բոլոր տեսակի երեւույթների, եւ ոչ միայն կոմունալ-կենցաղային, տրանսպորտային, մշակութային, այլեւ քաղաքական կյանքի համար:

Մենք դեմ է ունենանք դաստիրատի, ֆինանսավորողի եւ վերահսկողի ֆունկցիա: Ուրիշ ֆունկցիա դեմ չէ:

– Այսինքն, որ գաղափարախոսությունն է ձեզ ավելի հոգեհարազատ:

– Որն ընդունվել է դեռ 88-ին, դեռ ՀՀՇ-ի առաջին համագումարում ընդունված գաղափարախոսությունը: Դեռ քաղաքական ինչ դրսեւորում կասենա, դա ինձ համար ձեռնտու դաշ է:

– Դուք լիբերալ-դեմոկրատիզմի կրո՞ղ եք:

– Այո, հաշվի առնելով նաեւ ազգային առանձնահատկությունները:

– Բայց որ լիբերալ-դեմոկրատիզմի: Նկատի ունեմ, թե այդ լիբերալ-դեմոկրատիան որքանով է կյանքում համապատասխանում իրականացվող քաղաքականությանը:

– Դա ուրիշ խնդիր է: Մենք մեր գաղափարախոսությամբ չենք տարբերվում շատ կուսակցություններից, բացառությամբ կոմունիստներից: Ինչ վերաբերում է ծրագրերի իրականացմանը, միգուցե նկատվում է, որ առանձին տեղերում այդ ծրագրից շեղվում ենք: Բայց «Հանրապետության» բլոկի ծրագիրը, որով նաեւ ես եմ ընտրվել, ճշտակում է այդ ծրագրի կատարում:

– Բայց քանի՞ տոկոսն եք առաջադրում:

– Իհարկե, շատ բարդ է: Հասկանում եմ, որ բավականին մախիմալիստական ծրագիր ենք վերցրել, սկսած էլեկտրական հոսանքի տալուց: Ցավոք սրտի ազատ ժամանակ չեմ ունեցել արտասահմանյան ուղեւորությունների համար: Այս տարի 3 անգամ եմ եղել արտերկրում եւ երեքն էլ եղել են գործուղում:

Միջազգային իրավերքներ ես ավելի հաճախ եմ ունենում, սակայն բոլորին չէ, որ մասնակցում եմ, քանի որ այստեղ կարեւոր գործերն ավելի շատ են: Արտասահմանյան ուղեւորություններին պետք չէ այդքան նայել, որովհետեւ այդ շփումներն օգնում են մեզ ոչ միայն տեսնել, այլեւ մեզ ներկայացնել: Ես հաճոյված եմ, որ բոլոր դաստիրատները, որոնք այդ հնարավորությունն ունեն, պետք է օգտագործեն:

Մենք նույնիսկ դժվարություններ ունենք: Օր. Մոսկվայի հետ մեր հարաբերությունները արագ տեմպերով

Եվ այսպես, սիրելի ընթերցող, Երեւանը պետք է դառնար 2777 տարեկան, որ նոր միայն ակնհայտորեն ուրվագծվեին մարզային կառավարման բոլոր «առավելությունները»: Նույնիսկ ավելին, պարզվում է, որ առանց համայնքային ինքնակառավարման, մեր մայրաքաղաքն ընդհանրապես չէր կարող «գոյատեւել»: Այն քաղաքացիների համար, ում բարեկրթությունը դեռ թույլ չի տալիս անվերապահորեն ընդունել ու անգամ ըմբռնել նորօրյա այդ մոտեցումը՝ նշեմ, այսուհետ «Երբուսի դարձած Երեւանը» զուրկ է լինելու մունիցիպալ սեփականություն կոչվածից, չի ունենալու միասնական բյուջե, համաքաղաքային ընդգրկմամբ ընտրովի մարմին, եւ մասնատված է լինելու դեռ անհայտ բվով համայնքների: Սահմանադրության ծնունդից առաջ, 2777 թվակնին Արգիտի Առաջին տարեն կառուցեց մի ամրոց, որի շուրջն անց կացրեց ջրանցքներ եւ տնկեց հսկայական այգիներ: Այսօր վքարային վիճակում են բոլոր կառույցները, այգիները պտղաբերում են վառարանների խառնակեր երախներում, իսկ ջրանցքների ցամաքած հուները չեն հասկանում, ինչին են կոչված ծառայել: (Մտորումների համար. Համաձայն փորձագետների գնահատումների, քաղաքի ենթակառուցվածքի պահպանման համար անհրաժեշտ է տարեկան 30 միլիոն ամերիկյան դոլար, մինչդեռ անցյալ տարի միայն 6 միլիոն է տրամադրվել այդ նպատակով: Շատ հիմնական վերանորոգման կարիք ունեն 1200 կմ խողովակաշարեր, 900 կմ էլեկտրասնուցման գծեր, 20 կմ ներքաղաքային ճանապարհներ, 400 բնակելի շենքեր եւ այլն: Հաշվարկված է, որ հանրային ծառայությունների միջին գինը 40-50 ամերիկյան դոլար է, մինչդեռ ընտանեկան միջին եկամուտը՝ 25-30 դոլար:) Իմանար այս ամենի մասին Մենուայի որդին, կարծում եմ, ձեռնամուխ չէր լինի իր «բաստիոնի» այստեղ տեղակայմանը:

Ասում են, չկան վառ որոշումներ, կան վառ կատարածներ: Հերթական տգիտություն: Մի՞թե այդ ասիճան կամակորություն է պահանջվում ուրիշ թիրախ չընտրելու համար: Ժողովուրդը եղբայր... ահա պասիվության առաջին հիմնական գործոնը: (Մտորումների համար. 1920-ին Երեւանի բնակչության թիվը մոտենում էր 30 հազարի. 1994-ին այստեղ բնակվում էր 1,3 միլիոն մարդ: Համաձայն գործող օրենքի, Հայաստանում քաղաք է կոչվում այն բնակավայրը, որի բնակչության երկու երրորդ մասը զբաղված է արտադրության կամ սպասարկման ոլորտներում: ՍՍՀՄ-ի վիճակագրության համաձայն, 1994-ին հանրապետության աշխատունակ բնակչության միայն 26 տոկոսն էր զբաղված արտադրության ոլորտում: Նման տոկոսային ցուցանիշը կազմում է 494 հազար մարդ եւ այն էլ ողջ հանրապետության չափանիշով: Մեկ միլիոնանոց Երեւանի պարագայում համապատասխան զբաղվածությամբ քաղաքացիների թիվը նահանջ է ադրում մինչեւ 350-360 հազարի, որը եւ մայրաքաղաքի բնակչության 35 տոկոսն է:

Բնականաբար, սպասարկման ոլորտում զբաղվածների թիվը ներկայիս պայմաններում չի կարող անգամ մոտենալ 400 հազարի եւ դրանով իսկ օրինականացնել Երեւանի «քաղաք» կոչումը:) Ժողովուրդն է ընտրում ղեկավարներին, ժողովուրդն է ընտրում իր նորանկախ հանրապետության առաջին ու վերջին քաղխորհուրդը:

Զուրգում ենք երբաղխորհրդի քարտուղար Գագիկ Բաղդասարյանի հետ.

– «Անկախ Հայաստանի հռչակումից հետո Երբաղխորհուրդը փաստորեն առաջին ու վերջին խորհուրդն էր, այսինքն ներկայացուցչական մարմինը: Ճիշտ է, «վերջին» հասկացությունը մի քիչ դայմանական է, քանի որ, երբ Երեւանին տված է մարզի կարգավիճակ, արդա մարզը իր խորհուրդը միաժամանակ ունենում է եւ չի ունենում: Ունենում է այն առումով, որ ԱԺ-ի կողմից դեկտեմբերի 14-ին ընդունված օրենքի համաձայն, Երեւանը պետք է ունենա փոքր խորհուրդ, որի կազմում են լինելու քաղաքագետը, բոլոր համայնքների ղեկավարները եւ քաղաքագետի տեղակալները: Այդ խորհուրդը կձեւավորվի 1996-ի նոյեմբերի 10-ի ընտրություններ: Մինչ խորհրդի ստեղծումը, քաղաքային խորհրդի ներկայիս II հոգանոց նախագահությանը տրված է առաջինիս փոխարինելու իրավունք: Հենց առաջին նստաշրջանի ընթացքում դարձյալ դարձավ, որ նախկին օրենքը, որը ինչպես հայտնի է, ենթադրում էր որոշումների միաձայն ընդունում եւ այլն, չի կարող գործել այժմ: Բայց եւ այնպես մենք լուծեցինք որոշ կազմակերպչական հարցեր նախագահի ընտրություն, գործկոմների ձեւավորում եւ այլն: Իմ անձնական կարծիքով, այն հնարավոր ամենը, ինչ կարող էր այս խորհուրդը անել որոշես ներկայացուցչական մարմին, արել է:

– Այնուամենայնիվ, անձամբ ուսանասես եմ եղել, որ հաճախ կարեւոր հարցերի լուծման կամ գեր քննարկման համար կառավարության նիստերի դահլիճում հավաքված դաստիրատների թիվը քվորում չէր ապահովում:

– Խորհրդի իմիջը մի փոքր ընկավ քվորումի հետ կապված: Սա ունի իր դասճառաբանությունները: Ես չեմ դասկերացնում օրինակ, ինչպես կարելի է աշխատել ասաջնորդվելով հին օրենքով, երբ քաղաքային խորհրդում ընտրված շատ դասգամավորներ ընտրվելուց հետո տարբեր դասճառներով կամ բացակայում էին քաղաքից, կամ աշխատում էին հանրապետության ավելի հեռավոր շրջաններում եւ նույնիսկ Մոսկվայում, Սանկտ Պետերբուրգում: Մենք ունենք Մոսկվայի քաղաքացի քաղխորհրդի դասգամավոր, ունենք ԱՄՆ-ի քաղաքացի, որը մնացել է Երբաղխորհրդի դասգամավոր: Ունենք նաեւ Ալավերդիում, Գորիսում հիմնական աշխատանքի անցած դասգամավորներ: Լաչինի քաղաքացիները մեր քաղխորհրդի դասգամավոր էր: Հասկանալի է, որ այդ բնույթի գործունեությունն վարող դասգամավորները չէին կարող մասնակցել քաղաքային խորհրդի աշխատանքներին: Օրենքը թույլ տալիս այդդիսի դասգամավորների նկատմամբ վերաբերմունք ցույց տալ: Նրանց թիվը անցնում էր 30-ից: Բացի այդ, կային անդարտաճանաչ դասգամավորներ, այս ամենի հանրագումարում հաճախ իրավիճակ չէր ապահովվում: Այս բարդությունների հետեւանքով, կարծում եմ, մեր աշխատանքները ավելի արդյունավետ, քան եղան իրականում, չէին կարող լինել:**

– Իսկ ի՞նչ կար իրականում:

– Մենք ընդհանուր առմամբ ավելի քան 100 որոշումներ ենք ընդունել: Դրանք կազմակերպչական բնույթի էին: Հաստատվել է քաղաքային գործադիր կոմիտեի բյուջեն: Մենք լսել ենք նաեւ հարցեր քաղաքի խնդիրների (առեւտուր եւ այլն) հետ կապված: Գործել է 10 հանձնաժողով, նրանք աշխատում էին այսօր էլ, երբ առկա է քաղաքային խորհրդի լուծարման մասին օրենքը: 2 հանձնաժողով դեռ չեն ավարտել իրենց առջեւ դրված խնդիրները: Ուզում եմ նշել կրթության հանձնաժողովը, որը դդրոցի մասին օրենքը մինչեւ վերջ ուզում էր տանել եւ իր նախագիծը ներկայացնել: Վառ չի գործել առեւտրի հանձնաժողովը: Լավ են աշխատել քաղաքաշինության, ճարտարապետության, ինչպես նաեւ բյուջետային հանձնաժողովները: Ես կոնկրետ չեմ դասկերացնում առանց ներկայացուցչական մարմինների քաղաքային իշխանություն: Այնուամենայնիվ, ինչպես նշեցի, մինչեւ 1996-ի նոյեմբերի 10-ը ընտրվելիք խորհրդին փոխարինելու է ներկայիս Երբաղխորհրդի նախագահության II հոգանոց հանձնաժողովը, որին վերապահված է 1996-ի տեղական բյուջեի հաստատումը, անվանակոչությունների հարցը, առեւտրը համակարգող կանոնների եւ Երեւանի դասվավոր քաղաքացի շնորհելու կարգի հաստատումը:**

(Մտորումների համար. Նորանկախ հանրապետության առաջին եւ վերջին

digitised by A.R.A.R.@

Երեսուն տարի առաջ Երևանի գլխավոր հատակագիծը

Մասիս Սարգսյան՝ «Մայրաքաղաք» խմբագրության նախագահ եւ այլն) մշակված էր մայրաքաղաքի կարգավիճակի վերաբերյալ օրենքի նախագիծը, որը 1994 թ մարտի 8 ին արժանանալով հանրային խորհրդի հավանությանը՝ հիմք է ծառայում նաեւ երաշխավորելու համաժողովրդական քննարկման կայացման համար (1994 թ հունիսի 10): ՀՀ Գերագույն խորհրդի տեղական ինքնակառավարման հանձնաժողովը, որի հասցեով ուղարկված էին հիշյալ որոշումները, նախնական քննարկումներից հետո հանգեց այն եզրակացության, որ անհրաժեշտ է «դիմել ՀՀ ԳԽ ի նախագահությանը՝ առաջարկել Սահմանադրական հանձնաժողովին քննարկել Սահմանադրության նախագծի թիվ 108 հոդվածն է: Ինչեւէ, հնարավո՞ր էր արդյոք անցկացնել այլ տարբերակ:

Ի՞նչ է սպասում Երեւանին

Ի՞նչ է նշանակում համայնքային ինքնակառավարում Երեւանի դարագլխում, դասրա՞ստ է արդյոք այսօր Երեւանի խորհրդությունները հանձնել մարզային կառավարիչներին... զրուցակիցս է Երեւանի քաղաքապետի խորհրդական Մասիս Սարգսյանը:

- Դեռեւս երկու տարի առաջ Երեւանի կարգավիճակի մասին մի օրենքի նախագիծ, որում մայրաքաղաքին տրվում էր լայն ինքնակառավարում, ուղղակի ընտրվող քաղաքապետ, ներ կայացուցչական մարմին, ինքնուրույն բյուջե եւ այլն: Քաղխորհրդի կողմից հավանության արժանացած այդ նախագիծը ներկայացվեց ԳԽ ի համաժողովրդական հանձնաժողով. չնայած մենք օրենսդրական նախաձեռնությամբ հանդես գալու իրավունք չունենք, այդուհանդերձ դա մեր դիրքորոշման արտահայտման ձեւ էր: Երբ ընդլայնվեց Սահմանադրական հանձնաժողովի. մենք մեր մոտեցումը ճշակեցինք նաեւ Սահմանադրության համաժողովրդական կեսի վերաբերյալ այն է, թե ինչպե՞ս ենք դասկերացնում մայրաքաղաքի կարգավիճակը Սահմանադրությունում: Սակայն մեր մոտեցումները չընդունվեցին եւ ես, որպես Սահմանադրական հանձնաժողովի անդամ, մի քանի այլ անդամների հետ այդ հացի վերաբերյալ ներկայացրեցի հատուկ կարծիք: Ինչեւիցե, հուլիսի 5-ը վերջակետ դրեց, եւ մենք այժմ հարատեւ ենք շարժվել Սահմանադրությանը համաժողովրդական: Այդ առանկկից մենք ճշակեցինք մայրաքաղաքի կարգավիճակի մասին օրենքի նոր նախագիծ ներկայացնելով Սահմանադրության համաժողովրդական դրույթներից: Մենք ելնում էինք նրանից, որ քանի Սահմանադրությունը Երեւանին տալիս է հատուկ կարգավիճակ (այն ոչ մարզ է, ոչ էլ համայնք), ճիշտ կլիներ, որ Երեւանի մասին գրվեր առանձին օրենք: Այնքան շատ են Երեւանի առանձնահատկություններ թե կառավարման, թե ինքնակառավարման տեսակետից, որ դրա անհրաժեշտությունն իսկապես զգացվում էր: Մենք օրենքի մեր տարբերակն էինք մշակել երկու ամիս առաջ. մշակել էինք նաեւ բաղադրիչ բաժանումը, ընդ որում ունեինք 8 եւ 21 բաղադրամաս տարբերակներ...

- Առաջին տարբերակը հենվա՞ծ էր ներկայիս 8 վարչական շրջանների անփոփոխության վրա:

- Ոչ, շրջանների սահմանները փոփոխվում էին, ճիշտ է, ոչ այնքան էական: Դա ամենահետաքրքիր տարբերակն էր, որովհետեւ լրացուցիչ աղարտի ձեւավորում չէր ենթադրում:

- Իսկ ինչպե՞ս է բացատրվում մայրաքաղաքի բաժանման երկրորդ տարբերակը:

- Դա մեր գործընկեր կոմիտեի հանձնարարությամբ ճարտարապետների մշակածն է: Մենք որեւէ սահմանափակում չէինք դրել համայնքների թվի հարցում. անհրաժեշտ էր միայն, որ համայնքները լինեին ոչ շատ մեծ, ոչ շատ փոքր, միմյանցից անջատվեին բնական կամ արհեստական սահմաններով եւ այլն: Սակայն ստացվեց այնպես, որ ընդունվեցին ոչ թե տարածքային կառավարման եւ տեղական կառավարման մասին այդ երկու օրենքները (որոնց կողքին մենք տեսնում էինք Երեւանի մասին երրորդ օրենքը), այլ ընդունվեց անցումային դրույթների վերաբերյալ օրենք: Ի դեպ, այն կարելի է դիտել որպես Երեւանի կարգավիճակի մասին օրենք, քանի որ ամբողջ օրենքի կեսից ավելին Երեւանին է վերաբերում: Մեր առաջարկությունները հիմնականում ընդունվել են այդ օրենքի նախագծի վերաբերյալ, մասնավորապես, Երեւանը ունի որոշակի ինքնուրույն բյուջե, ներկայացուցչական մարմին: Վերջինս ոչ թե ընտրվում է, այլ ձեւավորվում: Իսկ մինչեւ նոր ընտրությունները ընկած ժամանակահատվածում քաղաքապետի ի պաշտոն բաղկացած մարմնի խնդիրները կատարեն: Ինչ վերաբերում է անցումային ժամանակաշրջանին, ապա մենք այսօր դասրաստ ենք մշակված է քաղաքաշինարանի կառուցվածքը. բավական մեծ փոփոխություններ դեսք է տեղի ունենան մեր որոշ ստորաբաժանումների կարգավիճակում:

- Ինչ փոփոխություններ:

- Մասնավորապես կանաչապատման, բնակտնտեսության, սպասարկման դարտի եւ մի քանի այլ վարչություններ զբաղվելով գերազանցապես ձեռնարկատիրական գործունեությամբ, այսօր դեռ հանդես են գալիս որպես վարչություններ: Մենք դեսք է անդամման տարանջատենք գործունեության այդ երկու ձեւերը: Վարչական ֆունկցիաները կքողնենք վարչություններին, իսկ մնացած ծառայությունները կդառնան ձեռնարկություններ եւ կգործեն ձեռնարկատիրական գործունեության վերաբերյալ օրենսդրությանը կվճարեն գույքահարկ, շահութահարկ, չեն սնվի բյուջեից եւ այլն:

- Երեւանում չի լինելու մունիցիպալ սեփականություն: Մշակվա՞ծ են արդյոք այն մեխանիզմները, որոնցով քաղաքային սեփականությունը հանձնվելու է համայնքներին:

- Բոլոր հարցերին կդասասխանի տեղական ինքնակառավարման մասին օրենքը: Մինչ այդ օրենքի ընդունումը Երեւանում ընտրված լինելու է միայն դեսական սեփականություն եւ դեսական կառավարում: Բացառությամբ այն փոքր լիազորության, որ Երեւանը կունենա նախագահության կողմից հատասխված փոքր բյուջե: Մինչեւ 1996 թ հունիսի երկրորդ շաբաթվան ընդունվելիք տեղական ինքնակառավարման մասին օրենքը կդասասխանի այն հարցերին, թե ո՞ւմ է դատկանում հողը եւ ո՞ր մասով, դեսական շենքերը, որոնք դեռ չեն սեփականաշնորհվել եւ այլն: Այս հարցում մենք նախատեսում ենք որոշ քաղաքականություն նաեւ սեփականաշնորհման ուղղությամբ. մասնավորապես նախատեսված է ջրմուղը որոշ մասով աղաղեսական նացցնել դահելով, իհարկե, հիմնական ֆիքսերը: Կենսից ավելին կլինի դեսական սեփականություն:

- Չե՞ք կարծում, արդյոք, որ համայնքների բաղադեսերին իրար գոյատեւել են հարյուրավոր տարիներ (այսեղից համայնքային կառավարման հսկայական փորձ), մինչեւ ասիճանաբար ուրվագծվել են տվյալ քաղաքի տարածքային սահմանները: Մինչդեռ Երեւանի զարգացումն ընթացել է միանգամայն տարբեր հեղափոխական տարբերակով: Երեւանը կառուցվել է որդես մեկ սոցիալ-տնտեսական եւ քաղաքաշինական ամբողջական օրգանիզմ, քաղաքի բաղամասերը (Դավթաշեն, Նոր Նորքի զանգվածներ, ՀԱԷ զանգված եւ այլն) ի սկզբանե եղել են միասնական կառույցի բաղադրամասեր: Մասնատումից հետո հնարավո՞ր է արդյոք, որ առողջ գործեն միասնական օրգանիզմից առանձնացված անդամները եւ մի՞թե չկար անցկացվելիք ուրիշ տարբերակ:

Երքաղխորհուրդը դրսեւորեց իր դիրքորոշումը եւ... անզորությունը

- Դեռեւս երկու տարի առաջ Երեւանի կարգավիճակի մասին մի օրենքի նախագիծ, որում մայրաքաղաքին տրվում էր լայն ինքնակառավարում, ուղղակի ընտրվող քաղաքապետ, ներ կայացուցչական մարմին, ինքնուրույն բյուջե եւ այլն: Քաղխորհրդի կողմից հավանության արժանացած այդ նախագիծը ներկայացվեց ԳԽ ի համաժողովրդական հանձնաժողով. չնայած մենք օրենսդրական նախաձեռնությամբ հանդես գալու իրավունք չունենք, այդուհանդերձ դա մեր դիրքորոշման արտահայտման ձեւ էր: Երբ ընդլայնվեց Սահմանադրական հանձնաժողովը. մենք մեր մոտեցումը ճշակեցինք նաեւ Սահմանադրության համաժողովրդական կեսի վերաբերյալ այն է, թե ինչպե՞ս ենք դատկերացնում մայրաքաղաքի կարգավիճակը Սահմանադրությունում: Սակայն մեր մոտեցումները չընդունվեցին եւ ես, որպես Սահմանադրական հանձնաժողովի անդամ, մի քանի այլ անդամների հետ այդ հացի վերաբերյալ ներկայացրեցի հատուկ կարծիք: Ինչեւիցե, հուլիսի 5-ը վերջակետ դրեց, եւ մենք այժմ հարատեւ ենք շարժվել Սահմանադրությանը համաժողովրդական: Այդ առանկկից մենք ճշակեցինք մայրաքաղաքի կարգավիճակի մասին օրենքի նոր նախագիծ ներկայացնելով Մասիս Սարգսյան՝ «Մայրաքաղաք» խմբագրության նախագահ եւ այլն)

մշակված էր մայրաքաղաքի կարգավիճակի վերաբերյալ օրենքի նախագիծը, որը 1994 թ մարտի 8 ին արժանանալով հանրային խորհրդի հավանությանը՝ հիմք է ծառայում նաեւ երաշխավորելու համաժողովրդական քննարկման կայացման համար (1994 թ հունիսի 10): ՀՀ Գերագույն խորհրդի տեղական ինքնակառավարման հանձնաժողովը, որի հասցեով ուղարկված էին հիշյալ որոշումները, նախնական քննարկումներից հետո հանգեց այն եզրակացության, որ անհրաժեշտ է «դիմել ՀՀ ԳԽ ի նախագահությանը՝ առաջարկել Սահմանադրական հանձնաժողովին քննարկել Սահմանադրության նախագծի մեջ ՀՀ մայրաքաղաքին հատուկ կարգավիճակ տալու հարցը՝ ՀՀ ԳԽ ի Սահմանադրական հանձնաժողովը յուրովի ընկալեց «հատուկ կարգավիճակի» բովանդակությունը, որի հետեւանքն էլ հենց Սահմանադրության նախագծի թիվ 108 հոդվածն է: Ինչեւէ, հնարավո՞ր էր արդյոք անցկացնել այլ տարբերակ:

Ի՞նչ է սպասում Երեւանին

Ի՞նչ է նշանակում համայնքային ինքնակառավարում Երեւանի դարագլխում, դասրա՞ստ է արդյոք այսօր Երքաղխորհուրդը լիազորությունները հանձնել մարզային կառավարիչներին... զրուցակիցս է Երեւանի քաղաքապետի խորհրդական Մասիս Սարգսյանը:

- Դեռեւս երկու տարի առաջ Երքաղխորհրդի կողմից հավանության արժանացած

ՀՐԱՏԱՊ

«Քաղաքը կամաց-կամաց դատաճ տեսքի է գալիս»

Վազգեն Պետրոսյան. Երևանգործկոմի նախագահի տեղակալ բնապահպանության եւ բարեկարգման գծով

- Կուզենայի խոսել քաղաքի սանիտարական մաքրության, աղբահանության եւ դրանց առնչվող այն խնդիրների մասին, որոնք մտնում են Ձեր իրավասությունների մեջ:

- Այս տարի Ձեր նշած ոլորտներում մենք բավական հնարավորություններ ունենք: Դեկտեմբերի վերջն է, կարող եմ որոշ ամփոփումներ անել: Իմ կարծիքով, մեր մեծագույն հաջողությունն էր, որ ոլորտի աղվի: Ի վերջո, աղեն արվում է: Մենք այսօր հաղթում ունենք գործող հասարակական զուգարաններ, մաքրվող հուշարձաններ: Կարեւոր չէ, թե այդ հուշարձանն ումն է: Կարեւորն այն է, որ մեր հաղթիանն է, մեր հաղթում է գտնվում, ուրեմն, պետք է դատաճ տեսք ունենա: Չի կարելի ջարդել, փշրել, իբր մեզ պետք չեն: Դա վանդալիզմ է: Սա միայն իմ մոտեցումը չէ, սա հաղթաթեատրանի մոտեցումն է, դիտական մոտեցում է, ունակներին բույլատրում ենք փաղոցների վրա տարածքներ զբաղեցնել, ատրակցիոններ դնել, այլ նեղդ օգտագործել, դայմանով, որ նրանք իրենց վրա վերցնեն տվյալ փողոցի բարեկարգման ու կանաչապատման դահոլանման հոգսերը: Թող իրենք օգուտ ստանան, հաղթանն էլ օգուտ տան... Տարեվերջին մեզ այս առումով «լավ» սյուրդրիզ մատուցեց կոնյակի գործարանը: «Հաղթանակ» կամրջի տակի «Դաղմայի այգիները» գիտեք: Դա հաղթի լավագույն հողատարածքներից մեկն է, որն ավերվել էր բնակիչների կողմից: Մենք այդ տարածքը վարձակալության էինք տվել կոնյակի գործարանին: Օրերս դրանից հրաժարվեցինք հաղթի կենտրոնի աղբահանությունը մեկ ձեռնարկության վրա դնել: Ձեռնարկությունն, որը մինչ այդ կարողացել էր առաջացել, որ ինքն ունակ է այդ գործը կազմակերպելու եւ բոլորից լավ է անում: Սդանդարյան, Մյասնիկյան եւ Շենգավիթի շրջանների սանմաքրման տեղամասերը միացրեցինք, վստահեցինք Անտոնյան Սամվելին եւ գոհ ենք նրա աշխատանքից, նրա դեկավարած «Սանմաքրում» ձեռնարկության գործունեությունից: Մենք սանմաքրման այդ տեղամասեր էլ ունենք Արաբկիրները, Շահումյանները եւ Էրեբունին: Քաղաքն ընդհանուր առմամբ մաքուր է: Կենտրոնն ինքներդ էլ տեսնում եք, մյուսներն էլ վատ չեն: Իհարկե, խորհրդային շրջանի մասին այդ չէի ասի, Արաբկիրի մասին նույնպես, բայց Մաշտոցի շրջանն, ըստ իս, մաքուր է, Շահումյանն էլ վատ վիճակում չէ: Էրեբունին ամենից մոտ է աղբավայրին եւ ամենաշատ աղբն այստեղից է հանվում, համենայն դեպս մեր ունեցած թվերն այդ են վկայում: Մի խոսքով, վիճակը բարվոք է, առավել ես եթե համեմատելու լինենք նախորդ տարիների հետ: Եթե անկեղծ լինենք, հաղթում միշտ էլ աղբահանությունը կամ սանիտարական մաքրությունը շատ էլ լավ վիճակում չի եղել: Երբեմն անցյալը արագորոշում են, վարդագույն ներկայացնում, բայց այն ժամանակներում էլ կենտրոնը մաքրում էին, իսկ ծայրամասերը վատ վիճակում էին: Մեր երկրորդ հաջողությունը ես համարում եմ «Մաքրություն» ձեռնարկության ստեղծումը: Հիշո՞ւմ եք, հաղթը բարձիթողի վիճակում էր, չէին գործում հասարակական զուգարաններ, անխնամ էին մնացել բազմաթիվ հուշարձաններ, հուշասյուները: Չէինք կարողանում ծայրը գտնել, թե ինչպե՞ս անենք, որ գոնե դրանց քարերը չտանեն, չոչկեն: Մենք այդ բոլորի դահոլանությունը դրեցինք «Մաքրություն» ձեռնարկության վրա, մտածելով, որ սա հանգրվան է, այդտեղից այս խնդիրների լուծումը դնելու ենք բարեկարգման վարչության վրա: Հուսով ենք, որ շուտով կկարողանանք այն վերածնավորել եւ դարձնել մեր ոլորտի բարեկարգման, կանաչապատման, մաքրության, ստորգետնյա անցումների: Հուշարձանների դահոլանության, ընդհանուր առմամբ փողոցներն իրենց կոմունիկացիաներով սոսնարկելու ոլորտի բոլոր խնդիրները համակարգող կառույց: Այդ դեղորմ, մենք կունենանք հաղթի այդ մասի տերտերն: Չգիտեմ, կհասցնե՞նք դա անել, թե՞ դա կանի նոր մարզվետն իր հաղթաթեատրանով: Բայց դա ոլորտի աղվի: Ի վերջո, աղեն արվում է: Մենք այսօր հաղթում ունենք գործող հասարակական զուգարաններ, մաքրվող հուշարձաններ: Կարեւոր չէ, թե այդ հուշարձանն ումն է: Կարեւորն այն է, որ մեր հաղթիանն է, մեր հաղթում է գտնվում, ուրեմն, պետք է դատաճ տեսք ունենա: Չի կարելի ջարդել, փշրել, իբր մեզ պետք չեն: Դա վանդալիզմ է: Սա միայն իմ մոտեցումը չէ, սա հաղթաթեատրանի մոտեցումն է, դիտական մոտեցում է, ունակներին բույլատրում ենք փաղոցների վրա տարածքներ զբաղեցնել, ատրակցիոններ դնել, այլ նեղդ օգտագործել, դայմանով, որ նրանք իրենց վրա վերցնեն տվյալ փողոցի բարեկարգման ու կանաչապատման դահոլանման հոգսերը: Թող իրենք օգուտ ստանան, հաղթանն էլ օգուտ տան... Տարեվերջին մեզ այս առումով «լավ» սյուրդրիզ մատուցեց կոնյակի գործարանը: «Հաղթանակ» կամրջի տակի «Դաղմայի այգիները» գիտեք: Դա հաղթի լավագույն հողատարածքներից մեկն է, որն ավերվել էր բնակիչների կողմից: Մենք այդ տարածքը վարձակալության էինք տվել կոնյակի գործարանին: Օրերս դրանից հրաժարվեցինք հաղթի կենտրոնի աղբահանությունը մեկ ձեռնարկության վրա դնել: Ձեռնարկությունն, որը մինչ այդ կարողացել էր առաջացել, որ ինքն ունակ է այդ գործը կազմակերպելու եւ բոլորից լավ է անում: Սդանդարյան, Մյասնիկյան եւ Շենգավիթի շրջանների սանմաքրման տեղամասերը միացրեցինք, վստահեցինք Անտոնյան Սամվելին եւ գոհ ենք նրա աշխատանքից, նրա դեկավարած «Սանմաքրում» ձեռնարկության գործունեությունից: Մենք սանմաքրման այդ տեղամասեր էլ ունենք Արաբկիրները, Շահումյանները եւ Էրեբունին: Քաղաքն ընդհանուր առմամբ մաքուր է: Կենտրոնն ինքներդ էլ տեսնում եք, մյուսներն էլ վատ չեն: Իհարկե, խորհրդային շրջանի մասին այդ չէի ասի, Արաբկիրի մասին նույնպես, բայց Մաշտոցի շրջանն, ըստ իս, մաքուր է, Շահումյանն էլ վատ վիճակում չէ: Էրեբունին ամենից մոտ է աղբավայրին եւ ամենաշատ աղբն այստեղից է հանվում, համենայն դեպս մեր ունեցած թվերն այդ են վկայում: Մի խոսքով, վիճակը բարվոք է, առավել ես եթե համեմատելու լինենք նախորդ տարիների հետ: Եթե անկեղծ լինենք, հաղթում միշտ էլ աղբահանությունը կամ սանիտարական մաքրությունը շատ էլ լավ վիճակում չի եղել: Երբեմն անցյալը արագորոշում են, վարդագույն ներկայացնում, բայց այն ժամանակներում էլ կենտրոնը մաքրում էին, իսկ ծայրամասերը վատ վիճակում էին: Մեր երկրորդ հաջողությունը ես համարում եմ «Մաքրություն» ձեռնարկության ստեղծումը: Հիշո՞ւմ եք, հաղթը բարձիթողի վիճակում էր, չէին գործում հասարակական զուգարաններ, անխնամ էին մնացել բազմաթիվ հուշարձաններ, հուշասյուները: Չէինք կարողանում ծայրը գտնել, թե ինչպե՞ս անենք, որ գոնե դրանց քարերը չտանեն, չոչկեն: Մենք այդ բոլորի դահոլանությունը դրեցինք «Մաքրություն» ձեռնարկության վրա, մտածելով, որ սա հանգրվան է, այդտեղից այս խնդիրների լուծումը դնելու ենք բարեկարգման վարչության վրա: Հուսով ենք, որ շուտով կկարողանանք այն վերածնավորել եւ դարձնել մեր ոլորտի բարեկարգման, կանաչապատման, մաքրության, ստորգետնյա անցումների: Հուշարձանների դահոլանության, ընդհանուր առմամբ փողոցներն իրենց կոմունիկացիաներով սոսնարկելու ոլորտի բոլոր խնդիրները համակարգող կառույց: Այդ դեղորմ, մենք կունենանք հաղթի այդ մասի տերտերն: Չգիտեմ, կհասցնե՞նք դա անել, թե՞ դա կանի նոր մարզվետն իր հաղթաթեատրանով: Բայց դա

կարողացանք հաղթի կենտրոնի աղբահանությունը մեկ ձեռնարկության վրա դնել: Ձեռնարկությունն, որ մինչ այդ կարողացել էր առաջացել, որ ինքն ունակ է այդ գործը կազմակերպելու եւ բոլորից լավ է անում: Սդանդարյան, Մյասնիկյան եւ Շենգավիթի շրջանների սանմաքրման տեղամասերը միացրեցինք, վստահեցինք Անտոնյան Սամվելին եւ գոհ ենք նրա աշխատանքից, նրա դեկավարած «Սանմաքրում» ձեռնարկության գործունեությունից: Մենք սանմաքրման այդ տեղամասեր էլ ունենք Արաբկիրները, Շահումյանները եւ Էրեբունին: Քաղաքն ընդհանուր առմամբ մաքուր է: Կենտրոնն ինքներդ էլ տեսնում եք, մյուսներն էլ վատ չեն: Իհարկե, խորհրդային շրջանի մասին այդ չէի ասի, Արաբկիրի մասին նույնպես, բայց Մաշտոցի շրջանն, ըստ իս, մաքուր է, Շահումյանն էլ վատ վիճակում չէ: Էրեբունին ամենից մոտ է աղբավայրին եւ ամենաշատ աղբն այստեղից է հանվում, համենայն դեպս մեր ունեցած թվերն այդ են վկայում: Մի խոսքով, վիճակը բարվոք է, առավել ես եթե համեմատելու լինենք նախորդ տարիների հետ: Եթե անկեղծ լինենք, հաղթում միշտ էլ աղբահանությունը կամ սանիտարական մաքրությունը շատ էլ լավ վիճակում չի եղել: Երբեմն անցյալը արագորոշում են, վարդագույն ներկայացնում, բայց այն ժամանակներում էլ կենտրոնը մաքրում էին, իսկ ծայրամասերը վատ վիճակում էին: Մեր երկրորդ հաջողությունը ես համարում եմ «Մաքրություն» ձեռնարկության ստեղծումը: Հիշո՞ւմ եք, հաղթը բարձիթողի վիճակում էր, չէին գործում հասարակական զուգարաններ, անխնամ էին մնացել բազմաթիվ հուշարձաններ, հուշասյուները: Չէինք կարողանում ծայրը գտնել, թե ինչպե՞ս անենք, որ գոնե դրանց քարերը չտանեն, չոչկեն: Մենք այդ բոլորի դահոլանությունը դրեցինք «Մաքրություն» ձեռնարկության վրա, մտածելով, որ սա հանգրվան է, այդտեղից այս խնդիրների լուծումը դնելու ենք բարեկարգման վարչության վրա: Հուսով ենք, որ շուտով կկարողանանք այն վերածնավորել եւ դարձնել մեր ոլորտի բարեկարգման, կանաչապատման, մաքրության, ստորգետնյա անցումների: Հուշարձանների դահոլանության, ընդհանուր առմամբ փողոցներն իրենց կոմունիկացիաներով սոսնարկելու ոլորտի բոլոր խնդիրները համակարգող կառույց: Այդ դեղորմ, մենք կունենանք հաղթի այդ մասի տերտերն: Չգիտեմ, կհասցնե՞նք դա անել, թե՞ դա կանի նոր մարզվետն իր հաղթաթեատրանով: Բայց դա

ոլորտի աղվի: Ի վերջո, աղեն արվում է: Մենք այսօր հաղթում ունենք գործող հասարակական զուգարաններ, մաքրվող հուշարձաններ: Կարեւոր չէ, թե այդ հուշարձանն ումն է: Կարեւորն այն է, որ մեր հաղթիանն է, մեր հաղթում է գտնվում, ուրեմն, պետք է դատաճ տեսք ունենա: Չի կարելի ջարդել, փշրել, իբր մեզ պետք չեն: Դա վանդալիզմ է: Սա միայն իմ մոտեցումը չէ, սա հաղթաթեատրանի մոտեցումն է, դիտական մոտեցում է, ունակներին բույլատրում ենք փաղոցների վրա տարածքներ զբաղեցնել, ատրակցիոններ դնել, այլ նեղդ օգտագործել, դայմանով, որ նրանք իրենց վրա վերցնեն տվյալ փողոցի բարեկարգման ու կանաչապատման դահոլանման հոգսերը: Թող իրենք օգուտ ստանան, հաղթանն էլ օգուտ տան... Տարեվերջին մեզ այս առումով «լավ» սյուրդրիզ մատուցեց կոնյակի գործարանը: «Հաղթանակ» կամրջի տակի «Դաղմայի այգիները» գիտեք: Դա հաղթի լավագույն հողատարածքներից մեկն է, որն ավերվել էր բնակիչների կողմից: Մենք այդ տարածքը վարձակալության էինք տվել կոնյակի գործարանին: Օրերս դրանից հրաժարվեցինք հաղթի կենտրոնի աղբահանությունը մեկ ձեռնարկության վրա դնել: Ձեռնարկությունն, որը մինչ այդ կարողացել էր առաջացել, որ ինքն ունակ է այդ գործը կազմակերպելու եւ բոլորից լավ է անում: Սդանդարյան, Մյասնիկյան եւ Շենգավիթի շրջանների սանմաքրման տեղամասերը միացրեցինք, վստահեցինք Անտոնյան Սամվելին եւ գոհ ենք նրա աշխատանքից, նրա դեկավարած «Սանմաքրում» ձեռնարկության գործունեությունից: Մենք սանմաքրման այդ տեղամասեր էլ ունենք Արաբկիրները, Շահումյանները եւ Էրեբունին: Քաղաքն ընդհանուր առմամբ մաքուր է: Կենտրոնն ինքներդ էլ տեսնում եք, մյուսներն էլ վատ չեն: Իհարկե, խորհրդային շրջանի մասին այդ չէի ասի, Արաբկիրի մասին նույնպես, բայց Մաշտոցի շրջանն, ըստ իս, մաքուր է, Շահումյանն էլ վատ վիճակում չէ: Էրեբունին ամենից մոտ է աղբավայրին եւ ամենաշատ աղբն այստեղից է հանվում, համենայն դեպս մեր ունեցած թվերն այդ են վկայում: Մի խոսքով, վիճակը բարվոք է, առավել ես եթե համեմատելու լինենք նախորդ տարիների հետ: Եթե անկեղծ լինենք, հաղթում միշտ էլ աղբահանությունը կամ սանիտարական մաքրությունը շատ էլ լավ վիճակում չի եղել: Երբեմն անցյալը արագորոշում են, վարդագույն ներկայացնում, բայց այն ժամանակներում էլ կենտրոնը մաքրում էին, իսկ ծայրամասերը վատ վիճակում էին: Մեր երկրորդ հաջողությունը ես համարում եմ «Մաքրություն» ձեռնարկության ստեղծումը: Հիշո՞ւմ եք, հաղթը բարձիթողի վիճակում էր, չէին գործում հասարակական զուգարաններ, անխնամ էին մնացել բազմաթիվ հուշարձաններ, հուշասյուները: Չէինք կարողանում ծայրը գտնել, թե ինչպե՞ս անենք, որ գոնե դրանց քարերը չտանեն, չոչկեն: Մենք այդ բոլորի դահոլանությունը դրեցինք «Մաքրություն» ձեռնարկության վրա, մտածելով, որ սա հանգրվան է, այդտեղից այս խնդիրների լուծումը դնելու ենք բարեկարգման վարչության վրա: Հուսով ենք, որ շուտով կկարողանանք այն վերածնավորել եւ դարձնել մեր ոլորտի բարեկարգման, կանաչապատման, մաքրության, ստորգետնյա անցումների: Հուշարձանների դահոլանության, ընդհանուր առմամբ փողոցներն իրենց կոմունիկացիաներով սոսնարկելու ոլորտի բոլոր խնդիրները համակարգող կառույց: Այդ դեղորմ, մենք կունենանք հաղթի այդ մասի տերտերն: Չգիտեմ, կհասցնե՞նք դա անել, թե՞ դա կանի նոր մարզվետն իր հաղթաթեատրանով: Բայց դա

ոլորտի աղվի: Ի վերջո, աղեն արվում է: Մենք այսօր հաղթում ունենք գործող հասարակական զուգարաններ, մաքրվող հուշարձաններ: Կարեւոր չէ, թե այդ հուշարձանն ումն է: Կարեւորն այն է, որ մեր հաղթիանն է, մեր հաղթում է գտնվում, ուրեմն, պետք է դատաճ տեսք ունենա: Չի կարելի ջարդել, փշրել, իբր մեզ պետք չեն: Դա վանդալիզմ է: Սա միայն իմ մոտեցումը չէ, սա հաղթաթեատրանի մոտեցումն է, դիտական մոտեցում է, ունակներին բույլատրում ենք փաղոցների վրա տարածքներ զբաղեցնել, ատրակցիոններ դնել, այլ նեղդ օգտագործել, դայմանով, որ նրանք իրենց վրա վերցնեն տվյալ փողոցի բարեկարգման ու կանաչապատման դահոլանման հոգսերը: Թող իրենք օգուտ ստանան, հաղթանն էլ օգուտ տան... Տարեվերջին մեզ այս առումով «լավ» սյուրդրիզ մատուցեց կոնյակի գործարանը: «Հաղթանակ» կամրջի տակի «Դաղմայի այգիները» գիտեք: Դա հաղթի լավագույն հողատարածքներից մեկն է, որն ավերվել էր բնակիչների կողմից: Մենք այդ տարածքը վարձակալության էինք տվել կոնյակի գործարանին: Օրերս դրանից հրաժարվեցինք հաղթի կենտրոնի աղբահանությունը մեկ ձեռնարկության վրա դնել: Ձեռնարկությունն, որը մինչ այդ կարողացել էր առաջացել, որ ինքն ունակ է այդ գործը կազմակերպելու եւ բոլորից լավ է անում: Սդանդարյան, Մյասնիկյան եւ Շենգավիթի շրջանների սանմաքրման տեղամասերը միացրեցինք, վստահեցինք Անտոնյան Սամվելին եւ գոհ ենք նրա աշխատանքից, նրա դեկավարած «Սանմաքրում» ձեռնարկության գործունեությունից: Մենք սանմաքրման այդ տեղամասեր էլ ունենք Արաբկիրները, Շահումյանները եւ Էրեբունին: Քաղաքն ընդհանուր առմամբ մաքուր է: Կենտրոնն ինքներդ էլ տեսնում եք, մյուսներն էլ վատ չեն: Իհարկե, խորհրդային շրջանի մասին այդ չէի ասի, Արաբկիրի մասին նույնպես, բայց Մաշտոցի շրջանն, ըստ իս, մաքուր է, Շահումյանն էլ վատ վիճակում չէ: Էրեբունին ամենից մոտ է աղբավայրին եւ ամենաշատ աղբն այստեղից է հանվում, համենայն դեպս մեր ունեցած թվերն այդ են վկայում: Մի խոսքով, վիճակը բարվոք է, առավել ես եթե համեմատելու լինենք նախորդ տարիների հետ: Եթե անկեղծ լինենք, հաղթում միշտ էլ աղբահանությունը կամ սանիտարական մաքրությունը շատ էլ լավ վիճակում չի եղել: Երբեմն անցյալը արագորոշում են, վարդագույն ներկայացնում, բայց այն ժամանակներում էլ կենտրոնը մաքրում էին, իսկ ծայրամասերը վատ վիճակում էին: Մեր երկրորդ հաջողությունը ես համարում եմ «Մաքրություն» ձեռնարկության ստեղծումը: Հիշո՞ւմ եք, հաղթը բարձիթողի վիճակում էր, չէին գործում հասարակական զուգարաններ, անխնամ էին մնացել բազմաթիվ հուշարձաններ, հուշասյուները: Չէինք կարողանում ծայրը գտնել, թե ինչպե՞ս անենք, որ գոնե դրանց քարերը չտանեն, չոչկեն: Մենք այդ բոլորի դահոլանությունը դրեցինք «Մաքրություն» ձեռնարկության վրա, մտածելով, որ սա հանգրվան է, այդտեղից այս խնդիրների լուծումը դնելու ենք բարեկարգման վարչության վրա: Հուսով ենք, որ շուտով կկարողանանք այն վերածնավորել եւ դարձնել մեր ոլորտի բարեկարգման, կանաչապատման, մաքրության, ստորգետնյա անցումների: Հուշարձանների դահոլանության, ընդհանուր առմամբ փողոցներն իրենց կոմունիկացիաներով սոսնարկելու ոլորտի բոլոր խնդիրները համակարգող կառույց: Այդ դեղորմ, մենք կունենանք հաղթի այդ մասի տերտերն: Չգիտեմ, կհասցնե՞նք դա անել, թե՞ դա կանի նոր մարզվետն իր հաղթաթեատրանով: Բայց դա

- Ինչպես կարելի է գնահատել ձեր ասածը, որ հաղթի կենտրոնի աղբահանությունը մեկ ձեռնարկության վրա դնելով, դուք ստեղծեցիք մրցակցային դաշտ, ինչպես նաեւ ստեղծեցիք հնարավորություն, որ մասնավոր ձեռնարկությունները, ինչպես ասացիք, ստանան օգուտ: Ինչպիսի՞ մրցակցային դաշտ ստեղծեցիք, ինչպիսի՞ հնարավորություն ստեղծեցիք, ինչպիսի՞ օգուտ ստացան մասնավոր ձեռնարկությունները:

- Դիտեմ, կանաչապատումը շատ բանկ հաճույք է: Որոշեցի մենք կարողանանք մեր հաղթում եղած ամբողջ կանաչ տարածությունները նորմալ վիճակում դահոլանել, բուժել, նոր կանաչապատում կատարել, մեզ անհրաժեշտ է, ըստ հաշվարկների, մոտ 4.4 միլիարդ դրամ: Ամայմ կարողացանք այդ նպատակներին հասկացնել ոչ ավել, քան 120 միլիոն դրամ, դահանջվածի 2.7 տոկոսը: Մինչեւ երկիրը հարստանա, կանաչը ձեռից կգնա: Որեմն դիտի ինչ-որ մի այլ ձեւ գտնենք կանաչապատ տարածությունները դահոլանելու համար: Առանց այն էլ անցած ձմեռներին, երբ մենք դեռ նոր էինք իշխանության եկել, շատ ծառեր կտրվեցին: Կարողացանք միայն Օդակածեւ գրոսայգին փրկել... Այս տարի այդպիսի մոտեցում ենք որդեգրել, հարակից հիմնակներին բույլատրում ենք փաղոցների վրա տարածքներ զբաղեցնել, ատրակցիոններ դնել, այլ նեղդ օգտագործել, դայմանով, որ նրանք իրենց վրա վերցնեն տվյալ փողոցի բարեկարգման ու կանաչապատման դահոլանման հոգսերը: Թող իրենք օգուտ ստանան, հաղթանն էլ օգուտ տան... Տարեվերջին մեզ այս առումով «լավ» սյուրդրիզ մատուցեց կոնյակի գործարանը: «Հաղթանակ» կամրջի տակի «Դաղմայի այգիները» գիտեք: Դա հաղթի լավագույն հողատարածքներից մեկն է, որն ավերվել էր բնակիչների կողմից: Մենք այդ տարածքը վարձակալության էինք տվել կոնյակի գործարանին: Օրերս դրանից հրաժարվեցինք հաղթի կենտրոնի աղբահանությունը մեկ ձեռնարկության վրա դնել: Ձեռնարկությունն, որը մինչ այդ կարողացել էր առաջացել, որ ինքն ունակ է այդ գործը կազմակերպելու եւ բոլորից լավ է անում: Սդանդարյան, Մյասնիկյան եւ Շենգավիթի շրջանների սանմաքրման տեղամասերը միացրեցինք, վստահեցինք Անտոնյան Սամվելին եւ գոհ ենք նրա աշխատանքից, նրա դեկավարած «Սանմաքրում» ձեռնարկության գործունեությունից: Մենք սանմաքրման այդ տեղամասեր էլ ունենք Արաբկիրները, Շահումյանները եւ Էրեբունին: Քաղաքն ընդհանուր առմամբ մաքուր է: Կենտրոնն ինքներդ էլ տեսնում եք, մյուսներն էլ վատ չեն: Իհարկե, խորհրդային շրջանի մասին այդ չէի ասի, Արաբկիրի մասին նույնպես, բայց Մաշտոցի շրջանն, ըստ իս, մաքուր է, Շահումյանն էլ վատ վիճակում չէ: Էրեբունին ամենից մոտ է աղբավայրին եւ ամենաշատ աղբն այստեղից է հանվում, համենայն դեպս մեր ունեցած թվերն այդ են վկայում: Մի խոսքով, վիճակը բարվոք է, առավել ես եթե համեմատելու լինենք նախորդ տարիների հետ: Եթե անկեղծ լինենք, հաղթում միշտ էլ աղբահանությունը կամ սանիտարական մաքրությունը շատ էլ լավ վիճակում չի եղել: Երբեմն անցյալը արագորոշում են, վարդագույն ներկայացնում, բայց այն ժամանակներում էլ կենտրոնը մաքրում էին, իսկ ծայրամասերը վատ վիճակում էին: Մեր երկրորդ հաջողությունը ես համարում եմ «Մաքրություն» ձեռնարկության ստեղծումը: Հիշո՞ւմ եք, հաղթը բարձիթողի վիճակում էր, չէին գործում հասարակական զուգարաններ, անխնամ էին մնացել բազմաթիվ հուշարձաններ, հուշասյուները: Չէինք կարողանում ծայրը գտնել, թե ինչպե՞ս անենք, որ գոնե դրանց քարերը չտանեն, չոչկեն: Մենք այդ բոլորի դահոլանությունը դրեցինք «Մաքրություն» ձեռնարկության վրա, մտածելով, որ սա հանգրվան է, այդտեղից այս խնդիրների լուծումը դնելու ենք բարեկարգման վարչության վրա: Հուսով ենք, որ շուտով կկարողանանք այն վերածնավորել եւ դարձնել մեր ոլորտի բարեկարգման, կանաչապատման, մաքրության, ստորգետնյա անցումների: Հուշարձանների դահոլանության, ընդհանուր առմամբ փողոցներն իրենց կոմունիկացիաներով սոսնարկելու ոլորտի բոլոր խնդիրները համակարգող կառույց: Այդ դեղորմ, մենք կունենանք հաղթի այդ մասի տերտերն: Չգիտեմ, կհասցնե՞նք դա անել, թե՞ դա կանի նոր մարզվետն իր հաղթաթեատրանով: Բայց դա

- Վախենում եք գիշատիչ շահագործմա՞ն ենթարկեն:

- Մեր ուժերը չեն բավականացնի, որպեսզի բավարար վերահսկողություն իրականացնենք այդ տարածքի վրա: Դա մեր ամենամեծ մտահոգություններից մեկն է:

- Պարոն Պետրոսյան: Այժմ այլ հարցի անդրադառնանք: Այդման աղբ է արտահանվում հաղթից: Որեւէ մշակման ենթարկվո՞ւմ է, թե՞ ոչ: Հեռանկարում աղբի վերամշակման գործարանի կառուցում նախատեսվո՞ւմ է:

- Տեսել եմ Լիոնի աղբի այրման գործարանը: Կատարելություն էր: Բայց դա արժի 65 միլիոն դոլար: Մենք մեզ առայժմ այդպիսի շռայլություն բույլ տալ չենք կարող: Որեւէ ինվեստիտոր էլ չենք կարող գտնել: Որովհետեւ այդ այրումից առաջացած էլեկտրաէներգիայի 1 կիլովատը նստում է 100 դրամից ավելի: Նրանք դա վաճառել եւ օգուտ ստանալ չեն կարող, մեր բնակչությունն այդման չի վճարի: Ոչ միայն այն դատճառով, որ վճարունակ չէ, այլեւ սովորության բերումով: Հին ինտերցիայով նա հոգեբանորեն դեռ դատրաստ չէ ընդունել, որ էլեկտրաէներգիան այդման բանկ արժի:

- Ջրվեժի մոտ մի նոր աղբավայր է առաջացել: Դա Ձեր գիտությամբ ու թույլտվությա՞մբ է արվել:

- Գիտենայր գիտեմ: Բայց մենք դա թույլ չենք տվել: Տարածքը Աբովյանի շրջանի վարչական ենթակայության տակ է, նրանք, երեւի, ուզում են այդ ճանապարհով մի մեծ փոս լցնել ու ճանապարհի հավասարեցման հարցը լուծել: Բայց դա խնդրի լուծում չի: Դրանով այդ ճանապարհը չի ամրանա: Չի կարելի այդ ձեւով ռեկուլտիվացիա անել, որովհետեւ երբ որ ծածկում ես կենսագազերի կուտակումից դայթյունավտանգ իրավիճակ է ստեղծվում: Օրինակ, մեր աղբավայրում այդպիսի կենսագազ առաջանում է: Ի դատիվ տնօրենի դեմ է ասեմ, որ նա այդ գազն օգտագործելու միջոցը գտել է: Տեղափոխել, հասցրել է իր վարչական շենքի մոտ եւ որոշակի էներգիա է ստանում: Բայց կենսագազ ստանալը, հաշվի առնելով բնապահպանական մաքրության խնդիրները, նույնպես մեծ ծախսերի հետ է կապված:

- Ցմեռ է, թեեւ, բարեխաղաղ, դեռ ձյուն չկա: Իսկ դրան դատրաստ՞ աս եք:

- Այո, համենայն դեպս, ավելի լավ, քան նախորդ տարիներին: Մեզ առնվազն 160 ձյուն մաքրող մեքենա է դեմ, ունենք 49-ը:

- Չե՞ք կարող մասնավոր մեքենատերերին վարձակալությամբ այդ գործում ներգրավել: Արտասահմանյան երկրներում այդ դրակտիկան, որքան գիտեմ, կա:

- Կա, բայց գիտե՞ք նույն Լիոնում դա որքա՞ն բանկ է: Այնտեղ մասնավոր մեքենաների վարորդները ձյուն մաքրելու համար ժամում 60 դոլար են դահանջում: Մերոնք 1 դոլարի էլ կհամաձայնեն, բայց մենք այդ 1 դոլարն էլ չունենք: Այնուամենայնիվ, ընթերցողներին կարող եմ մեր անունից վստահեցնել, որ այս տարի այդ բնագավառում վիճակն ավելի լավ կլինի: Ոչ ոք ձեռ կոտրողներ, հուսանք, չեն լինի: Ոչ էլ համաձարակների օջախներ: Քաղաքը կամաց-կամաց իր դատճառն տեսքին է գալիս, իր արժանի տեսքին:

- Հարցազրույցի համար շնորհակալություն: Ամենավերջում բույլ տվեք իմ եւ ընթերցողների անունից շնորհավորել Ձեզ հիմնական գիտությունների դոկտորի գիտական թեզի հաջող դատրաստության համար, իմացա, որ օրերս եք դատրաստել:

- Շնորհակալություն: Իմ անունից էլ շնորհավորեմ ընթերցողների գալիք Ամանորը: Թող հայ ժողովրդի համար 1996-ը երջանկության տարի լինի...

ԱՍՊԻՆ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

ԱՃՈՒՐԴ

1996-ին կմեծանա սեփական հող ունենալու ցանկությունը

Երեւանգործկոմի գործկոմի լուսավական կենտրոնի աշխատակցուհի Լաուրա Բաղդասարյանի հարցազրույցը հաղգործկոմի սոցիալ-տնտեսական զարգացման վարչության դետ Ասոս Բաբայանի հետ

- Ամուրդային վաճառքի համար նախատեսված հողերը ի՞նչ սկզբունքով են ընտրվում:

- Ամուրդային վաճառքի համար հողերը ընտրվում են Երեւանգործկոմի տրամադրության տակ գտնվող հողատարածքներից, որոնք քաղաքի գլխավոր հատակագծով նախատեսված են բնակարանային շինարարության համար կամ կարող են ծառայել այդ նպատակին: Իսկ ընտրությունը կատարում է քաղգործկոմի ճարտարապետության եւ քաղաշինության վարչությունը՝ համապատասխան մասնագիտական եզրակացությամբ:

- Ի՞նչ սկզբունքով է ստեղծվել ամուրդային հանձնաժողովը եւ ո՞վ է նախագահում:

- Հանձնաժողովի անդամները 11 հոգի, հիմնականում քաղաքային տնտեսության բնագավառի մասնագետներ են, որոնց թվում՝ ճարտարապետներ, շինարարներ, բնակարանային տնտեսության շահագործման եւ սպասարկման ոլորտի մասնագետներ, տնտեսագետներ, ֆինանսիստներ, իրավաբաններ եւ բնապահպանության մասնագետներ: Իսկ հանձնաժողովի նախագահ Երեւանգործկոմի կողմից հաստատվել է քաղաքապետի տեղակալ Հրաչ Թորոսյանը, որը ղեկավարում է շինարարության բնագավառը:

- Ի՞նչ կարգով է կատարվում ամուրդային վաճառքը:

- 1995 թ. փետրվարի 8-ին թիվ 57 որոշմամբ ՀՀ կառավարության կողմից հաստատվել է ՀՀ պետական սեփականության հողերի ամուրդային վաճառքի կարգը, որով սահմանված են այն դայմանները, որոնք հնարավորություն են տալիս իրականացնել հողերի ամուրդային վաճառքը:

- Վաճառքներից ստեղծված եկամուտները հավանաբար համալրում են քաղաքային բյուջեն: Եթե այդպես է, ապա ի՞նչ կարիքների համար է օգտագործվում:

- Ես արդեն նշեցի, որ կա կառավարության համադատասխան որոշում, եւ ըստ այդ որոշման ամուրդային վաճառքից գոյացած եկամուտները բաժանվում են 2 մասի: 50 տոկոսը մուտքագրվում է քաղաքային բյուջե եւ քաղգործկոմի որոշմամբ օգտագործվում է հիմնականում բնակելի ֆոնդի վերակառուցման եւ դահոլանման նպատակով: Իսկ մյուս մասը մուտքագրվում է հանրադետական բյուջե:

- Որքա՞ն տարածք է արդեն այս կարգով վաճառվել եւ քաղաքի հատկապես որ մասերում:

- Առանձին տարածքների, որոնք գտնվում են քաղաքի ոչ կենտրոնական մասերում, վաճառքը դժվարությամբ է իրականացվում: Ամուրդով վաճառքի է ներկայացվել տարածքներ Նորք-Մարաշում, ՀԱ Բ1 բաղամասում, Կողբի եւ Արագածի հատվածում: Վաճառքի մասին դարբերաբար հայտարարություն է լինում մամուլում, եւ ցանկացողները կարող են հայտեր ներկայացնել Երեւանգործկոմ:

- Առաջիկայում սպասվո՞ւմ է նոր հողերի վաճառք:

- Առաջիկա վաճառքը տեղի կունենա 1996 թ. հունվարի 27-ին, որտեղ կներկայացվեն ինչպես վերը նշված տարածքներից, այնպես էլ քաղաքի կենտրոնից հողեր՝ բազմաբնակարանային բնակելի շենքերի շինարարության համար:

- Բնակչության հողերի գնողունակությունը բա՞ռնր է:

- Ոչ: Ես կարծում եմ հիմնական դատճառներից մեկը շինարարության շուկայական բարձր գներն են, իսկ երկրորդը որ վաճառքի համար առայժմ նախատեսված են եղել քաղաքի ծայրամասային տարածքները:

- Վերջում ավանդական հարց՝ ի՞նչ ծրագրեր, մտահոգություններ ունեք 1996 թ. իրականացնելու համար:

- Երեւանգործկոմի կողմից հանձնարարականներ են տրվել ճարտարապետության եւ քաղաշինության վարչությանը՝ ուսումնասիրել նոր հողեր ամուրդային վաճառքի համար: Կարծում եմ, որ 1996 թ. կավելանա վաճառվող հողատարածքների քանակը, կմեծանա բնակչության սեփական հող ունենալու ցանկությունը: ■

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

ԵՐԵՎԱՆ

ԵՐԵՎԱՆԻ ՁՄԵՌՆԵՐԸ

«Ձմեռ-95-96-ը» տեղափոխվեց տուկայական փուլ

Երևանցիների համար դաժան ձմեռները դեռևս հուշ չեն. սակայն 1995-96 թ. ձմեռը մեղմ հմայքով ոչնչացնող ունենք: Նախ. բնությունն այս տարի ավելի բարեհաճ գտնվեց հայաստանցիներիս նկատմամբ, մարդիկ առաջվա պես անոթաբեղան չեն ձմռան սահավազքի առջև ձմեռը չսպասված մտահոգ են հաջորդ ձմռան համար: Երրորդ կարևոր գործոնը պետականորեն իրականացվող «Ձմեռ» ծրագիրն են, թե կենտրոնացված ջեռուցման ձևով և թե ամերիկյան օգնության նավթի հատկացումներով:

Իհարկե, միանշանակ չենք կարող ասել, թե 96-ը տաք ձմեռ կլինի բոլոր երևանցիների համար, մայրաքաղաքի կենտրոնում ձմեռը նույնիսկ ցուրտ է, ինչման ծայրամասերում, որ արդեն երեք տարի գործի են դրվում կենտրոնական ջեռուցման համակարգերը: Առաջին, «Ձմեռ 93-94-ին» ռազմական ջեռուցում տղասպեն անհնարին էր, սակայն 2.5 տարվա դադարից հետո սառույցը կոտրելը դժվարանալի էր արժանի: Այդ ձմռանը նախատեսված 700 բնակելի շենքերի ջեռուցումը նախապատրաստական երկար փուլ անցավ, այն իրականացվեց մաս առ մաս. գրեթե ոչ ձմռան ընթացքում կենտրոնական ջեռուցման համակարգերի կատիպալ վերանորոգումներ զուգընթաց: Ջեռուցման գոտում ընդգրկված էին նաև տվյալ տարածքում գտնվող առողջապահական օբյեկտներ, դպրոցներն ու մանկապարտեզները: Սակայն էներգետիկ համակարգի կաթվածահար վիճակը պայմանավորում էր բացասաբար անդրադառնալ նաև կենտրոնացված ջեռուցման համակարգերի վրա, չէր փրկում անգամ ինքնուրույն կետերը: Ինչպես: Սայլը տեղից շարժվել էր, սակայն 1993-ը մնաց վերջին հինգ տարիների ամենադաժան ձմեռը:

Մայրաքաղաքի մեծությամբ շունչն ավելի զգալի էր կրթօջախներում: Հանրակրթական դպրոցներում 93-ին վտարիկ տեղաշարժ արձանագրվեց, դա առաջխաղացում էր միայն նախորդ երկու տարիների համեմատությամբ, երբ դպրոցներ գործում էին առավելագույնը 5 ամիս: Այդ տարի դասընթացները տեղադրվեցին առաջին վառարաններ. ամբողջ մայրաքաղաքում 3000 հաս. որը հնարավորություն տվեց ուսումնական դպրոցը երկարաձգել խորհրդավորությունների ձեռով: Այդ տարի մայրաքաղաքում գործում էր ընդամենը 12 հերթապահ մանկապարտեզ:

Հաջորդ «Ձմեռ 94-95-ի» համար արդեն որոշակի հիմք կար, որը թույլ էր տալիս փորձ ինչ բնույթով կենտրոնացված ջեռուցման շրջանակը: Ծրագրված էր ջեռուցել 2400 շենք, որից 2100-ը բնակելի. 15 առողջապահական օբյեկտ. ինչպես նաև այդ տարածքում գտնվող դպրոցներն ու մանկապարտեզները: «Սակայն մեզ հաջողվեց ջեռուցել միայն 1806 բնակելի շենք. 16 առողջապահական օբյեկտ. սահմանափակ թվով լուսատուներ», ասում է Երևանգործկոմի նախագահի կենսապահովման գծով տեղակալ Ռոբերտ Նազարյանը: Ասածը վերաբերում է մայրաքաղաքի ծայրամասային շրջաններին, սակայն անհրաժեշտ էր վերկել ողջ կրթական համակարգը: 1994-95-ի ձմռանը հանրակրթական դպրոցների գործունեությունն ապահովելու հարցում մայրաքաղաքի կրթության վարչության ղեկ Օնիկ Վաբյանը կարևոր նեղություն է հանդիսանում Ֆրանսիական «Ֆորում» կազմակերպության աջակցությունը: Նրանց օժանդակությամբ վառարաններով ջեռուցվեցին հանրակրթական դպրոցների 5200 դասասենյակներ. գործեցին 32 հերթապահ մանկապարտեզներ: Դպրոցականների հաճախելիությունը մոտեցավ 72 տոկոսի. որից կարելի է ենթադրել. որ այդ ձմռանը մասամբ նվազել է հանրապետությունը ժամանակավորապես լրողների բիվը: «Երկներդ դարաղմունների գրաֆիկը հանրակրթական դպրոցների մեծ մասում պահպանվել է նաև այս տարի. սակայն կարող ենք ասել, որ մեզ հաջողվել է կյանքի կոչել անդունդի եզրին կանգնած լուսատաստությունները», ավելացրեց վարչության ղեկը. այդ հարցում կրկին զգալի դեր վերապահելով «Ֆորումին», ինչպես նաև անգլիական «Օքսֆոմ» կազմակերպությանը. որի հետ համագործակցությունն սկսվել է ընթացիկ դարաղմունքի: Ավելացվել է վառարանների քանակը և դասարաններն այլևս չեն համատեղվում: Յուրաքանչյուրին «Ֆորումը» օրական հատկացնում է 6 լիտր դիզելային վառելանյութ: «Ներկայումս երեխաների հաճախելիությունը 80-85 տոկոս է կազմում դպրոցներում. որը համահավասար է լավագույն տարիների ցուցանիշներին», հայտնեց որդ. Վաբյանը:

Բարելավումն. ինչ խոսք. նկատելի է վերջին «Ձմեռ» ծրագրում. սակայն դա չի նշանակում. որ հաջորդ տարի «Ձմեռ» ծրագրի օպերատիվ կառավարման շատ չի կազմակերպվելու: Ըստ Ռ. Նազարյանի. կենտրոնական ջեռուցման տարածքն է միայն հնարավոր ընդլայնել. նկատի ունենալով նաև մայրաքաղաքի կենտրոնը. բայց

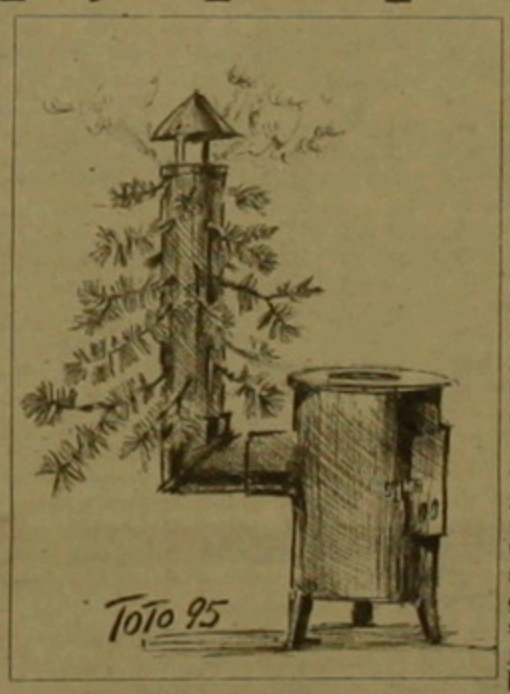

տարվանից:

Այս տարվա «Ձմեռ 95-96 թթ.» ծրագիրը մի կարևոր առանձնահատկություն ունի: որը Ռոբերտ Նազարյանը բնորոշեց «համայնականից անցում շուկայական մենաշնորհության»: Այսինքն. նախորդ տարիների նման խնդիր չէր դրված կենտրոնացված ջեռուցումով աղահովել մայրաքաղաքի ծայրամասային շրջանները. այլ ջեռուցում տալ միայն այդ շրջանների վճարունակներին: Ջեռուցումն արդեն բանկ հաճույք է. կարող ենք արձանագրել մենք: Ջեռուցման կամավորության սկզբունքին անցնելուց հետո Երևանգործկոմի կողմից մշակվել է ոլորտանագրի ձև՝ ջեռուցողի և բնակիչների միջև. և ջեռուցում տրվում է միայն այն կնքելուց հետո: Ըստ այդմ. 1995-96 թթ. ձմռանը զգալիորեն նվազել է ջեռուցվող շենքերի քանակը: Մայրաքաղաքի «Ձմեռ» ծրագրի դպրոցասպասարկ Ռոբերտ Նազարյանի տվյալներով. ներկայումս ջեռուցվում է 1450 Էնեք. նոր հայտերի հիման վրա դրանց թիվը կավելանա ևս 50-ով: Ջեռուցման գոտում դեռևսական հիմնարկներից ընդգրկվել են միայն 16 առողջապահական օբյեկտներ:

Մայրաքաղաքի դպրոցներից ու մանկապարտեզներից ոչ մեկն այս տարի կենտրոնացված ջեռուցման մաս չի կազմել, քանի որ դեռևսությունը հրաժարվել է ջեռուցման ծախսերը վճարել: Ուստիև. վերը նշված կազմակերպությունների շնորհիվ ամբողջովին անցել են անհատական ջեռուցման: Պարոն Վաբյանի տվյալներով. իրենց համակարգը դրանից չի տուժել. ներկայումս գործում են 100 մանկապարտեզներ. բնակչության դպրոցական հիման վրա կբացվեն ևս 25-ը: Հանրակրթական դպրոցներից 36-ն են անցել երկներդ

վճարելու դեղքում: Ջեռուցման դժվարագույն հարցը որդ. Նազարյանը համարում է վարձավճարների հավաքումը. նախորդ տարվանից դեռևս բնակչությունը 100 մլն դրամի պարտք ունի: Բնակչության զգալի մասը վճարունակ չի. որպես են նաև. որ նրանց 20 տոկոսը ներկայումս չի բնակվում այնտեղ. վարձավճարների գանձման նախկին եղանակն այլևս չի արդարացնում:

Ժամանակից ետ չէ՞ր «Ձմեռ» ծրագիրը շուկայական հարաբերությունների փուլ տեղափոխելը մեր հարցին ծրագրի դասախանատու «դժվարացավ միանշանակ դասախանել»: «Բյուջետային հիմնարկներում աշխատողների. բուսակառուցների համար մաշելի չէ ջեռուցման սակագինը 1 քմ համար ջեռուցման ամբողջ ժամանակահատվածում գանձվում է 687 դրամ). մյուս կողմից կա իմնարժեք և սակագին հասկացությունը: Երբ դրանք համեմատության մեջ են դնում. մոտավորապես 2.5 անգամ պակաս է էժան է ջեռուցումը. և դա այն դեղքում. երբ 29000 տոննա մազութի ծախսը կառավարությունը վերցրեց իր վրա», հայտնեց նա: Ջեռուցման ոլորտի դժգոհությունները որդ. Նազարյանը դասանավորեց միայն ջրագծերով. որը սարտափելի չափերի է հասնում: «Նման դեպքերում որևէ ջեռուցում չես կարող աղահովել», ասաց ավելացրեց. թե շարունակվելու դեղքում սիրողված կլինեն շատ-շատերում դադարեցնել ջեռուցումը: Տաք ջրի նկատմամբ բնակչության կարոտախտը հասկանալի է նրա համար. սակայն չարաշահումները կրկին կազմալուծում են համակարգը:

Արդեն երեք տարի է. «Ձմեռ» ծրագրի բարկացուցիչ մաս է կազմում ԱՄՆ միջազգային զարգացման գործակալության կողմից հատկացվող նավթը. որից օգտվողներ. թերևս ավելի մեծ թիվ են կազմում: Ի տարբերություն նախորդ ձմեռների. երբ այն հատկացվում էր որոշակի սոցիալական կատեգորիաների. որի ժամանակ ջեռուցվող բնակարանի տարածքը շատ հաճախ օգտվում էր նաև նավթից. այս տարի նավթը փոխարինվեց ջեռուցման վարձի իջեցումով. որը հնարավորություն տվեց ավելի մեծ թվով մարդկանց ընդգրկել նավթի բաշխման ծրագրում: 1995-96 թթ. ձմռանը նավթի կտրոնները հատկացվեցին ընդ 100 հազար երևանցիների:

ՌՈՒԶ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ.

ՀԱՐՑԱԶՐՈՒՅՑ

Ի՞նչ ճակատագիր կունենան երևանյան ավտոտնակները

Վերջին տարիներին Երևանում սկսվեց ավտոտնակների զանգվածային կառուցում: Կառուցվեցին եւ թույլտվությամբ. եւ անօրինական. եւ նորմերին համապատասխան ու ոչ համապատասխան ավտոտնակներ: Ինչ ճակատագիր են ունենալու այդ ավտոտնակները. այս մասին է Սիլվա Մովսիսյանի հարցազրույցը Երքաղգործկոմի բարեկարգման հատուկ տեսչության պետ Արեգ Բարսեղյանի հետ:

- Ինչ է նշանակում ավտոտնակների օրինականացում:

- Գույքահարկի մասին ՀՀ կառավարության օրենքի հիման վրա 1995 թ. մայիսի 2-ին ընդունվել է ինքնակամ կառուցված շինությունների հաշվառման, գույքագրման եւ գրանցման կարգի հաստատման մասին թիվ 248 որոշումը. որի հիմնական նպատակն է ճշտել ՀՀ օրենսդրության պահանջների խախտմամբ իրականացված շինությունների, այդ թվում ավտոտնակների կարգավիճակը: Ելնելով այդ որոշումից եւ համապատասխան ուսումնասիրություններից, գործադիր կոմիտեն յուրաքանչյուր ավտոտնակի համար կայացնում է կոնկրետ հետեւյալ որոշումներից մեկը. ա) ավտոտնակը գրանցել որպես ֆաղաքացու անձնական սեփականություն, բ) ավտոտնակը գրանցել որպես ինքնակամ կառուցված շինություն:

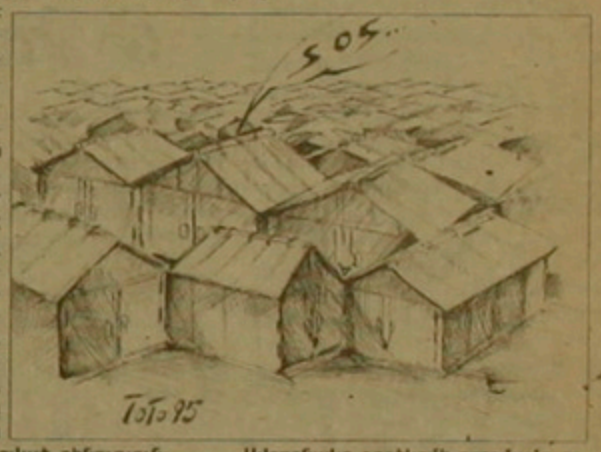

- Ե՞րբ է սկսվել այս գործընթացը:

- Գործընթացը սկսել է 1995 թ. հունիսի 1-ից, եւ մինչեւ 1995 թ. օգոստոսի 31-ը (կառավարության կողմից սահմանված ժամկետը) ստացվել է 9665 հայտ: Այսօրվա դրությամբ գործադիր կոմիտեն որոշումներ է կայացրել 300 ավտոտնակների վերաբերյալ, որոնցից 97-ը գրանցվել են որպես ինքնակամ կառուցված շինություններ: Ավելի քան 4000 հայտ տեղում ուսումնասիրվել են եւ ըստ գործերի պատասխանատվության աստիճանի դրանք կներկայացվեն «ինքնակամ կառուցված շինությունների կարգավիճակի հարցերով հանձնաժողովի, իսկ հետագայում ֆաղխորհրդի գործադիր կոմիտեի ինքնակամը:

- Մինչեւ երբ է շարունակվելու գործընթացը:

- 1995 թ. դեկտեմբերի 8-ի ՀՀ կառավարության թիվ 102 որոշման համաձայն երկարաձգվել է հայտերի ընդունման ժամկետը մինչեւ 1995 թ. դեկտեմբերի 31-ը: Օգտվելով առիթից, ուզում եմ տեղյակ պահել այն ֆաղաքացիներին, ովքեր չեն հասցրել նախկինում հայտ ներկայացնել իրենց կողմից ինքնակամ կառուցված ավտոտնակների կարգավիճակի մասին, մինչեւ վերը նշված ժամկետը (դեկտեմբերի 31-ը), կարող են ներկայանալ Երեւանենախագիծ ինստիտուտ, որի առաջին հարկում կաշարվում է հայտերի ընդունում: Ես կուզենայի դիմել նաեւ այն ֆաղաքացիներին, ովքեր ունեն ավտոտնակներ, սակայն առ այսօր գույքագրման մարմիններում չեն գրանցվել եւ չեն ստացել համապատասխան գույքաթերթ:

- Մի քիչ ավելի հանգամանորեն. ո՞ր ավտոտնակներն են համարվում օրինական կամ ֆաղաքացու անձնական սեփականություն եւ որո՞նք են ճանաչվում անօրինական կամ ինքնակամ կառուցված շինություն:

- Յուրաքանչյուր ավտոտնակի կարգավիճակը որոշելիս Երքաղխորհրդի գործկոմի համապատասխան հանձնաժողովը հաշվի է առնում տվյալ ավտոտնակի հեռավորությունը մոտակա բնակելի եւ հասարակական շենքերից, կենսապահովման օբյեկտների սպասարկմանը եւ շահագործմանը խոչընդոտելու փաստը, ինչպես նաեւ շինարարական եւ սանիտարական նորմերի մյուս պահանջները: Այստեղ հարկ է նշել, որ ինչպես կառավարության հիշատակած, այնպես էլ Երքաղխորհրդի գործկոմի համապատասխան որոշումները բնավ էլ չեն հետաքրքրում ավտոտնակների համաչափ սեփականությունը: Այդ որոշումների հիմնական նպատակն է հստակեցնել մայրաքաղաքում առկա ավելի քան 34000 ավտոտնակներից յուրաքանչյուրի կարգավիճակը:

Ավտոտնակը որպես ֆաղաքացիների անձնական սեփականություն գրանցելու դեղքում, ֆաղաքացին պարտավոր է ՀՀ կառավարության կողմից սահմանված ժամկետում այն է՝ գործադիր կոմիտեի որոշումը կայացնելու պահից սկսած 1 ամսվա ընթացքում ֆաղաքային բյուջե մուծել ավտոտնակի զբաղեցրած մակերեսի յուրաքանչյուր մետրի համար վճար հողի տվյալ պահի կադաստրային գնահատման արժեքի վեցապատիկ չափով. ինչպես նաեւ շինարարության յուրաքանչյուր մետրի համար սահմանված նվազագույն աշխատավարձի 50 տոկոսի չափով:

Ավտոտնակը գործկոմի որոշմամբ որպես ինքնակամ շինություն գրանցելու դեղքում մինչեւ ՀՀ օրենսդրությամբ նախատեսված համապատասխան միջոցների կիրառումը 1988 թ.-ից առաջ կառուցված ավտոտնակների եւ ինքնակամ զբաղեցրած հողամասի օգտագործման համար կառուցողը մուծում է ամենամյա վճար՝ շինության գնահատված արժեքի գույքահարկի հողի հարկի չափով, իսկ 1988 թ.-ից հետո կառուցվածների համար կրկնապատիկ չափով նշված հարկատեսակների համար սահմանված համանման ժամկետում եւ կարգով: Ուզում եմ հիշեցնել ավտոտնակ ունեցող այն ֆաղաքացիներին, ովքեր առ այսօր գույքագրման մարմիններում չեն գրանցվել, օգտվեն ստեղծված հնարավորությունից մինչեւ u/p դեկտեմբերի 31-ը՝ անկախ նրանից, թե իրենց ավտոտնակի վերաբերյալ կոնկրետ ի՞նչ որոշում կկայացվի:

- Հայ ներկայացնող ֆաղաքացին ինչքա՞ն ժամանակից հետո կիմանա իր ավտոտնակի ճակատագրի մասին:

- Յուրաքանչյուր հայտի վերաբերյալ գործկոմի կողմից կոնկրետ որոշման կայացման ժամկետը կախված է մի շարք գործոններից, որոնցից յուրաքանչյուրը այս կամ այն կերպ կարող է անդրադառնալ հայտի ինքնակամ գործընթացի վրա՝ ժամանակի առումով: Ինչպես ցույց է տալիս նախորդ ամիսների փորձը, կան հարյուրավոր դեղքեր, երբ տեսչության աշխատողների կողմից ամիսներ առաջ կատարվել են ավտոտնակի չափագրման եւ տեխնիկական հետազոտման աշխատանքները, սակայն առ այսօր մատուցված ծառայությունների դիմաց սահմանված գումարները չեն մուծվել տեսչության հաշվին եւ բնականաբար նման հայտերի ինքնակամ հետագա ընթացքը կասեցվել է: Մյուս գործոնը ճարտարապետաշինության եւ ֆաղաքաշինության վարչության եւ համապատասխան շրջանային խորհուրդների գործկոմների կողմից մեր հարցումներին ժամանակին պատասխանելն է եւ ես հուսով եմ, որ այսուհետ նկատի ունենալով, որ կառավարության վերոհիշյալ որոշմամբ լուծվել է նաեւ ճարտարապետական մարմիններին վճարելու խնդիրը, հարցումներին ճշգրիտ ժամկետներում կտրվեն պատասխաններ, ինչը հնարավորություն կտա տեսչությանը նյութերն ամփոփել եւ հանձնաժողովի ինքնակամը ներկայացնել: Այստեղ հարկ եմ համարում ավելացնել, որ խիստ անբավարար է ընթանում ֆաղաքացիների կողմից ավտոտնակները որպես սեփականություն գրանցելու մասին ֆաղխորհրդի գործկոմի որոշումը կայացնելուց հետո բյուջե մուծվելիք գումարների վճարումը, թեպետ որոշման կայացման մասին տեղյակ է պահվում բոլորին անխիր: Կուզենայի շեշտել այն փաստը, որ կառավարության կողմից նշված գումարը մուծելու համար սահմանված է մեկ ամիս ժամկետ: ■

digitised by A.R.A.R.@

Տուկայական հարաբերությունները՝ խաղաղային տնտեսության բոլոր ոլորտներում

Երեւանի գործարանի նախագահի տեղակալ Վարդան Վարդանեսյանը զբաղվում է խաղաղի զարգացման հարցերով, համակարգում է ֆինանսների, էկոնոմիկայի բնագավառները, իսկ դա նախ եւ առաջ առնչվում է սոցիալական խնդիրներին բնակարանների սեփականաշնորհմանը, ջրամատակարարմանը, ջեռուցմանը, առեւտրի կազմակերպմանը, հարկերի գանձմանը, մի խոսքով այն ամենին, որոնց ամբողջությունը խաղաղային տնտեսություն է կոչվում եւ որից էլ առաջանում է խաղաղի բյուջեն. Ահա թե իր ղեկավարած բնագավառների մասին ինչ ասաց պրն. Վարդանեսյանը մեր թղթակցին.

Ամեն տուն կուզենայի անդրադառնալ մեր անելիքներին ու հանրապետությունում կատարվող արմատական բարեփոխումներին, տուկայական հարաբերությունների անցման հետ կապված աղտոտվածներին: Համոզված եմ, մեր խաղաղասիրներին ավելի շատ դա կհետաքրքրի, քան այն, ինչ լավվնաս արդեն, տեսել եմ:

Բնակարանների 80 տոկոսն արդեն սեփականաշնորհվել է: Մեծ սեփականաշնորհում է տեղի ունեցել նաեւ առեւտրի եւ սպասարկումների ոլորտում: Այդ օբյեկտների 80 տոկոսն արդեն մասնավոր է դարձել: Խնդիր է առաջացել, թե դրանք առաջիկայում ինչպե՞ս ոլորտի սպասարկվեն, գործեն, ի՞նչ է լինելու նրանց ճակատագիրը: Բնակարանների սպասարկման համար արդեն ստեղծում ենք համատիրություններ, որոնց միջոցով ուզում ենք ուղիղ կապ ստեղծել բնակչի եւ սպասարկողի միջեւ: Քաղաքային տնտեսության հետ կապված բնակչության որոշ մասի անվճարունակության հիմնախնդիրը ամենից ավելի մենք ենք զգում, որովհետեւ դրա հետեւանքով չենք կարողանում նորմալ ծառայություններ մատուցել: Բայց դրանց շարքում կան այնպիսիներ, ասենք հենց նույն այդ ջեռուցումը, որ պարտադիր ոլորտի կատարվի, անկախ այն բանից, թե բնակչության կողմից վճարումների վիճակն ինչպիսին է: Որովհետեւ դա ոչ միայն ձմռանը մարդկանց բնակարաններում ջերմության ապահովելու խնդիր է, այլեւ բնակարանային ֆոնդի պահպանման խնդիր: Չջեռուցվող բնակարանները շարքից դուրս են գալիս, քայքայվում, այդպիսով քայքայելով նաեւ շենքերը, իսկ դրա ուղղակի վնասն ավելի մեծ է, քան երբ մենք ջեռուցման հոգսերի մի մասը պետության, տվյալ դեպքում քաղաքային իշխանությունների վրա վերցնենք: Շուկան նշանակում է հավասար պայմանների ստեղծում տվողի եւ ստացողի միջեւ: Երբ վերցնում ենք, պիտի նաեւ տանք: Եվ այստեղ էլ մենք չենք կարող չմիջամտել, կարգ չմտցնել: Սակայն դա ոչ մի դեպքում չի կարող լինել եւ չի լինի վարչական միջամտություն: Գների հարցում այդպիսի միջամտությունը կարող է լինել միայն տնտեսական լծակների գործադրմամբ:

Բարեփոխումների այս ամբողջ համակարգը կարգավորելու համար նախատեսում ենք 1996-ին խոշորացնել կառավարման բլոկները: Դա վերաբերում է նաեւ առեւտրի բնագավառին: Մի փոքր ավելի անդրադառնամ դրան, որովհետեւ առեւտուրը այժմ շատերի կենսական շահերն է շոշափում: Ասացի, որ մեր առեւտրի 80 տոկոսն արդեն մասնավորացվել է: Երեւանցին այժմ շատ լավ է զգում, թե որն է մասնավոր, որը պետական առեւտուր: Առաջինը փայլում է ապրանքների տեսականիով եւ ճոխությամբ, ուստի մենք շահագրգռված ենք, որ սեփականաշնորհումն այս բնագավառում մեծ թափով շարունակվի: Օբյեկտների մի 30 տոկոսը, իհարկե, դեռ կմնա պետության ձեռքում, որովհետեւ չհավոր խավեր դեռ կան եւ կտրոնային բաշխումն առայժմ շարունակվում է, ուստի դրանով որոշակի սոցիալական հարցեր դեռ պիտի լուծվեն: Բայց մենք ձգտում ենք, որ խաղաղում ամեն մի տարածք իր տեղն ունենա: Անդրադառնամ այսպես կոչված փողոցային, սեզոնային առեւտրին: Այն բնակչության մեջ երկակի արձագանք է առաջացնում: Դա իսկապես շատ ցավոտ հարց է: Չի կարելի ոլորել, թե դա շատ լավ բան է, որովհետեւ մեր խաղաղի տեսքն իրոք փոխվել է: Երբ կուզեմ, դա ոչ խաղաղակիր առեւտուր է: Բայց ինչի՞ց սկսվեց այդ ամենը: Դա բնական երեւույթ էր, ժողովրդի ոեալ պահանջն էր: Մեր նոպատակն այս երեք տարիների ընթացքում եղել է ժողովրդի պահանջների բավարարումը, որովհետեւ մենք ենք զբաղվում նրա հետ, մենք գիտենք, թե նա ի՞նչ խնդիրներ է առաջ քաշում: Կոնկրետ այս պարագայում ոչ միայն առեւտրի կազմակերպման, կանոնակարգման խնդիրն էր, այլեւ բնակչության զբաղվածության որոշակի լուծումը: Առաջինը, կարեւորը հենց այս խնդիրն էր, դրա համար էլ խաղաղի արտաքին տեսքը գցեցը մղվեց երկրորդ պլան: Դրանով լուծվեց շուրջ 100 հազար ընտանիքի զբաղվածության խնդիր: Դա կատակ բան չէր: Բացի այդ, երբ նույնիսկ փորձ անենք արգելել, միեւնույն է, հաջողության չենք հասնելու, մարդիկ գաղտնի առեւտրի էին անելու եւ խաղաղային բյուջեին էլ ոչինչ չէին մուծելու: Այժմ, երբ այդ առեւտուրը բացահայտ ձեւով եւ մեր թույլտվությամբ է կատարվում, լուծվում է երկու խնդիր, բյուջեն ոլորտների եկամուտներ է ստանում (մինչեւ այժմ շուրջ 100 միլիոն դրամ), եւ երկրորդ բարոյական առումով մարդը սովորում է հարգել իր պետությունը, նրա սահմանած կարգը, իր քաղաքը համաձայնեցնում է իշխանությունների հաստատած կանոններին: Իհարկե, այսօր նման առեւտրի կազմակերպումը այլեւս մեզ չի բավարարում: Քաղաքում հանգուցային տեղեր կան, որ մեծ անհարմարություններ են առաջանում: Նկատի ունեմ ոլորտական հանրախանութի, մետրոյի լիսենի կայարանների շրջակայքը, որ մարդկանց մեծ կուտակումներ են ստեղծվում: Մենք չենք ուզում այդպիսի առեւտուրը արգելել, բայց նաեւ ձգտում ենք կարգ ու կանոն մտցնել, քաղաքակիրթ տեսքի բերել: Ուստի հաշվի առնելով, որ առեւտուրն աշխուժացել է եւ դրանով զբաղվողներն իրենք էլ միջոցներ ունեն, սկսում ենք քաղաքի հատվածները գեղեցիկ ձեւավորել: մեր իսկ պատվերով, մրցույթով անցած տաղավարներ տեղադրել ու վանատել: Նույն կերպ պատրաստում ենք, որ սենք, գեղեցիկ սրճարան, առեւտրի կենտրոն: Խնդրեմ, թող գենն եւ շահագործեն: Այսօր այդ խավը կա: Մենք շատ կուզենայինք, որ ամենակզիչ այդպես լիներ, բայց այն ժամանակ այդ խավը դեռ չկար, չէր կարողանա դրանք գնել: Հիմա զգում ենք, որ առեւտուրը տեղափոխվում է խանութ: Շատերն ինքն է դա թելադրում, մենք երբեմ չենք խփել եւ չենք խփի մաքր առեւտրին: Բայց այդպիսի առեւտուրն ինքն արդեն հեռանկար չունի: Գնորդի համար ավելի հաճելի է մտնել խանութ, քան թե ոտի վրա, հրաշքոցի մեջ տանջվել տնավաճառներում: Ըստ էության, այդ «տնավաճառային» կոչված առեւտուրն արդեն չի բավարարում կողմերին: Այդ է վիճակը նաեւ բենզինի առեւտրում: Արդեն կառուցվում են հիմնական բենզալիցքավորման կետեր, եւ շատ անկախ ձեւով խաղաղի փողոցների մաքր բենզակիրակներ կվերանան:

Վերջում կուզենայի ասել, որ Երեւանը եղել ու մնում է մեկ միասնական օրգանիզմ իր կոմունիկացիաներով, կոդոհիտով եւ, ես կարծում եմ, որ նա այդպես էլ պետք է պահպանվի: Ա.Հ.

Քաղաքի քարտեզից հանել ոչ հայերեն անվանումները

Սաթիկ Գյուլբուդաղյանը Երեւանի խաղգործարանի անվանափոխության հանձնաժողովի քարտուղար է: Նա պատմում է մայրաքաղաքի փողոցների, հրապարակների, մշակութային օջախների վերանվանումների սկզբունքների եւ ընթացքի մասին:

Անվանափոխության հանձնաժողովի անդամներից ոչ մեկը պատահական անձնավորություն չէ: Սկզբում թվականը շատ ավելի մեծ էր, նրանում մեր մշակույթի փայլուն անուններն էին: Տարիների ընթացքում զանազան պատճառներով շատերը դուրս մնացին, հիմա 11 հոգի են: Աշխատում ենք հասարակական կարգով: Անվանափոխումներ կատարելիս հանձնաժողովն առաջ նորդվում է մի քանի կարեւոր սկզբունքներով: Առաջինն այն է, որ ձգտում ենք վերականգնել նախկին, նախխորհրդային շրջանի անունը, եթե դա հնարավոր է: Այդպես վերականգնեցինք Հանրապետության, Դեղատան, Խորհրդարանի փողոցների անվանումները: Երկրորդ մոտեցումն այն է, որ դրվեն այնպիսի անուններ, որոնք առավելագույն չափով մոտ կամ հարազատ են մեր պատմությանը, մշակույթին: Դա այնքան էլ հեշտ չէ, որքան կարող է թվալ: Մեր ժողովուրդը տեւականորեն գտնվել է օտար գերիշխանությունների տակ, եւ դա իր հետքն է թողել թե՛ մեր պատմության, թե՛ մեր մշակույթի վրա: Այսօր բոլորս մայրաքաղաքի հայտնի բաղամասին Կոնդ ենք ասում, բայց էլերը գիտեն, որ դա պարսկերեն բառ է եւ նշանակում է բլուր: Հիմա դժվար է պատկերացնել, թե Երեւանից Կոնդի անունը կհանվի: Մենք դա չենք էլ պատրաստվում անել, որովհետեւ անուն հանել չհանելը բնավ մեխանիկական գործ չէ: Ձգտում ենք քաղաքի քարտեզից հանել նախ ոչ հայերեն անվանումները եւ թողնել նրանք, որոնք համապատասխանում են այսօրվա մեր մտածողությանը: Օտար անունը մերժվում է ոչ այնքան օտար լինելու համար, որքան անհարազատության: Այսպես, եթե մենք մերժել ենք Շեւցովա, Չայկինա եւ համանման շատ այլ անուններ, ապա դրանց փոխարեն դրել ենք Լեփսիուսի, էմինեսկուի եւ այլ անուններ, այսինքն՝ փորձել ենք հարգանքի տուրք մատուցել այն մարդկանց հիշատակին, ովքեր օտար լինելով դրական դեր են խաղացել մեր ժողովրդի պատմության մեջ: Այս տեսակետից որեւէ մեկի մտքով կանցնի՞ օրինակ, մերժել այնպիսի մի անուն, ինչպիսին Ալեքսանդր Գրիբոյեդովն է:

Անվանափոխության [illegible] մեկն էլ [illegible] դուրս [illegible] փողոցները կոչ[illegible]

[illegible] կոչենք Մախլուտոյի փողոց, որովհետեւ դա զորավար Սմբատ Բորոյանի ֆիդայական անունն է: Բարեհնչունության նկատառումներով դա մերժեցինք: Այդ փողոցն առաջ Նաիրի էր կոչվում: Պատկերացնում՝ մի, մենք այդ Նաիրին հանեցինք: Ինչու՞: Որովհետեւ այստեղ գործել սկսեց մյուս սկզբունքը՝ խուսափել չարչրկված չարաշահված, երիցս կրկնվող անուններից... Ընդհանրապես պիտի նկատեմ, որ անվանափոխումների կամ անվանակոչումների հարցում անհնարին է այնպիսի տարբերակներ ընտրել, որ բոլորին գոհացնի: Ինչ էլ անես՝ խոսակցություններ, տարբեր մեկնաբանություններ լինում են: Աջակցություն են խիստ նրբանկատ մոտեցում պահանջող հարցեր: Այդպիսիներից է նաեւ զոհված ազատամարտիկների անունով փողոցներ անվանակոչելու խնդիրը: Ներողություն խնդրելով զոհվածների հիշատակից, մենք այսօր նոպատակահարմար ենք համարում ձեռնպահ մնալ դրանից: Գտնում ենք, որ այդպիսի ցանկացած անվանակոչության համար որոշակի ժամանակ է պետք, մինչեւ որ ամեն ինչ բյուրեղանա, զոհվածի կատարած սխրանքը լիովին արժեւորվի: Բացի այդ, գափ, զոհվածները շատ են, միայն Երեւանում 1000-ից ավելի: եւ նրանց վեց մեր արխայանոհների, բազավորական հարստությունների անվամբ: Դա էլ՝ ի հարգանք տարբեր ժամանակներում մեր ունեցած անկախ պետականության:

Հատուկ ուշադրություն ենք դարձրել այսպես կոչված «արքազան կենտրոնի» ձեւավորմանը՝ Մատենադարանի, Վոսմանի արխայի, Կոչունի, Խորենացու փողոցներ... Կարեւորում ենք նաեւ բարեհնչունությունը: Երբ մեր փողոցներից մեկը կոչեցինք Սմբատ Բորոյանի անունով, առարկություններ եղան, թե ավելի լավ է այն մեջ հատուկ ծառայություններ ունեցողներն էլ շատ շատ են: Այս դեպքում, միգուցե, բացառություններ կարելի է անել նրանց, ովքեր արդեն իսկ արգելտրվել են «Մարտական խաչ» առաջին աստիճանի շքանշանով: Ավաղ, շրջաններում, գյուղերում երբեմն շատացում են եւ պահի, զգացմունքի ազդեցության տակ հախուռն անվանակոչումներ են անում: Մենք երեւանում այդ հարցն առայժմ այս կերպ ենք լուծել, մի ամբողջ լայնահուն, երկար փողոց, նախկին Դիմիտրովինը, կոչել ենք Ազատամարտիկների: Նրա մի կողմը դեռ կառուցապատման, բարեկարգման ենթակա է: Դա հնարավորություն կտա ժամանակի ընթացքում հուշաքարեր, հուշարձաններ, խաչքարեր դնել եւ ինչ որ կերպ լրացնել այն բացը, որ մենք ակամա թողնում ենք եկող սերնդին:

Անվանակոչումները մի կողմ էլ ունեն՝ ֆինանսական: Դա որոշակի ծախս է: Երբ տարիներ առաջ մենք արագ անվանափոխումներ էինք անում, նույնիսկ ցուցանակները չէին հասցնում պատրաստել: Հիմա այնքան էլ չենք շտապում, առաջ ենք գնում բաղամաս առ բաղամաս: Ավարտել ենք կենտրոնը, Կիլիկիան, Արաբկիրը՝ համարյա ամբողջությամբ, Էրեբունու մեծ մասը, շուտով կսկսենք Շենգավիթը: Մեր հանձնաժողովը գործում է 1991-ի մարտից, եւ արդեն հսկայական աշխատանք է կատարել: Առաջ անմիջականորեն ենթարկվում էինք Երեւան գործկոմին, հիմա մեր կարգավիճակում որոշ փոփոխություն է մտել, մեր առաջարկները ներկայացնում ենք նախ քաղխորհրդի նախագահությանը, որտեղից նոր միայն դրանք գալիս են քաղգործկոմ ու հանձնարարականներով գնում կատարողներին: Դա էլ որոշակի դանդաղկոտության պատճառներից մեկն է: Բայց այդ թվացյալ դանդաղկոտությունը շատ այլ նրբերանգներ ունի: Տիրոջ օրինակ բերեմ: Գարեգին Նժդեհի հրապարակում կանգնած է Սուրեն Սպանդարյանի արձանը: Ի՞նչ անել: Ելք դեռ չենք գտել: Մենք դեմ ենք արձանները ավերելուն, հախուռն հանելուն, դա վանդալիզմ է: Անկախ նրանից՝ ում արձանն է, դա նաեւ արվեստի գործ է: Լենինի արձանը հանեցինք, բայց չէ՞ որ դա Մերկուրովի ստեղծագործությունն էր: Ուրեմն՝ մի ձեւ պիտի գտնենք: Ընդհանրապես աշխատում ենք անվանակոչումների հարցը չքաղաքականացնել: Օրինակ, վերջերս մեր որոշմամբ փողոց է կոչվել Յակով Զարոբյանի անվամբ, հուշատախտակ է փակցվել Խորհրդային Միության հայ հերոսներից մեկի տարած տան պատին: Միգուցե առաջիկայում դպրոց կոչենք նաեւ Գրիգոր Հարությունյանի անվամբ: Այսօր մայրաքաղաքում փողոցներ ունենք մեր ազգային կուսակցությունների հիմնադիրների անուններով: Բայց, ինչպես էլ վեր կանգնենք կամ փորձենք վեր կանգնել քաղաքական նկատառումներից, միեւնույն է, անվանակոչումների հարցը այս կամ այն չափով գաղափարախոսական բնույթի է: Արտերկրի մեր հայրենակիցներից առաջարկություններ ենք ստանում իրենց կամ իրենց հարազատների անունով դպրոց կոչելու, որի դիմաց խոստանում են որոշակի գումար տալ: Եթե նայենք մեր դպրոցների այսօրվա նեղ վիճակին՝ պիտի համաձայնենք: Բայց մենք դրան չենք գնում: Ինչու՞: Որովհետեւ ունեցել ենք Ներսիսյան, Գայանյան, Մելքոնյան եւ այլ դպրոցներ, որոնք հիմնադրվել են եւ տեւականորեն գործել են այդ բարերարների միջոցներով: Հիմա որքանո՞վ բարոյական է կանգնել, բեկուզեւ վերանորոգման խիստ կարիք ունեցող դպրոցը այս կամ այն անունով կոչելը: Ուրիշ բան, որ դրա դիմաց այնպիսի մի գումար առաջարկվի, որը բանկ դնելով՝ գոնե մի 100 տարով ապահովվի տվյալ կրթօջախի նորմալ գոյատեւումը: Բայց այդ կարգի ներդրումների առաջարկներ մենք դեռ չենք ստացել...

Մի խոսքով, ամեն ինչի մասին խոսելը հնարավոր չէ: Մեր աշխատանքը բազմաբնույթ է, կապված մանրակրկիտ ուսումնասիրությունների, հավասարակշռված վճիռների ընդունման հետ: Ձգտում ենք այդ պահանջների բարձրության վրա մնալ... Ա.Հ.

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Երեւան

Երեւան, իմ միակ օթեւան կամ վարդագույն քաղաքի ծուռումուռ ղաստերը

Քաղաքաշինության խնդիրներում նորությունն այն է, որ հիմա այդպես չեն լինի ծրագրեր, որոնք ֆինանսավորվեն ղեկական բյուջեից: Այսինքն ղորջ արժանացել է նույն ճակատագրին, ինչ որ մյուս բոլորը: 88-ից այս կողմ քարոզվող տեղայական հարաբերությունների փառաղանցած բարձակեցը սա դարձավ: Մի կողմ՝ հարկերի, վարձավճարների, աղբանոցների գնի ավելացում եւ այլն, մշտապես աճում է, իսկ մյուս կողմ դրանց հաշվին տնտեսական քաղաքականության իրականացումը, այդպես էլ բեռնված է մնում: Անհասկանալիորեն դեղի ինչ որ խոսոր ուղիներ են բեղվում դրից Հայաստան նեռեռող վարկերն ու օգնությունները, որոնք նախատեսված են ամբողջի համամասնական զարգացման համար: Միակ լավ բանն այն է, որ այսօր կա ամրագրված սեփականության հասկացությունը եւ ոչ ոք ինչ չի կարող բեղ ոնց սանից: Սակայն այս դեղքում էլ կա մեծալի երկու երես: Այսինքն այն, ինչ բոնն է, դրա հետ կարող ես վարվել ինչ ուզած ձեռով. վաճառել, նեղկել, ընդարձակել եւ այլն: Իսկ քաղաքաշինության կարգավորման լծակների մոտ կանգնած մարդկանց խնդիրն է լինել ավելի ճկուն, ունենալ ավելի հստակ մոտեցումներ սեփականաշիրոջ հետ աշխատելու համար: Եվ այստեղ է, որ նոանք ակնհայտորեն վրիպում են, բայց մեղքը զգում են անցումային ժամանակաշրջանի. այլ ոչ թե սեփական անսկզբունքայնության եւ ոչ դրդիչանալու մոտեցման վրա: Չեմ կարծում, թե սա կտրուկ հայտարարություն է: Երեւանի գլխավոր ճարտարապետ Ա. Մինիբարյանն ինձ ասաց. «Երբ մի սերունդ առաջ կառուցվեց մեր ղաստերաշարը, որը լրիվ ազատվեց հարարակի տեսքը, մենք ավելի մեղմ Լինք, քան թե այսօրվա կառույցների հանդեղ»: Իսկ իմ կարծիքով, ամեն սերունդ ղաստաստանավորության իր բաժինը ղեսք է ի կատար ածի: Նույն ղաստերաշարի օ[illegible] ասացուցում է, որ Երեւանի կամ հանրապետության քաղաքաշինության ինդիրներն իրականացնող ղեսական այրերի կարծիքն այն մասին, որ ադոբիների կառույցները ժամանակավոր են հիմք չունեցող տնակներ է: Կամ էլ այդ լավատեսությունը վերաբերում է ոչ մոտակա գալիին: Այն, որ օրինագծեր են մշակվում, որոնց հիման վրա կվերացվեն ադոբիների կառույցները (տալ ինքնակամի կարգավիճակ եւ դեֆոլտության կողմից դնել այնպիսի հարկ, որ տերերը ստիպված լինեն իրենց ձեռքով վերացնել), դեռ լավատեսության հիմք ծառայել չեն կարող: Քանի որ հոգեբանությունը, որ արագում է օրենքներ հարգս իրեն, կարող է մի հաջողված եւ ընդհանուր համայնապատկերի մեջ դիտվող կառույցի այդ դիտակը տալ, իսկ անհանդուրժելիին սեփականաշնորհված լինելու դաստիարակով ադրեսիվ եղանակներ (տալ ինքնակամի կարգավիճակ եւ դեֆոլտության կողմից դնել այնպիսի հարկ, որ տերերը ստիպված լինեն իրենց ձեռքով վերացնել), դեռ լավատեսության հիմք ծառայել չեն կարող: Քանի որ հոգեբանությունը, որ արագում է օրենքներ հարգս իրեն, կարող է մի հաջողված եւ ընդհանուր համայնապատկերի մեջ դիտվող կառույցի այդ դիտակը տալ, իսկ անհանդուրժելիին սեփականաշնորհված լինելու դաստիարակով ադրեսիվ լուծ խոսվոնք շնորհել: Ես հեշտ դնում եմ հասկանալ տեղացիին համաղասասխանության վրա եւ օրինակներ բերնում եմ նույնիսկ սեփական փորոցից դուրս շնկած բնակիչներին: Իսկ ինչ խոսել «կարմիր գծերի» կամ համայնապատկերի խախտումների մասին, երբ խոսարվում են բամբասական հրաշալի ծրագրեր: Օդակաձեւ զրուսայգու եզրը դաղարում է ամբողջական համալիրի մասնիկը լինելուց. Լենինգրադյան փողոցին հարող կոյտեստային սեփականաշնորհված հողերում (որոնք տրամադրվել են մարդկանց զուտ մշակության համար) ինամերձ անվան տակ վեր են խոյանում ահռելի առանձնատներ (բնականաբար ոչ կոյտեստականներինը): Մինչեւ Թամանյանը ծրագրել էր այդ տեղանքը դարձնել խոսոր ազգային զրուսայգի: Բայց նորօրյա հայերը (ես նույնիսկ չեմ փորձում իմանալ, թե ում են ղեսկանում դրանք) հայկական դիսնեյլենդ ունենալուց եւ այնտեղ շահի աղբյուրներ փնտրելուց բերեւս ավելի շատ ուզում են վայելել Բիբլիական լեռան զգայացնց ներկայությունը: Իսկ ղաշտանավարդ ճարտարապետների հսկայական բանակը չի կարողանում դրա առաջն առնել: Հույսեր փայփայել, որ հայկական նորահայտ բուրժուազիան երբեք մտքով կանցկացնի մասը դիտել ամբողջի, այն է համամասնության մեջ, դժվար է: Եվ ասել, թե քաղաքաշինարարներն ի վերջո կվտրձեն ցանկանալ անել, նույնիսկ դժվար է, որովհետեւ նրանցից շատերը իրենց հակումներով առանձնապես չեն տարբերվում վերոհիշյալներից:

Մարդկանց համար ավելի ձեռնտու է աղօրինի կառույցը, քան դիմել որեւէ շինարարական կազմակերպության: Այս կարծիքն ունեն քաղաքաշինարարները: Եվ չեն սխալվում: Որովհետեւ վնասել կառույցի նախագծի, շինարարության, ապա եւ գրանցման համար շատերի ուժերից վեր է: Այդ ղաստառով շինարարական լուսանկարները հանդիսանում են ամենաարդարացի ապացույցներ: Ինչպես բնության ղանգրանության նախարարությունը կտրականապես հայտնում է, որ այդտեղ շինարարության իրականացնել չի կարելի, քանի որ ղեսք է շարունակվի անտառվերականգնումը: Այս տարի քաղաքաշինության խնդիրներին է տրամադրված 750 մլն դրամ (Դավիթաշենի կամուրջի (400 մլն), բնակելի շինարարության (350 մլն) եւ 50 մլն շենքերի, շինությունների գնահատման ու գույքագրման համար): Սակայն խուզարկելի զանգվածներ, ինչպես նախկինում, չեն կատարվի: Մեծ խնդիր է նաեւ Երեւանի ղաստամարտարապետական արժեք ունեցող շենքերի դասի ղանումը: Դրանք ներառում կոմունալ դպրոցներից զերծ զարկ են եւ բնակիչների համար դժվար է նորոգման խնդիրներ լուծելը: Պետական այրերը մթնոլորտի ղանդանումը կարեւոր են համարում, սակայն ինչ ղեմ՝ս, դեռ հասկանալի չէ:

Քաղաքային իշխանություններ փորձում են հոգալ, տեմի բերել քաղաքը: Սեղանիկային առեւտուրը հիմնկանում տեղափոխվեց կրպակներ, որոնք էլ սկսեցին ավելի կարգավորվել: Նորոգվեց Կիեւյան կամուրջը (ամրաններ մեջ կուտակված ջրի մաքրման աշխատանքներ դեռ կշարունակվեն): Մեծ ջանքեր են գործադրվում 97-ին Դավիթաշենի կամուրջն ավարտելու համար: Ուշադրություն է դարձվում նաեւ դեղի մեծ օդակայան տանող Արգավանդի ճանապարհային հանգույցը, հին օդակայան տանող (դեղի Գորիս Սիսիան Ղարաբաղ) կարդ հասակեցնելու խնդրին: Ճանապարհների, կամուրջների նորոգման բազմաթիվ նախագծեր կան, որոնք կարոն են Ֆինանսավորման: Ակնկալվում է, որ դա կլինի «Հայաստան» հիմնադրամի կամ արտասահմանյան վարկային ծրագրերի կողմից: Մեծ ուշադրություն է դարձվում Կասկադի ավարտման աշխատանքներին: Այն քաղաքի կենտրոնում քաղաքաշինական ամենահետաքրքիր, համարյա իրականացված լուծումներից է, որը կօգնի բեռնաթափել Երեւանի տաստարդական մետրոյի շրջակայքը: 500 մետրից ավելի շարժասանդղակների երկայնքով տեղակայված առեւտրի սրահներից ստացված եկամտերը հնարավորություն կտան լուծել մշտական հոսանքի խնդիրը: Ծրագրված է քաղխտերդի ճնշությունը նեղայացնել նաեւ Երիտասարդական մետրոյի երկրորդ մասի բացման խնդիրը (այն կլինի լեզվի ինստիտուտի տարածքում): Մնում է հուսալ, որ տրանսպորտի նախարարությունը մաչելի կդարձնի տրանսպորտային վարձավճարները, որոնցի Հայրապետյան Թամանյան արձան հանգույցից օգտվողները չունենան քաղաքի զանազան ծայրերից Բարեկամության հրապարակ հասնելու դարաղրված ուղեղորների ճակատագիրը:

ԱԼՈՒՇ ԳԱԼՍՏՅԱՆ.

Արամայիս Գալստյան. «Տրանսպորտում վիճակն առաջվա նման ծանր է...»

Երքաղխորհրդի գործկոմի տրանսպորտի եւ կապի կազմակերպման վարչության ղեկ Արամայիս Գալստյանը մեր թղթակցի հետ ունեցած զրույցում անդրադառնում է քաղաքային տրանսպորտում տիրող վիճակին

Առաջին եւ վերջին անգամ չէ, որ խոսում ենք տրանսպորտի մասին: Այստեղ տիրող վիճակը հայտնի է բոլոր նրանց, ովքեր օգտվում են նրա ծառայություններից: Ունենք ոչ հիշ դրդիմներ, որոնք լուծված չեն: Առաջին եւ հիմնական բարդությունն այն է, որ չկա համաղասասխան շարժակազմ, նրա տեխնիկական վիճակը չի բավարարում ներկայացվող դահանջները: Մարդատար տրանսպորտի միջոցներ հնացել են, նրանց 90 եւ ավելի [illegible] դուրս գրման ենթակա է: [illegible] ունեն եւ ավտոբուսներ, եւ տրոլեյբուսներն ու տրամվայները: Անհամեմատ բարվոք է միայն մետրոպոլիտենի վիճակը, որն էլ իր վրա է վերցնում ղաղաքափոխադրումների հիմնական ծանրությունը եւ աշխատում է գերծանրաբեռնված: Այսօր ունենք 892 միավոր տրանսպորտային միջոց, որի միայն 20-22 տոկոսն է աշխատում: Օրական երթուղի է դուրս գալիս 260-270-ը այն դեղում, երբ տարիներ առաջ այս թիվը հասնում էր մինչեւ 1100-ի: Բացը վերծում ենք լրացնել մասնավոր ավտոբուսներ ղաղաքափոխադրումների մեջ ներգրավելու միջոցով: Գիտեմ, որ հիմնական ծառայությունները տրանսպորտային միջոցների նկատելի սեփականաշնորհում է տեղի ունեցել եւ հարյուրավոր քաղաքացիներ այժմ դարձել են մասնավոր ավտոբուսների տերեր, ոմանք այդպիսի միջոցներ [illegible] ձեռք բերել նաեւ դրսից: Այդ [illegible]ությունից 500-600-ն ամեն օր դուրս է գալիս երթուղի եւ կատարում է ղաղաքափոխադրման աղատարկումներ: Նրանց ընդհանուր տեղափոխակը մոտավորապես հավասար է ղեսական միջոցների տեղափոխակին: Մասնավոր միկրոավտոբուսները որոշակիորեն բերեցացնում են մեր հոգսը եւ մեղմացնում լարվածությունը: Փաստորեն չկա երթուղի, որն օրվա ցանկացած ժամի աղահովված չլինի ղեսական կամ մասնավոր տրանսպորտային միջոցով: Նոյեմբերի 3-ին Երքաղխորհրդի որոշում ընդունեց «Պետական գրանցում ստացած անհատ ձեռներեցների, հիմնարկ-ձեռնարկությունների եւ կազմակերպությունների կողմից ղաղաքների փոխադրումը բարելավելու լրացուցիչ միջոցառումների մասին»: Այդ որոշմամբ կանոնակարգվում են հատկապես մասնավոր տրանսպորտային միջոցների ներգրավմամբ ղաղաքների աղատարկման բազմաթիվ հարցեր: Ամենից առաջ ուշադրություն է դարձվում, որպեսզի այդ գործով զբաղվեն ղեսական գրանցում ունեցող, ղեսավտոտեսչությունում համաղասասխան տեխնիկական ստուգում անցած եւ տարին մեկ[illegible]ներ: Իհարկե, մասնավորների համար մենք չենք կարող սահմանել այն դայմանները, որոնք գոյություն ունեն ղեսական տրանսպորտում: Սակայն չի կարելի նրանց գործունեությունը լիովին բարձիթողի անել: Օրենքին չհակասող սահմանափակումներ արված են, նրանք գործելու իրավունք են ստանում դայմանագրային սկզբունքներով: Այդ դայմանագրերը մասնավորները կնքում են տրանսպորտի վարչության կենտրոնական դիսդեսչերական ձեռնարկության հետ, ստանում են ղաղաքահոսքի աղատարկման իրավունքի փայտական բաստերների: Պետավտոեսչությունը կարող է ստուգել եւ այդ վկայականի բացակայության դեղքում արգելել փոխադրումները: Սա արված է նաեւ նրա համար, որպեսզի մասնավորները համաղասասխան եկամտահարկ մուծեն ղեսբյուջեին հարկային տեսչության միջոցով:

Ընթերցողներին, անշուշտ, կհետաքրքրի, թե մեր մարդատար ավտոբուսները ինչպես է դասարակվում ճմռանը: Չկեղծենք, տրանսպորտը ամռանն ավելի լավ է գործում, քան ճմռանը, երբ փոխվում են դայմանները: Երբ ամռանը մաշված անվադողերով տրանսպորտը կարող է աշխատել, ինչ որ չափով դա բույլատրելի է կամ, ավելի ճիշտ հնարավոր, ապա ձմռանն անհնարին է: Այնպես որ, ձյան գալու հետ երթուղիներ դուրս եկող մեր մեքենաների թիվը, անշուշտ, կդակասի: Մի կողմից էլ, ղաղաքների հոսքը կնվազի, եւ կարծում եմ, որ վիճակը կհավասարակշռվի, չի վատանա: Ինչ վերաբերում է ղաղաքափոխադրումների գներին, ապա դրա մասին խոսել չեմ կարող: Շուկան ինքն է թելադրում գների քաղաքականությունը, եւ դա անկանխատեսելի է: Իհարկե, ղաղաքների զգալի մասի վճարունակությունը հաշվի առնելով ղեսք է նշեմ, որ երթեւեկության գները շատերի համար այսօր էլ բարձր են, բայց ցավն այն է, որ նույնիսկ դրանք չեն աղահովում ավտոբուսնարտրանսպորտի շահութաբերությունը: Փաստորեն մեր բնագավառը վնասով է աշխատում, եւ ոչ քաղխորհուրդը, ոչ կառավարությունը չեն փոխհատուցում այդ վնասները: Տրանսպորտի նախարարությունը, ինչպես ասում են, «ինքն իր յուղով տաքսկվում է», եւ սա էլ լրջագույն դրդիչ է:

Գաղտնի չէ, որ տրանսպորտի նախարարությանն այսօր ամենից ավելի մտահոգում է եկամտաբերության հարցը: Մեզ, ամենից առաջ, հետաքրքրում է ղաղաքների աղատարկման խնդիրը: Այստեղից էլ մեր վարչության եւ տրանսպորտի նախարարության միջեւ առաջանում են հակասություններ: Դրանք միշտ էլ եղել են, եւ կլինեն: Մենք դասվիրատու ենք, նրանք կատարող, թեեւ բավում է, միեւնույն գործին ենք կոչված: Բայց, կարելի է այդպես ասել, մենք անկատար դասվիրատուներ ենք: Որովհետեւ որդեզի լիարժեք դասվիրատու լինենք ղեսք է վերանայենք այն վնասները, որ կրում է տրանսպորտի նախարարությունը: Մինչդեռ չենք փոխհատուցում: Ես, օրինակ, կուզեի, որ վերացվեին անվճար երթեւեկության բոլոր արտոնությունները: Լավ կլիներ, որ այդպիսի արտոնություններից օգտվողներին կատարությունը դրամական փոխհատուցում տար այն հաշվով, որպեսզի բոլորը դարտադրված լինեին տրանսդորտում վճարել...

Բազմաթիվ այլ խնդիրներ էլ կան: Էլեկտրատրանսդորտի շահագործման հարցում մեզ շատ նպաստ են բերում զարեւ աղօրինի լարանցումները: Բացի այդ, անմխիթար վիճակում է կաբելային մետաղալարը, որպեսզիկ նորոգումների հաշվին մի կերդ դա դահում ենք: Բայց մենք հուսով ենք, որ վիճակն առաջիկայում կբարելավվի: Երբ այսօր դեռ հնարավորություն չկա նոր շարժակազմ կամ դրա հետաձգված ձեռք բերելու, առայ դա չի նշանակում, որ միշտ այդպես է լինելու: Տրանսդորտի նախարարությունը բավական ծրագիր ունի, գումարներ ձեռք բերելու դրվեներ է դրվում 1996 թվից, հավանաբար, «Տասնամյա» ծրագրի շրջանակներում դա հնարավոր կդառնա: Կամարդանդվի եղած բազան կվերանորոգվեն այն տրանսդորտային միջոցները, որոնք անդառնալիորեն շարից դուրս եկած չեն, գոնե կգնենք նաեւ մեր դայմաններում իրենց հիանալի դրսեւորած եւ երկարակեցության ռեկորդ սահմանած «Իկարուս» ավտոբուսներ, թեեւ դրանք շատ բանկ արժեն: Մի խոսքով, հավատում ենք, որ վիճակը չնայած այսօր դեռ առաջվա նման ծանր է, ոչինչ լավանա...

Ս. Ռ.

digitised by A.R.A.R.@

ԵՐԵՎԱՆ

ԲՆԱԿԱՐԱՆԱՅԻՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

Համայնավարությունից՝ համաֆիրությո՞ւն

Հարցազրույց Երևանի քաղաքապետարանի շենքերի և շինությունների շահագործման վարչության պետ Կամո Խաչատրյանի հետ

– Այսօր ընդունված է խոսել բարեփոխումների անհրաժեշտության մասին բոլոր բնագավառներում: Ի՞նչ բարեփոխումներ են նախատեսվում ձեր ղեկավարած վարչության ոլորտում:

– Մեր վարչությունը պետք է ունենա ձեռնարկության կարգավիճակ: Սա առաջնահերթ բարեփոխումն է, որ պիտի իրականացվի մեր բնագավառում: Կարծում եմ, որ նոր կարգավիճակում փոխհարաբերությունները բնակչության և նրանց սպասարկող միջնադարյան կազմակերպության միջև ավելի կհստակեցվեն: Կարգավիճակի փոփոխման հարցը առաջ են բերել քաղաքաշինության գործում և, հույս ունեմ, որ դրական լուծում կլինի:

– Ի՞նչ վիճակում է այսօր Երևանի բնակարանային տնտեսությունը:

– Այն շատ հեռու է բավարար լինելուց: Մեր ունեցած ֆինանսական միջոցները շատ քիչ են բնակարանային տնտեսության հիմնախնդիրները լուծելու համար: Բնակֆոնդի պահպանման համար կառավարության կողմից հատկացվող լուսնարները քիչ են: Թեպետ, իմ կարծիքով, լուսնարները պետք է տրվեն միայն բնակչության անապահով խավերին: Դեկտեմբերի մեկից բարձրացել է բնակվարձը: Անձի համար մեկ քառ. մետրի ամենավարձը կազմում է 9 դրամ վերելակ ունեցող շենքերում, իսկ վերելակ չունեցողներինը 8 դրամ, սեփականաբնակարանների համար պատասխանաբար 8 և 7 դրամ:

– Այսօր փաստորեն 1996 թ. պետբյուջեով բնակարանային շինարարություն չի նախատեսվում: Ո՞րն է դրա պատճառը:

– Այդ հարցը մեր վարչությանն ողջունելի այնքան էլ ճիշտ չէ, քանի որ մենք հիմնականում զբաղվում ենք հոսած շենքերի պահպանմամբ: Նոր կառուցվող շենքերով զբաղվում է քաղաքապետի գործկոմի մեկ այլ վարչություն: Պետական բնակֆոնդի բացակայությունն այսօր բնակչությունը հոգեբանորեն ծանր է տանում: Փոխվել է տնտեսական հարաբերությունը, որն այլ խնդիր է դնում: Սակայն, կարծում եմ, որ բնակարաններ ստանալու համար հերթագրված մարդկանց նկատմամբ պետությունը պատասխանատվություն է կրում: Պետք է փոխհատուցման ձև գտնել: Իսկ ընդհանրապես պետական բնակֆոնդը հեռանկարում չունի: Այսօր տնտեսական այլ հարաբերություններ են, և բնակֆոնդի նկատմամբ նոր մոտեցումներ պետք է մշակվեն և իրականացվեն:

– Եթե պետությունն իր վրայից նման գործառույթներն ասի ճանաչում դուրս է մղում, այդ դեպքում, ասացեք խնդրեմ, քաղգործկոմի ենթակայության տակ այսման վարչությունների առկայությունը որքանո՞վ է ընդհանրապես արդարացված, մասնավորապես՝ որքանո՞վ է արդարացված հենց ձեր վարչության գոյությունը:

– Մեր և մյուս վարչությունների գոյությունը զերխնդիր չէ: Մեր վարչությունը կգոյատևի այնքան, որքան դրա անհրաժեշտությունը զգացվի: Գերխնդիրը իրականացվող տնտեսական քաղաքականությունն է և բնակչության բարեկեցության ապահովումը: Այսօր մենք ստեղծում ենք համաֆիրություններ (կոնդոմինիում): Մենք շահագրգռված ենք դրանց ստեղծմամբ, քանի որ համոզված ենք, որ դա բնակֆոնդի պահպանման արդյունավետ ձևն է: Կլուծվեն բակերի, շենքերի մուտքերի մաքրման, կաղիտալ վերանորոգման, վերելակների, էներգիայի, ջրամատակարարման, ջեռուցման և այլ հարցեր: Փաստորեն բնակֆոնդի սպասարկման ողջ պատասխանատվության կողքը դառնում է համաֆիրությունը:

– Խնդրեմ ավելի մանրամասնեք, թե ի՞նչ է համաֆիրությունը, և ո՞րն է դրա գոյության նպատակահարմարությունը:

– Համաֆիրությունը սեփականատերերի միությունն է, որը գործում է բնակելի շենքում: Սեփականատերերը միանում են բնակֆոնդի պահպանման շուրջ: Նրանք գումարներ են ներդնում համաֆիրության մեջ, որն ունենում է հաշիվ և կնիք: Համաֆիրությունն ինքն է որոշում այդ գումարների ծախսման ուղղությունը:

– Փաստորեն համաֆիրությունների ստեղծումից հետո ԲՇՏ-ները վերանայո՞ւ են:

– ԲՇՏ-ները կոչահոդանվեն ձեռնարկության կարգավիճակով: Դրանք կմասնավորեցվեն և մրցակցություն կստեղծվի համանման ձեռնարկությունների միջև, որի հետևանքով բնակչության սպասարկումն ավելի արդյունավետ կդառնա:

– Գաղտնիք չէ, որ ԲՇՏ-ների իրականացրած այս կամ այն ծառայությունների դիմաց գումարներ են հավաքվել, որոնք, սակայն ճանապարհին հիմնականում գրպանվել են կամ միայն մի մասն է ծառայել նպատակին: Որքանո՞վ ապահովագրված կլինի նոր համակարգը նման աղտոտումներից: Ո՞րն է անվտանգության աղբյուրը:

– Ձեր Ֆարցի կտրական շեշտին համաձայն չեմ: Բայցեայնպես ողջ համաֆիրության քաղաքականությունը միտված է այն բանին, որ այդ գումարները ծառայեն նպատակին: Բնակիչներն իրենք են ընտրելու այն մարդկանց, որոնք կդահոդանեն իրենց շահերը: Վերահսկման բոլոր մեխանիզմները կան: Գոյություն ունի համաֆիրությունների կանոնադրություն, որ վերահսկման խնդիրներն արացոլված են: Մենք ուզում ենք համաֆիրություններ ստեղծել նաև էլեկտրական ենթակայանների շուրջ: Այդ դեպքում պատվիրատուները կունենան մշտական հոսանք: Ընդհանրապես, երկու մասնավոր իրավական անձերի միջև կայացած պայմանագրի շնորհիվ է, որ կլինի ցանկալի արդյունք: Այդպիսի հարաբերությունների միջոցով կզարգանա մեր տնտեսությունը, որի հիմքում պետք է դրված լինի օգուտը, շահը: Տնտեսության հաշվին բնակչությանը բարեգործություն անել չի կարելի:

ՆԱՐԵՆԵ ՄԱՐՏՈՅԱՆ

«Ջրմուղկոյուղին» միջոցներ է տնտեսում ջրամատակարարումը բարելավելու

«Կար ժամանակ, երբ որևէ աղբանի էժանության մասին կարծիք հայտնեիս, ասում էին, թե դա ջրի գին ունի, ասաց Երևանոտհրդի «Ջրմուղկոյուղի» ձեռնարկության տնօրեն Հովիկ Գրիգորյանը: Դա իսկապես այդպես էր, քանի որ սպառողը ջրօգտագործման դիմաց չնչին կողեկներ էր վճարում: Մարդկանցից կարողանում էին 85-90 տոկոսով հավաքել ջրի վարձավճարները: Բայց այս տարվա աղրիլի 1-ից, ինքնարժեքի բարձրացման հետ, բարձրացավ նաև ջրի վարձավճարը: Սեպտեմբերի 1-ին այն արդեն կազմեց 227 դրամ: Գնի աճի հետ նվազեցին վարձը գանձելու հնարավորությունները: Բնակիչները հաճախ արդարացիորեն բողոքում են, որ ջուրն անկանոն են տանում: Ճիշտ է, բայց չէ՞ որ դա կարված է էներգամատակարարման դժվարությունների հետ: Մենք չենք կարողանում հավաքել ջրի վարձը, հետևաբար միջոցներ չենք ունենում հոսանքի դիմաց վճարել «Հայէներգոյին»: Նա էլ 24 ժամի փոխարեն տալիս է տուրջ 10 ժամ էլեկտրաէներգիա: Դրա հետևանքով չեն աշխատում ոռմոպակայանները, և բնակարանները ու հիմնարկները (հատկապես շենքերի վերին հարկերը) օրվա մեծ մասը մնում են առանց ջրի: Այսօր ջրամատակարարման ինքնարժեքի 70-80 տոկոսը էլեկտրաէներգիայի ծախսն է: Ջրմուղկոյուղու համակարգն ամսական ծախսում է տուրջ 1 մլն կվտ/ժ էլեկտրաէներգիա: Նախկինում 240-260 էր, բայց էլեկտրակայանության խնայողության հաշվին նվազեցրինք այդ թիվը: Եթե ամեն ամիս բնակիչներից և ձեռնարկություններից պետք է գանձենք 300-320 մլն դրամ, դրա 200-220 միլիոնը պետք է տանք «Հայէներգոյին»: Իսկ նրան այսօր պարտ ենք 1 միլրդ 500 մլն դրամ: Եվ դա այն դեպքում, երբ հանրապետության այն միակ կազմակերպությունն ենք, որ «Հայէներգոյին» այս տարի 2 միլրդ դրամ ենք վճարել: Այդուհանդերձ, ներկայումս ջրամատակարարման դիմաց դեռ 1 միլրդ 650 դրամ ունենք հավաքելու, թե բնակչությունից, թե ձեռնարկություններից»:

Նեղ պայմանները հնարամիտ են դարձրել «Ջրմուղկոյուղու» աշխատակիցներին: Էլեկտրաէներգիա խնայելու նպատակով նրանք այս տարի դեկտեմբերի 1-ից, երևանոտհրդի որոշման համաձայն, դադարեցրին Արգնիի Գեղամեջ գյուղի պոմպակայանի աշխատանքները: Բարձրադիր գոտու ընձեռած հնարավորություններից ելնելով, այնտեղ կառուցվել է նոր ջրատար, որը հնարավորություն է տվել ջուրը մայրաքաղաք հասցնել ինքնահոս եղանակով, բարելավել Ավան, Ավան-Սոնինջ բաղամասերի, Նորքի ադրջին, երկրորդ և երրորդ զանգվածների ջրամատակարարման պայմանները: Չգործող պոմպակայանի սարքավորումներն օգտագործվելու են գործող պոմպակայանների նորոգման համար:

Նոր եղանակի շնորհիվ «Ջրմուղկոյուղին» կնտնեսի 1600 կվտ/ժ էլեկտրաէներգիա, տարեկան՝ 130 մլն դրամ: Իսկ խնայված էլեկտրաէներգիայով հնարավոր կլինի ավելի քան 1000 բնակիչ ունեցող մեկ բաղամասի օրական ապահովել 4 ժամյա հոսանքով: Նախատեսվում է առաջիկայում դադարեցնել նաև Գառնիի պոմպակայանի աշխատանքները: Երկայումս այնտեղ էլ նոր ջրագիծ է կառուցվում: Ընդհանրապես, եկող տարի կկասեցնենք 4 պոմպակայան, ինչի շնորհիվ կնսայվի 3-3.5 հազար կվտ/ժ էլեկտրաէներգիա, տարեկան՝ 380 մլն դրամ: Բնականաբար կիջնի ջրի ինքնարժեքը: «Եթե կառավարությունը թույլ տա, խնայված գումարները կօգտագործեմ «Ջրմուղկոյուղու» վասքարագույն վիճակում գտնվող ցանցերի վերակառուցման համար», ասում է Հովիկ Գրիգորյանը: Բայց մենք սպառողների անունից ակնկալենք, որ ինքնարժեքի իջեցման դեպքում վաս չէր լինի գոնե մասնակի կիորեն իջեցնել նաև ջրի վարձավճարների չափը: Այսօր հանրապետության խմելու ջրի շուրջ 80 տոկոսն օգտագործում է բնակչությունը, իսկ դա նշանակում է, որ նրանից ամսական պետք է գանձվի 250-270 մլն դրամ: Մինչդեռ շենքերի վերին հարկերի բնակիչները հաճախ օրեր են նույնիսկ ամիսներ զրկված են լինում կենարար հեղուկից, բայց պետք է վճարեն այնքան, որքան ներքևի հարկերի իրենց հարևանները, որոնք հարմեմատաբար ավելի կանոնավոր են ջուր ստանում: Չկան ջրաչափեր, որոնցով հնարավոր կլիներ որոշել, թե ով որքան խմելու ջուր է օգտագործել: «Անարդարացի է, անշուշտ, ասում է Հովիկ Գրիգորյանը, ես կողմնակից եմ, որ ջուրն ով որքան ծախսի, այնքան էլ վճարի: Բայց այսօր միայն ներանում ջրաչափեր տեղադրելը կարժենա 50 մլն դոլար: Նախկինում մասնավոր ենթաձրությունների կային այդ սարքերից, ու ջրօգտագործման հարցը շատ խիստ էր դրված: Բայց հետո, երբ որոշեցին վարձը գանձել ընչից առանձին առանձին, անփույթ գտնվեցին, ու դրանք շարքից դուրս եկան»: Այսօր «Ջրմուղկոյուղուն» 30 դոլլարով առաջարկում են Օմսկի արտադրության ջրաչափեր, որոնք իրենց որակով շատ ցածր են միջազգային չափանիշներից: Բայց դրանք Հայաստան բերել-հասցնելուց հետո կրկնակի բանկ կարժենան:

Մեկ կարևոր խնդիր էլ է այսօր հուզում բնակչությանը. բնակելի շենքից ընդամենը 3 մետր հեռավորության վրա վթարվում է ջրատար խողովակը, բայց բնակտահագործման տնտեսությունը հրաժարվում է նորոգել այն, պատճառաբանելով, որ շենքը սեփական կանոնադրված է և բնակիչներն իրենք պետք է դա կատարեն: «3 մետրը հարաբերական հասկացություն է, ասաց Հովիկ Գրիգորյանը: Դա կարող է լինել ջրի մուտքագծի վերջին փականին մոտ կամ հեռու: Հենց մինչև այդ վերջին փականի նորոգումն էլ մտնում է «Ջրմուղկոյուղու» պարտականությունների մեջ»: Բայց նա ավելացրեց, որ քանի դեռ տվյալ շենքի տարածքում չի գործում համաֆիրություն, ԲՇՏ-ները չպետք է զլանան օգնել բնակչությանը:

Ջրամատակարարման բոլոր խնդիրները և հոգսերով հանդերձ, խոստացավ անել, որ այսօր բոլորս էլ անգրաքեն ենք ծախսում խմելու ջուրը: Հաճախ այն օգտագործում ենք բանջարանոցներ ջրելու կամ ծխերուկ և օդի սառեցնելու նպատակով: Մինչդեռ 21 դարն ամբողջ աշխարհում խմելու ջրի հիմնահարցի դար է լինելու նաև: Այսօր էլ շատ երկրներ կանգնած են այդ խնդրի առջև:

«Անկախ այն բանից, թե որքանով ենք կարողացել բարելավել ջրամատակարարման պայմանները, պետք է խնայողաբար օգտագործենք խմելու ջուրը, և վճարենք գոնե ստացածի դիմաց: Այդ գումարներով հնարավոր կլինի կարգի բերել երևանի ներսում և նրանից դուրս ջրմուղկոյուղու ունեցած ցանցերը: Դրանք շատ պնջխբար վիճակում են, քանի որ վերջին 7-8 տարում գրեթե չեն վերանորոգվել», վերջում ավելացրեց՝ որն Գրիգորյանը:

ԱՍՏՂԻԿ ՄԱՐՏՈՅԱՆ

ՅԱՎՈՏ ՀԼԻՐՅ

Առնետներ

Կրծողների կարգի մկնանմանների ընտանիքի կաթնասունների ցեղ: Մարմնի երկարությունը 13-23 սմ է, պոչը երկար: Հայտնի է մի քանի տասնյակ տեսակ Ասիայում, Եվրոպայում, Աֆրիկայում, Ամերիկայում: Հայաստանում հանդիպում են ամենուրեք: Աղրում են բնակավայրերում, ամառը երբեմն տեղափոխվում են: Բազմանում են տարեկան 4 անգամ՝ տալով 5-15 ձագ: Սնվում են բուսական և կենդանական կերերով: Առնետները մեծ վնաս են հասցնում:

Այսօր կխոսենք երևանյան առնետների մասին, որոնք բոլորովին տարբերվում են մնացած բոլոր առնետներից: Նախ լեզվաբանական առումով զուտ հայկական (արիական) ծագում ունի:

Առնետ, այսինքն՝ վերջում նետ: Ի հարկե այստեղ հարցական է մնում, թե ում ենք դիմում՝ առնետի՞ն, թե՞ նրանից պատասխանողին: Ինչեւէ: Երեւանում այլեւս կարիք չկա առնետներից պատսպարվել ու, քանի որ նրանք շատ համերաշխ ապրում եւ բազմանում են մեզ հետ միասին:

Քայլում ես փողոցով կամ մտնում որեւէ բակ եւ կարող ես այդ փոքր մոխրագույն կաթնասուններին նայելով որոշել, թե ի՞նչ սոցիալական խնդիր է ապրում մոտակայքում: Եթե բնբլիկ առնետը նետվում է ձեզ վրա, ուրեմն զգուշացեք, դուք գտնվում եք հարուստ մի բաղամասում, որտեղ ամեն կրծող պատրաստ է կյանքի գնով պատպանել իր հարուստ աղբակույտը: Աղբակույտում դուք կարող եք տեսնել բառնային տրամադրությամբ շների եւ կատուների համերաշխ կատակները:

Իսկ եթե առնետներն ու շները վախեցած են, ուրեմն նրանց բախտը չի բերել եւ նրանք բնակվում են մտավորականների բաղամասում եւ փաստ տալիս այն օրվան, երբ մի կարոգիի լի, կամ կաղամբի կծեղ կընկնի աղբակույտի մեջ:

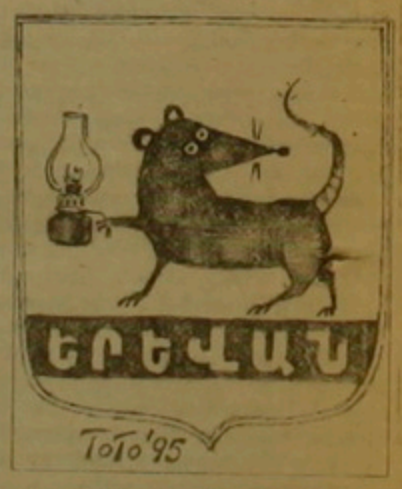

Այս ամենը բնակելի բաղամասերի կրծողներն են, որոնք ունեն իրենց ապանդաբները եւ կարծես թե համակերպվել են դրան:

Ավելի կարեւոր դեր են կատարում քաղաքի համար պահեստների եւ կոմբինատների առնետները: Նրանք կազմակերպված կլաններ են ստեղծել իրենց իսկ ներսում եւ ասված մի առասպել, եթե հանկարծ մի սոված բաղամասի առնետ համարձակվի մտնել ասենք միկոմբինատի պահեստները: Անմիջապես կերած խմած կրծողները վրա կտան եւ ինչպես ճարպանացած ներն են ասում, «խարակիրի» կանեն... Այդ տեսարանը չեն կարող նկարագրել նույնիսկ Հոլիվուդի լավագույն սարսափ ֆիլմեր ստեղծողները: Պարզվում է, որ դեղատների առնետները նույնպես պատմելու բան ունեն: Նրանք, ի տարբերություն բաղամասերի եւ պահեստների կրծողների, զբաղված են բարբաքիզներով: Ի՞նչ եք կարծում, ո՞ւմ օգտին էր Հայաստանի ատոմային էլեկտրակայանի շահագործումը: Միայն եւ միայն առնետների: Նրանք միակն են կենդանական աշխարհում, որ լավ են զգում ռադիոակտիվ ճառագայթներից եւ ոչ միայն լավ են զգում, այլ նաեւ խոշորանում եւ կազդուրվում են: Դուք երեւի կմտածեք մուտացիա: Ո՛չ: Մուտացիան հին հայկական մութ բառից է: Այն մութ եւ որքան շատ, այնքան ավելի անհասկանալի վերակենդանավորումներ: Որտեղի՞ց հայտնվեցին մեր հանրապետությունում այդքան շատ ու որակյալ կրծողներ: Նրանք գալիս են դարերի խորքից, բարեվում, մեզ կանկաչում, գալիս էին այս օրվա համար:

Հուսով եմ, որ 1996 թ. «Կարմիր առնետի» տարին երջանկություն կբերի ոչ միայն կրծող մոխրագույն կնոջ կաթնասուններն, այլ նաեւ մեզ՝ նրանց կերակրողներին:

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Մշակույթ

Ոգեղենը կենցաղայնանո՞ւմ է, թե՞ ....

Հինգ տարում կորցրինք ոչ միայն կենցաղային անհրաժեշտ պայմաններ՝ լույս, ջերմություն, այլեւ՝ մայրաքաղաքային հանդիսատեսին

Որեւէ երկիր, պետություն ճանաչելու համար ասում են նրա թատրոնը մտիր: Տարօրինակ չթվա Երեւանն ու երեւանցուն ճանաչելու համար էլ ընտրենք թատրոնի (նաեւ համերգասրահի, պատկերասրահի, կինոթատրոնի, գրախանութի) հասցեն: Վերջինը հինգ տարվա մեջ իր տարածքն ավելի հաճախ զիջեց կենցաղային, մթերային առուտրային պահանջարկին: Լուրջ գրականություն (գիտական, գեղարվեստական) միչ է տպագրվում, սակայն արագ սպառվում են ժամանցային գրքույկները: Կինոթատրոններում էլ ափսուժություն չկա, ծանոթով տոմս ձարելու եռուզեռը 5 տարում իսպառ մոռացվել է: Ցուցահանդեսներ բացվում են նույնիսկ ամենացուրտ ու մռայլ եղանակին: Ավելին՝ շնորհանդես ու գինեձոն բառերը երեւանցու համար սովորականի հետ նաեւ աստիճանաբար պարտադիր են դառնում: Համերգասրահներից դասական երաժշտությունը չի նահանջում, «երիտասարդ» ձայները Արթուր Գրիգորյանի գլխավորությամբ ստեղծում են երգի պետական թատրոն: Ակադեմիական թատրոնը լուծարվեց, բայց 5 տարում ստեղծվեցին նոր թատերախմբեր: Միջազգային փառատոներ, ցուցահանդեսներ, մշակութային օրեր, բռավոներ, բիսեր... Նախարար Հակոբ Մովսեսի բնորոշմամբ «մշակութային կորի վերընթաց» է նկատվում: Միգուցե: Բայց...

մուտքերը հորդում էին հենց այդ ժամին: Աշխատանքից հետո մարդը տուն էր գնում, զգեստափոխվում, հետո թատրոն գալիս, նույնիսկ մի հիչ էլ տուս: Տրամադրվում էր: Ներկայացումից հետո արձարանում նստած վայելում էր սուրճը, վերլուծում տեսածը, կողմիններին հետ ճնարկում, սիրելի դերասաններին հայացքով տուն ուղեկցում: Ամենամեծ թատրոն սիրողն այսպես էր ապրում՝ վերհիշում է Ռաֆայել Քոչունջյանը: Ինչը՝ փոխվեց: Կենցաղային դժվարությունն՝ դր ստիպեցին, որ մայրաքաղաքցին երեկոյան հարդարանքի հետ մոռանա նաեւ թատրոնի ու համերգասրահի հասցեն: Կեսօրին սկսվող ներկայացումների ու համերգների ժա՞մն է անհարմար, տոմսերը թա՞նկ են (մոտավորապես հավասար է հացի գնին): «Մեզնից ոչ մեկը լրջորեն չի զբաղվում, թե ովքեր են գալիս ներկայացում դիտելու, ինչու են գալիս եւ ինչ են տանում իրենց հետ», ասում է Երվանդ Ղազանչյանը, որի տնօրինած Պատանյան թատրոնի հանդիսատեսն այսօր հասնմանաբար ակտիվ է: «Շատերը դժգոհում են, թե օպերետի թատրոնի հանդիսատեսի մակարդակն առանձնապես բարձր չէ: Շատ կարելի է, որ «բարձրամակարդակ» թատրոններն իրենց հանդիսատեսն ունենային, գոնե 10 կարգ լցնեին»: Հանդիսատեսի նահանջը պարոն Ղազանչյանը բացատրում է թատրոնի ծույլ աշխատանքով: «Յուրաքանչյուր դերասան՝ ինչպես ասում է, ամենաբարձր մակարդակի է, բայց հանդիսատեսը չի գալիս, չնայած մեր թատրոնի տեսքը կրթօջախներին, բուհերին, մետրոյին մոտ է: Տոմսն էլ բանկ չէ (150-200 դրամ), բայց... Միայն Դրամատիկի անձնակազմը եւ պետությունը չէ, որ դիտի դահլիճի թատրոնը: Թատրոնը թատրոն է հանդիսատեսով»:

Մեզ հետ զրուցած արվեստագետներն առաջին տեսնում են փոքրիկ հանդիսատեսին, երիտասարդ ունկնդրին կրթելու մեջ: «Մեզ ուրախացնում է, որ երիտասարդներ գալիս են համերգասրահ: Մյուս սերունդը պիտի դահլիճի ֆիլհարմոնիկը», ասում է մաեստրո Ղազանչյանը: Համազգայինի թատրոնը երկրորդ մանկական ներկայացումն է բեմադրում «Հույս ունենք նոր սերնդին կարել թատրոնին»:

Թատրոնը մայրաքաղաքային երեւույթ է: Ունենք մայրաքաղաք, պիտի ունենանք նաեւ մայրաքաղաքային հասարակություն, տեսնես քանի՞ տարի հետո:

ԱԼԱՍԿԱ ՀՈՎՍԵՓՅԱՆ

«Թատրոն հաճախելու կոլտուրան մեր կենցաղում այլեւս չկա», ասում է Սոս Սարգսյանը: «Ուսանողությունը թատրոն չի գալիս», դժգոհում է Արմեն Խանդիկյանը: «Երեւանցի կա՞, որ երեւանցի արվեստասեր լինի, ասում է Երվանդ Ղազանչյանը, ճիշտ այնպես, ինչպես այսօր չկա գյումրեցի կամ կարսեցի թատերասեր»: «Առաջ ներկայացումները սկսվում էին 19:30-ին, դասահական չէր: Կուտակված հույզերն ու զգացմունքները հորդում էին հենց այդ ժամին: Աշխատանքից հետո մարդը տուն էր գնում, զգեստափոխվում, հետո թատրոն գալիս, նույնիսկ մի հիչ էլ տուս: Տրամադրվում էր: Ներկայացումից հետո արձարանում նստած վայելում էր սուրճը, վերլուծում տեսածը, կողմիններին հետ ճնարկում, սիրելի դերասաններին հայացքով տուն ուղեկցում: Ամենամեծ թատրոն սիրողն այսպես էր ապրում՝ վերհիշում է Ռաֆայել Քոչունջյանը: Ինչը՝ փոխվեց: Կենցաղային դժվարությունն՝ դր ստիպեցին, որ մայրաքաղաքցին երեկոյան հարդարանքի հետ մոռանա նաեւ թատրոնի ու համերգասրահի հասցեն: Կեսօրին սկսվող ներկայացումների ու համերգների ժա՞մն է անհարմար, տոմսերը թա՞նկ են (մոտավորապես հավասար է հացի գնին): «Մեզնից ոչ մեկը լրջորեն չի զբաղվում, թե ովքեր են գալիս ներկայացում դիտելու, ինչու են գալիս եւ ինչ են տանում իրենց հետ», ասում է Երվանդ Ղազանչյանը, որի տնօրինած Պատանյան թատրոնի հանդիսատեսն այսօր հասնմանաբար ակտիվ է: «Շատերը դժգոհում են, թե օպերետի թատրոնի հանդիսատեսի մակարդակն առանձնապես բարձր չէ: Շատ կարելի է, որ «բարձրամակարդակ» թատրոններն իրենց հանդիսատեսն ունենային, գոնե 10 կարգ լցնեին»: Հանդիսատեսի նահանջը պարոն Ղազանչյանը բացատրում է թատրոնի ծույլ աշխատանքով: «Յուրաքանչյուր դերասան՝ ինչպես ասում է, ամենաբարձր մակարդակի է, բայց հանդիսատեսը չի գալիս, չնայած մեր թատրոնի տեսքը կրթօջախներին, բուհերին, մետրոյին մոտ է: Տոմսն էլ բանկ չէ (150-200 դրամ), բայց... Միայն Դրամատիկի անձնակազմը եւ պետությունը չէ, որ դիտի դահլիճի թատրոնը: Թատրոնը թատրոն է հանդիսատեսով»:

Մեզ հետ զրուցած արվեստագետներն առաջին տեսնում են փոքրիկ հանդիսատեսին, երիտասարդ ունկնդրին կրթելու մեջ: «Մեզ ուրախացնում է, որ երիտասարդներ գալիս են համերգասրահ: Մյուս սերունդը պիտի դահլիճի ֆիլհարմոնիկը», ասում է մաեստրո Ղազանչյանը: Համազգայինի թատրոնը երկրորդ մանկական ներկայացումն է բեմադրում «Հույս ունենք նոր սերնդին կարել թատրոնին»:

Թատրոնը մայրաքաղաքային երեւույթ է: Ունենք մայրաքաղաք, պիտի ունենանք նաեւ մայրաքաղաքային հասարակություն, տեսնես քանի՞ տարի հետո:

ԱԼԱՍԿԱ ՀՈՎՍԵՓՅԱՆ

ԲՐԻՍՏՈՆԵՈՒԹՅՈՒՆ-1700

Համերգ Արամ Խաչատրյան մեծ համերգասրահում

Դեկտեմբերի 25-ին Արամ Խաչատրյան մեծ համերգասրահում տեղի ունեցավ Կոմիտասի անվան պետական կոնսերվատորիայի համերգը՝ «Հայաստանում քրիստոնեության հաստատման 1700 ամյակին ընդառաջ» նշանաբանով:

Համերգին մասնակցեցին ուսանողական մեծ սիմֆոնիկ նվագախումբը (դիրիժոր՝ ՀՀ ժող. արտիստ, պետական մրցանակի դափնեկիր Օհան Դուրյան), ջութակահարների անսամբլը (ղեկավար՝ ՀՀ ժող. արտիստ Գեւորգ Ա ճեմյան), Արամ Տեր Հովհաննիսյանի անվան երգչախումբը (գեղ. ղեկավար՝ ՀՀ ժող. արտիստ Էմմա Ծատուրյան), կոնսերվատորիայի կամերային երգչախումբը (գեղ. ղեկավար՝ Հ. Միրզոյան), «Հայաստանի փոքրիկ երգիչներ» երգչախումբը (գեղ. ղեկավար՝ Տիգրան Հեքեքյան), Տղաների մանկական երգչախումբը (ղեկ.՝ Ի. Վարդանյան), Տիգրան Ալավերդյանը, Ասոս Սարգսյանը, Աննա Մադյանը եւ Վահան Սակվեցյանը: Կատարվեցին Մոցարտի, Արամ Խաչատրյանի, Եկմալյանի, Կոմիտասի, Շուբերտի, Կաչինիի, Շոպենի, Ռավելի, Բերգի, Գունոյի, Բաքաջանյանի սեղծագործություններից: Է. Պ.

Նկարչի տանը բացվեց ՄԱԿ-ի 50-ամյակին նվիրված ցուցահանդես

Երեկ նկարչի տան ցուցասրահում տեղի ունեցավ Երեւանի Գեղարվեստի ինստիտուտի ուսանողների ցուցահանդեսի բացումը՝ նվիրված ՄԱԿ-ի 50-ամյակին: Թեեւ ցուցահանդեսի նախաձեռնողը մշակույթի նախարարությունն էր, սակայն ոչ նախարարությունից, ոչ լուսավորության եւ բարձրագույն կրթության նախարարությունից, եւ ոչ էլ նույնիսկ գեղարվեստի ինստիտուտի ղեկավարությունից ներկայացուցիչներ չկային: Ինչպես ցուցահանդեսի բացման ժամանակ նշեց ուսումնագիտական գծով ինստիտուտի պրոռեկտոր Սվետլանա Գեւորգյանը, դասճառներն օբյեկտիվ էին:

Տարվա ընթացքում սա ուսանողների գործերը ներկայացնող երկրորդ խոշոր ցուցահանդեսն էր: Առաջինը կայացել էր Թումանյան տուն թանգարանում:

Տարվա ընթացքում սա ուսանողների գործերը ներկայացնող երկրորդ խոշոր ցուցահանդեսն էր: Առաջինը կայացել էր Թումանյան տուն թանգարանում:

Ներկայացվածներ էին դիտվում գեղանկարչության, գրաֆիկայի, քանդակագործության, դիզայնի, կիրառական արվեստի: Ուսանողների ինչպես ավանդական, այնպես էլ ազատ, հաճախ՝ ավանգարդիստական ոճի աշխատանքների գլխավոր արժանիքը, ինստիտուտի գրաֆիկայի ամբիոնի վարիչ Վահրամ Խաչիկյանի կարծիքով, արդիականությունն է:

Ցուցահանդեսը լավ առիթ է երեւանցիների համար՝ դուրս գալու սառը, անհարմարություններից եւ ջերմանալու ցուցադրված աշխատանքների լույսով: Լ. Պ.

Կարապի լիճը Երեւանի ամենագողտրիկ անկյունն է

Մայրաքաղաքին գեղագիտական տեսք հաղորդող 29 շատրվանային համալիրների ու 12 արհեստական լճակների գործունեությունը դադարեցվել է վերջին հինգ տարիներին: Երեք տարվա ընդմիջումից հետո 93 թ. վերսին սկսեց գործել «Հանրապետություն» հրապարակում գտնվող մայրաքաղաքի միակ գունաերաժշտական շատրվանը: Ամռանը կարճ ժամանակով գործեցին նաեւ Երեւանյան լճին, Օղակաձեւ զբոսայգուն եւ Կամերային երաժշտության տանը հարող շատրվանները: Երիտգործկոմի կենցաղսպասարկման վարչության ղեկի տվյալներով հաջորդ ամռանը նրանց թիվը կկրկնապատկվի:

Ընթացիկ տարում մայրաքաղաքի կյանքում հաճելի նորություն էր Կարապի լիճը: Լճում լողացող երկու զույգ կարապների շնորհիվ այն կրկին դարձավ երեւանցիների ամենասիրելի վայրերից մեկը:

ԱՄԱՌՈՐ

Խոստանում են տարեմուտի բարձր տրամադրություն եւ հաճելի ժամանց

Ինչպես հայտնում են երիտխորհրդի լրատվական կենտրոնից, դեկտեմբերի 31-ից սկսած, երիտխորհրդի գործկոմի մշակույթի վարչության, ՀՀ արհեստակցական միությունների եւ կենտրոնական բանկի կողմից մայրաքաղաքի հանրապետության, Ազատության եւ Շահումյան հրապարակներում կկազմակերպվեն Ամանորի տոնական միջոցառումներ: Երաժշտական ինքնագործ խմբերի, անհատ կատարողների ելույթները, երգ-պարը, ասմունքն ու զանազան ուրախ, հետաքրքիր խաղերը, տոնածառի շուրջ հանդիպումը Ձմեռ պապի ու Ձյունանուշի հետ մայրաքաղաքի մանուկներին ու բնակիչներին բարձր տրամադրություն եւ հաճելի ժամանց են խոստանում: ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ

70 հազար եղեւնի Ամանորի տոներին կզարդարեն մեր բնակարանները

«Հայանտառ» պետծառայությունը հանրապետության բնակիչների համար հատկացրել է 70 հազար եղեւնի: Ծառայության գլխավոր անտառպահ Արայիկ Մեջլումյանի կարծիքով՝ այդ քանակությունը միանգամայն բավական է Ամանորը դիմավորելու համար: Եղեւնիները երեւան են բերվում 24 տնտեսություններից եւ վաճառվում մայրաքաղաքի քաղդործկոմի հետ համաձայնեցված վայրերում: Փարքամ ծառերի գինը կախված է դրանց որակից եւ կազմում է մի ջին հաշվով 960-1200 դրամ: Մասնավոր իրացումը խստիվ արգելվում է: Ա. Մեջլումյանը գտնում է, որ մատչաք եղեւնիների ծառահատումը չի վնասի անտառին, քանի որ իրականացվում է սանիտարական նկատառումներով՝ գարնանային ծառատունկերի խոտանումից հետո: ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ամանորի տոների կապակցությամբ «Անուշ» ֆիրման կազմակերպում է ավանդական Ձմեռ պապի եւ Ձյունանուշի այցելություններ ձեր կանչով, ձեզ հարմար օրը եւ ժամին. նախապես փոխհամաձայնեցված գրաֆիկով: Ուրախ եւ հնարամիտ Ձմեռ պապն ու Ձյունանուշը ձեզ եւ ձեր երեխաներին կոյսարգեւեն ոչ միայն հաճելի, անկրկնելի եւ հիշարժան պահեր ու բարձր տրամադրություն, այլեւ ամենատարբեր նվերներ, հաճելի անակնկալներ:

digitised by A.R.A.R.@

Երեւանի «Հանրապետական» մարզադաշտը՝ հուսակոթող

ՄԻՐԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ

Երեւանի «Հանրապետական» մարզադաշտը ժամանակին մայրաքաղաքի բնակիչների ամենասիրած վայրն էր: Տարեց ֆուտբոլասերները վառ հուշեր ունեն կապված այդ գոգտրիկ եւ հոյակերտ մարզադաշտում ծավալված բազմաթիվ ֆուտբոլային իրադարձությունների հետ: Այն պատշաճորեն (ըստ նախագծի) տեղավորում էր 22,5 հազար հանդիսական: Սակայն միշտ անցուդիները, իսկ առանձին խաղերում նույնիսկ վագոնները լեփ-լեցուն էին լինում հանդիսականներով: Ֆուտբոլասերների իրական թիվը ճիշտ անցնում էր 30 հազարից: Իսկ 1961-ին Թբիլիսիի «Դինամոյի» հետ Երեւանի «Սպարտակի» հանդիպման ժամանակ հավանաբար այն անցել էր 40 հազարից: Կարծես առածգական էր այդ անկրկնելի մարզադաշտը, որտեղ կայանալիք ամեն խաղի համար տոմս ձեռք բերելու մեծ խնդիր էր լինում: Ցավոք, երկար տարիներ է, ինչ փակվել են «Հանրապետական» մարզադաշտի դռները: Խորհրդային տարիներին հանրապետական սպորտկոմիտեի ամեն մի հերթական նախագահ խոստանում էր վերակառուցել մարզադաշտը: Հավանաբար շատ գումարներ հատկացվեցին, շատ լսվեցին «յուրացվեցին», բայց գործը տեղից չշարժվեց: Երեւանցիները զրկվեցին իրենց սիրելի մարզօջախից: Եւ ահա 8-րդ ամիսն է, ինչ այնտեղ բուռն աշխատանքներ են ընթանում: Հիանալի մարզադաշտը վերակառուցելու դժվարագույն, բայց եւ ազգանվեր գործը ստանձնել է ներքին գործերի նախարարությունը: Ասենք, որ «Հանրապետական» մարզադաշտը, եւ ոչ միայն այն, այլ ամբողջ համալիրը (լողավազան, մարմնամարզական «Դինամո» մարզական ընկերությանը, որն իր հերթին ՆԳՆ-ի մարզընկերությունն է: Վերակառուցման աշխատանքներն անմիջապես ՆԳՆ նախարար Վանո Սիրադեղյանի հսկողության տակ են, որը հաճախ է լինում շինարարական հրապարակում, որտեղ բարեբախտ բոլոր օրերին հանդիպում է հզոր տեխնիկան: Մարզադաշտի տնօրենն է նրա որդին՝ Սմբատ Սիրադեղյանը: Ինչ խոսք, մեկ-երկու պարտություններն անդիպաս կլինեն, սակայն կարեւորն այն է, որ Երեւանի ճարտարապետական գեղեցիկ կառույցներից մեկը կրկին տեսի կգա եւ ժողովուրդն էլ հիանալի նվեր կստանա:

Ինչպես տեղեկացրեց մարզադաշտի գլխավոր ինժեներ Ալբերտ Ղալծյանը, բոլոր աշխատանքները պետք է ավարտվեն գալիք սեպտեմբերին: Մարզադաշտը վերակառուցվում է ՖԻՖԱ-ի եւ ՈՒԵՖԱ-ի պահանջներին համապատասխան: Վերակառուցումից հետո այն կունենա 18 հազար նստատեղ եւ մեկնաբանական 22 խցիկ: Բոլոր տրիբունաները կլինեն ծածկի տակ: Շինարարական աշխատանքներն իրականացնում է «Երարդշին» տրեստը: Մինչեւ դեկտեմբերի 31-ը կավարտվեն բոլոր 4 տրիբունաների 2-րդ յարուսի, ծածկի 42 սյուների հիմքերի բետոնային աշխատանքները: Արդեն ավարտվել են խաղադաշտի հողային աշխատանքները: Շուրջ 5000 խմ հողային աշխատանքներ են կատարվել՝ 60 սմ խորությամբ հող է հանվել, 45 սմ հաստությամբ խիճ է լցվել, որից հետո 15 սմ հող: Կատարվել են ջրահեռացման աշխատանքները: Ամբողջ խաղադաշտի կանաչ ծածկի չափերը համապատասխանում են միջազգային նորմերին (110x72): ՖԻՖԱ-ի գլխավոր պահանջներից-մեկն այն է, որ ծածկի տակ ինչքան նստատեղեր լինեն, այնքան էլ տոմսեր վաճառելու իրավունք կլինի: Այդ օրենքն, իհարկե, կգործի 1998-ից: Վերակառուցման աշխատանքներին մասնակցում է նաեւ Վանաձորի «Վերականգնում» շինարարական կազմակերպությունը.

«Հանրապետական» մարզադաշտի տեսքը ըստ նախագծի (առանց լուսարձակների)

որը զբաղվում է սեյսմադիմացկունությունը փոխելու հարցերով: 40 ական ների վերջերին կառուցված մարզադաշտը նախատեսված էր 7 բալի համար: Հիմա բոլոր շինություններն ու ժեղացվում են եւ սեյսմադիմացկունությունը հասցվում է 9 բալի:

«Հանրապետական» մարզադաշտը միայն ֆուտբոլային հանդիպումների համար չի լինի: Վագոնները եւ բեթեթ ատլետիկայի անհրաժեշտ բոլոր կառույցներն իրականացվում են բեթեթ ատլետիկայի միջազգային ֆեդերացիայի (IFA) պահանջներին համապատասխան: «Շինարարների գործը բարդ է, քանի որ ներքին սպասարկման համար պահանջները շատ մեծ են (առանձին նստատեղեր, ավտոկայանման հսկա տեղեր, ուղղաթիռի հրապարակ, 10 ֆուտբոլասերին՝ 1 զուգարան...): Մի խոսքով, մեծ համալիր է նախատեսվում, որի տարածքի հարցերում դժվարին խնդիրներ են առաջանում», ասում է Ալբերտ Ղալծյանը: Այն հարցին, արդյոք ռեա՞լ է հսկա նաեւ Վանաձորի «Վերականգնում» շինարարական կազմակերպությունը.

ՈՒԵՖԱ-ի նախագահ Լենարտ Յոհանսոնը երբ Երեւանում էր, այցելեց «Հանրապետական» մարզադաշտ, խոստացավ օգնել որոշ հարցերում, եւ բացի այդ, տրամադրված էր շինարարական աշխատանքների ընթացքով: Նայելով գործի ընթացքին, կարելի է վստահ լինել, որ գալիք սեպտեմբերին մեր ժողովուրդն իրոք մեծ նվեր կստանա:

ՀԱԿԱՍԱՍ

Քաղաքաղեցն ընդունեց «Երեւանի» շախմատիստներին

Երեւանի ֆաղխորհրդի գործկոմի նախագահ Վահագն Խաչատրյանը ընդունեց 1995-ի շախմատի եվրոպական չեմպիոնների գավաթակիր «Երեւան» ակումբի անդամներ Սմբատ Լդուսյանին, Վլադիմիր Հակոբյանին, Ասոն Անասասյանին, Արտաշես Մինասյանին, Նորայր Քալանթարյանին եւ Արսեն Եղիազարյանին:

Միջազգային գրոսմայստեր Սմբատ Լդուսյանը նշեց, որ շախմատը Հայաստանում մեծ աղագա ունի եւ անհրաժեշտ է մարզաձեւի նկատմամբ ցուցաբերել առանձնահատուկ մոտեցում: Վ. Խաչատրյանը համաձայնելով գրոսմայստերի հետ, խոստացավ այսուհետ համագործակցել եւ ուշադիր լինել շախմատիստների նկատմամբ:

Հայ շախմատիստները չեմպիոն դառնալով հանդերձ, նվաճել են 1996-ի Եվրոպայի գավաթի հերթական խաղարկությունը Երեւանում անցկացնելու իրավունքը: Քաղաքագլուխը հավաստիացրեց, որ ամեն ինչ կանի բարձր մակարդակով այն անցկացնելու համար: *ԵՏ*

Առնյանին շնորհավորեց Իլյումժինովը

ԳԱՅԱՆԵ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

Մենք արդեն հաղորդել ենք աշխարհի առաջ շախմատի անդրանիկ առաջնությունում հայ դպրանիների փայլուն ելույթների մասին: Աշխարհի չեմպիոն Լեւոն Առնյանը, բրոնզե մեդալակիր Վարուժան Հակոբյանը, մարզիչ Մելիքսեթ Խաչիյանը Փարիզից վերադարձան տուն, եւ այժմ հնարավոր է շախմատասերներին ներկայացնել նաեւ մրցաշարում խաղացված դարտիաներից:

Ն. ՎԱՆԴԵ-Լ ԱՐՄԱՆ (Հոլանդիա) (Հայաստան) Աշխարհի առաջ շախմատի դասական առաջնության Փարիզ 1995 թ.

1. e4 c5 2. Ձf3 d6 3. d4 cd 4. Ձ:d4 Ձf6 5. Ձc3 g6 6. Փe3 Փg7 7. Փe2 0-0 8. 0-0 Ձc6 9. Ձb3 Փe6 10. f4 Ձa5 11. f5 Փc4 12. Փd3 Նc8 13. h3 a6 14. Թe1 Ձ:b3 15. ab Փ:d3 16. cd d5 17. e5 d4 18. ef Փ:f6 19. fg hg 20. Ձe4 de 21. Ձ:f6+ ef 22. Թ:e3 Նe8 23. Թh6 Թ:d3 24. Նf3 Թd4+ 25. Սh1 f5 26. Նaf1 Նe4 27. Թg5 Նc5 28. Նf2 Նce5 29. Նd2 Թe3 30. Թd8+ Նe8 31. Թa5 Նe5 32. Թb4 Նb5 33. Թd6 Նb3 34. Նdd1 Նb2 35. Թf6 Նf2 36. Նfe1 Թ:e1+ 37. Նe1 Նe1+ 38. Սh2 Նee2 39. Թd8+ Սg7 40. Թd4+ f6 41. Թd7+ Սh6 42. Թ:b7 Նg2+ 43. Սh1 Նh2+ 44. Սg1 Նh3 45. Թf7 Սg5 46. Թc4 Նhh2 47. Թc1+ f4 48. Թc5+ f5 49. Թc1 Սg4 50. Թd1 g5 51. Թd8 f3 52. Թd4+ f4 53. Թd1 Նeg2+, սպիտակները հանձնվեցին

ՀՀ ազգային հավաքականի գերհագեցած նախապատրաստական ծրագիրը

Աշխարհի առաջնության խաղացանկը հայտնի կդառնա հունվարի կեսերին

Ինչպես տեղեկացրեց ՀՀ ֆուտբոլի ֆեդերացիայի գլխավոր քարտուղար Պավել Խաչատրյանը, որը ֆեդերացիայի նախագահ Արմենակ Սարգսյանի հետ մասնակցել է Փարիզում տեղի ունեցած աշխարհի 1998 թ. առաջնության վիճակահանությանը եւ անցած ուրբաթ է վերադարձել Երեւան, ՀՀ ազգային հավաքականի աշխարհի առաջնությանը նախապատրաստվելու գերհագեցած ծրագիր է սպասում: Արդեն հունվարի 4-ին կամ 6-ին մեր հավաքականը մեկնելու է Իսրայել եւ ֆուտբոլասերներին հաջ հայտնի Ալբերտ Սրսքանյանին պատկանող «Դոմենն դո Տուրնո» (էխ ան Պրովանս) հոյակերտ մարզաբազայում ուսումնական գաղան հավաք է անցկացնելու մինչեւ հունվարի 21-ը կամ 22-ը: Այդ ընթացքում նախատեսվում է 3 սպարտակական հանդիպում ուժեղ մրցակիցների հետ: Արդեն պայմանավորվածություն կա Սամսունի հավաքականի հետ, որի դեմը ստանձնել է Իսրայելի հավաքականի նախկին գլխավոր մարզիչ Անի Սիեգը: Սարսելի «Օլիմպիկ» մարզադաշտում մեր հավաքականը կմրցի հանդիպի «Օլիմպիկի» հետ: Երրորդ մրցակիցը կլինի կամ «Թուլուզ» թիմը, կամ էլ Բելգիայի հավաքականը: Հանդիպումները նախատեսված են հունվարի 14-ին, 17-ին եւ 20-ին: Մի քանի օրից հայտնի կդառնա նաեւ Հայաստանի հավաքականի Արգենտինա մեկնելու հարցը: Հայաստանի արտաքին գործերի նախարարության, «Հայաստան» հիմնադրամի եւ Արգենտինայում ՀՀ դեսպան Վահան Տեր-Ղեւոնդյանի համատեղ ջանքերով բանակցություններ են գնում հարցը կարգավորելու համար: Այս դեպքում հավաքականն Արգենտինա կմեկնի Իսրայելի մրցաշրջանայությունից անմիջապես հետո: Նա խոստացվում է, որ մեր գլխավոր թիմը Հարավային Ամերիկայում կմասնակցի խոշոր մրցաշարի, որտեղ մրցակիցները կլինեն աշխարհի կրկնակի չեմպիոն Արգենտինայի հավաքականը, ինչպես նաեւ Պերուի ընտրանին եւ Արգենտինայի բարձրագույն խմբի մրցաշարին մասնակցող երկու թիմեր:

Հունվարի 15-16-ը Գերմանիայի Ֆրանկֆուրտ քաղաքում աշխարհի 16-րդ առաջնության ընտրական փուլի եվրոպական 9-րդ խմբի երկրների ֆեդերացիաների պատասխանատու անձանց մասնակցությամբ կոչովի խմբային մրցաշարի խաղացանկը, որը սկսվելու է գալիք տարվա մարտի 31-ին եւ ավարտվելու է 1997 թ. ծնվանը: Գլխավոր քարտուղարը նշեց նաեւ, որ Իսրայելում մի քանի անգամ հանդիպել են Գերմանիայի ֆուտբոլի ֆեդերացիայի նախագահին ու գլխավոր քարտուղարին, Պորտուգալիայի ու Ալբանիայի գլխավոր քարտուղարներին: Նրանք հանդիպած են, որ երեւանյան հանդիպումներում ոչ մի խնդիր չի լինի, քանի որ դանիացիները, բելգիացիները եւ իսրայելացիները գոհ են մնացել հայաստանյան ընդունելությունից: «Չնայած եվրոպայի առաջնության պես աշխարհի առաջնության խմբային մրցաշարում էլ մեր մրցակիցները թույլ չեն, սակայն կարծում եմ, որ մեր հավաքականը, որն արդեն որոշակի փորձ է ձեռք բերել, ավելի հաջող կխաղա եւ առաջընթաց հայտ կկատարի», ասաց Պավել Խաչատրյանը: Այն հարցին, որ հավաքականը երկարաժամկետ մրցաշրջանայության է մեկնում, իսկ «Փյունիկը», որի խաղացողներից մի քանիսը հանրապետության գլխավոր թիմի անդամներ են, հունվարի վերջին Հայաստանը ներ կայացնելու է ԱՊՀ գավաթի խաղարկությունում, որը նույնպես հեղինակության հարց է, խաղացողների հարցն ինչպե՞ս պետք է լուծվի, գլխավոր քարտուղարն ասաց, որ դա ակումբի եւ հավաքականի մարզիչների գործն է, որոնք կարող են իրար հետ համաձայնության գալ: «Ընդհանրապես ֆուտբոլային զարգացած երկրներում ազգային հավաքականների համար երկարաժամկետ ուսումնական գալան հավաքներ չեն կազմակերպվում: Բոլոր բեկնածուները նախապատրաստվում են իրենց թիմերում: Մեր ակումբների ֆինանսական վիճակն անմխիթար է եւ մենք ստիպված ենք այդ ճանապարհով գնալ: Նման բնույթի հարցերը հաստատ պետք է կարգավորվեն», վերջում ավելացրեց Պավել Խաչատրյանը:

ՀԵՏԱՔՐՔՐՔԿԱՆ

Հովանավորի փոխարեն

Նոր Զելանդիայի կանոնիները Աստանայի օլիմպիական խաղերին նախապատրաստվելու եւ ուղեւորության ծախսերը հոգալու համար հովանավորներ չգտնելով որոշեցին օրացույց պատրաստել եւ վաճառել: Օրացույցում նրանք ներկայացվել են լրիվ մերկ վիճակում, ընդգծելով, որ կիսավարտիք չունեն որեւէ հովանավորի անունով:

«Պարտական» հրատարակչության տպարան, Երեւան 23, Արտակուրդ 2 Գրանցման թիվ 65. Պատվեր 69149. Պատվեր 2013 Տպաքանակը 3000 Ստորագրված է տպագրության 25.12.1995 Գինը 75 դրամ

digitised by A.R.A.R.@